

הישיבה השלוש-מאות וחמישים-ושתים של הכנסת השישית

יום שני, ב' טבת תשכ"ט (23 דצמבר 1968)
ירושלים, הכנסת, שעה 16.01

א. הצהרת אמונים של חברי-הכנסת נ. אליעד

היו"ר ק. לוז:

הריני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.

אני. וזה נוסח ההצהרה: "אני מתחייב לשמור אמונים למדינת ישראל ולמלא באמונה את שליחותי בכנסת".

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
מתחייב אני.

היו"ר ק. לוז:

אני מבדך אותך עם כניסתך לכנסת ומאחל לך הצלחה בעבודתך.

היו"ר ק. לוז:

אני מזמין את מר נסים אליעד לעלות על הבמה, אקרא לפניו את נוסח ההצהרה והוא ישיב: "מתחייב

ב. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ק. לוז:

ב. לקריאה שנייה ושלישית: 1. חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 2), תשכ"ט-1968; 2. חוק ועדות חקירה, תשכ"ט-1968, - שחזרו מוועדת החוקה, חוק ומשפט.

כן הונחה חוברת: נתונים על עבודת הכנסת השישית - מושב שלישי.

נשמע הודעה מפי מזכיר הכנסת על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

מזכיר הכנסת ת. ליאור:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

א. לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה: חוק אימוץ ילדים (תיקון), תשכ"ט-1968.

ג. שאילתות ותשובות

היו"ר ק. לוז:

יפגשו? אם קיים - האם נערך סיכום כזה גם עם השר אלון?

3. בין שקיים נוהג כזה ובין שלא - האם לפי נוהלי הממשלה פגישה של שר בממשלה עם נשיא מדינה טעונה דיון מוקדם או אישור מוקדם של הממשלה?

4. האם נתקבל לפגישה הנדונה אישור מטעם הממשלה?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

לשאלה 1: השר אלון הבהיר, כי לפני צאתו את הארץ לא נקבעה כל פגישה מיוחדת בינו לבין נשיא ארצות-הברית.

יומיים לפני שהשר אלון הגיע לארצות-הברית, בעודו שוהה באירופה, נתקבל מברק מהשגריר רבין אל שר החוץ, לאמור כי הבית הלבן קבע פגישה למר אלון עם הנשיא ג'ונסון.

הפגישה נקבעה על-ידי לשכת הנשיא לאחר ששגרירותנו בושינגטון הודיעה לה באורח שיגרתי על בואו של סגן ראש הממשלה לווינגטון.

לשאלה 2: פגישות בדרג גבוה נקבעות בתיאום

אנו מתחילים בסעיף א' בסדר-היום: שאילתות ותשובות.

1. פגישתו של השר אלון עם נשיא ארצות-הברית

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את ראש הממשלה ביום כ"ג בתשרי תשכ"ט (15 באוקטובר 1968):

בידיעה שנתפרסמה ב"הארץ" של יום 13 בספטמבר 1968 נמסר, כי השר אלון יזם את פגישתו עם נשיא ארצות-הברית על דעת עצמו, ללא ידיעת ראש הממשלה ושר החוץ. ראש הממשלה ושר החוץ קיבלו הודעה טלגרפית מוגמרת על הפגישה העתידה יומיים לפני קיומה.

עוד נאמר בהמשך הידיעה, כי בעת שתוכנן מסעו של השר אלון בתיאום עם ראש הממשלה ושר החוץ לא דובר כלל על אפשרות פגישה עם נשיא ארצות-הברית. כן נמסר, כי ראש הממשלה רמז על יזמה זו.

בקשר לכך הנני מבקש לדעת:

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה?

2. האם קיים בממשלה נוהג שלפיו מסמכים עם שרים היוצאים לחוץ-לארץ עם אילו אישי מדינה

בדצמבר 1968. השאלות הן: של חבר-הכנסת א. ורדיגר; של חבר-הכנסת ש. תמיר; של חבר-הכנסת נ. פלד.

לשאלות 5 ו-6: לי לא ידוע על כך.

הי"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת שמואל תמיר.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

כבוד ראש הממשלה, האם מאז הוגשה השאלה תה ועד היום נתחדש דבר בעניין אפשרות של פגישה בין כבודו לבין הנשיא הנבחר מר ניכסון?

ראש-הממשלה ל. אשכול:
לא.

4. ברכות מישראל למר ניכסון, לרגל היבחרו

לנשיא ארצות-הברית

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את ראש הממשלה ביום ו' בכסלו תשכ"ט (27 בנובמבר 1968):

אבקש את כבודו להשיבני:

1. אילו אישים נושאי תפקיד ממלכתי בישראל בירכו את מר ריצ'רד ניכסון, להיבחרו למשרת נשיא ארצות-הברית?

2. מתי נשלחו ברכות אלה?

3. האם הגיעה תשובה מאת מר ניכסון לאיוז מן הברכות הללו?

4. אם כן — מתי הגיעה לכל אחת מהן?

5. מה היה תוכן התשובה?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

לשאלה 1: כפי שידוע לי, בירכו את מר ריצ'רד ניכסון לרגל היבחרו למשרת נשיא ארצות-הברית: נשיא המדינה, ראש הממשלה, סגן ראש הממשלה ושר החוץ.

לשאלה 2: שר החוץ שלח מכתב ברכה ב-6 בנובמבר 1968, בהיותו בניו-יורק. נשיא המדינה וראש הממשלה שלחו מבקרי ברכה ב-7 בנובמבר 1968, וסגן ראש הממשלה הריץ איגרת ברכה ביום 11 בנובמבר 1968.

לשאלה 3: מר ניכסון השיב על כל ארבע הברכות.

לשאלה 4: תשובותיו של מר ניכסון לנשיא המדינה, לראש הממשלה ולשר החוץ נושאות את התאריך 25 בנובמבר 1968. התשובה לסגן ראש הממשלה נושאת את התאריך 6 בדצמבר 1968. כל התשובות הגיעו מספר ימים לאחר הישלחן.

לשאלה 5: התשובות נתפרסמו בעתונות. הן כללו דברי תודה והבטחה להמשיך מאמציה של ארצות-הברית להשגת השלום במזרח התיכון.

5. דברי השר דיין על שילוב כלכלי של השטחים המוחזקים במשק הישראלי

חבר-הכנסת ש. מיקוניס שאל את ראש הממשלה ביום ו' בכסלו תשכ"ט (27 בנובמבר 1968):

לאור הפולמוס הפומבי שהתגלה בין השרים מ. דיין ופ. ספיר, אם הכרתו של השר דיין בדבר הפיכת ירושלים, חברון ובאר-שבע ליחידה כלכלית אחת משק-פת את דעת הממשלה או דעתו האישית — אודה לכבודו אם ישיבני:

עם ראש הממשלה או עם שר החוץ לפני קיומן. תיתכן אמנם גם פגישה מאולתרת.

לשאלות 3 ו-4: אין צורך באישור הממשלה לפני-שות שרים עם מדינאים זרים.

הי"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

האם אני למד מהתשובה לשאלה מס' 2, כי גם הפגישה בין שר הבטחון והנשיא הנבחר, מר ניכסון, אושרה מראש על-ידי הממשלה?

ראש-הממשלה ל. אשכול:
לא.

2. פרטים על מרכז התפוצות

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את ראש הממשלה ביום כ"א בחשוון תשכ"ט (12 בנובמבר 1968):

1. מאז הוקם מרכז התפוצות ליד משרד ראש הממשלה — מה היה סך כל הכספים שהוצאו על-ידו?
2. כמה פקידים הועסקו במרכז התפוצות?
3. מה היו פעולותיו העיקריות של מרכז זה?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

לשאלות 1 ו-3: ראה תשובתי על שאילתה של חבר-הכנסת שמואל תמיר, שנגנתה בכנסת ביום 9 בספטמבר 1968.

לשאלה 2: 13 עובדים.

3. דחיית ביקורו של ראש הממשלה בארצות-הברית

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את ראש הממשלה ביום ד' בכסלו תשכ"ט (25 בנובמבר 1968):

נסיעתו של ראש הממשלה לארצות-הברית, לפגישה עם הנשיא ג'ונסון ועם הנשיא הנבחר ריצ'רד ניכסון, שנועדה לראשית ינואר 1969, נדחתה.

לדברי העתונות בארץ, נדחתה הפגישה בשל עומס עבודה של הנשיא היוצא והנשיא הנכנס, וכן מוסיפים עתונים מסויימים, כמו "ידיעות אחרונות", מיום 19 בנובמבר 1968, כי חלה הקשחה בעמדת ארצות-הברית כלפינו מאז הבחירות שם.

אבקש את כבוד ראש הממשלה להשיבני:

1. האם נדחה הביקור המתוכנן של ראש הממשלה לפגישה עם ראשי המדינה של ארצות-הברית?

2. אם כן — איוז משתי הממשלות החליטה על הדחייה?

3. מה סיבת הדחייה?

4. האם נקבע מועד אחר לביקור ולפגישה?

5. האם נכון הוא שמאז ההכרעה בבחירות בארצות-הברית חלה הקשחה בעמדת הממשל האמריקאי כלפי ישראל?

6. האם חלה מאז הקשחה בעמדת הפקידות הממשלתית האמריקאית המטפלת בענייני ישראל?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

לשאלות 1, 2, 3 ו-4: ראה תשובתי על שלוש שאילתות באותו נושא, עליהן השבתי בכנסת ביום 9

7. המדיניות הכלכלית לגבי השטחים המוחזקים

חברי הכנסת א. אבנר שאל את ראש הממשלה ביום ו' בכסלו תשכ"ט (27 בנובמבר 1968):

בידיעה שנתפרסמה ב"הארץ" של יום 26 בנובמבר 1968 נמסר, כי שר הבטחון הגיש לממשלה בסוף אוגוסט שנה זו תוכנית הנושא את הכותרת "קווי מדיניות כלכלית ושירותים בשטחים 1969/70". התוכנית דן במה שיש לעי-שות בשנת התקציב הבאה, "מתוך הנחה שהשטחים יהיו קשורים למדינת ישראל למשך שנים רבות" (ציטוט מתוך התוכנית, לפי "הארץ").

הנני מבקש לדעת:

1. האם הידיעה נכונה?
2. אם היא נכונה — האם אומצו עקרונות התוכנית לפעולה על-ידי הממשלה?
3. אם אומצו עקרונות התוכנית כנ"ל — מה הם עקרונותיו?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

לשאלה 1: התשובה חיובית.

לשאלות 2 ו-3: הנושא טרם סוכם בממשלה. דומני שיש לזה קשר לשאלתה הקודמת.

8. החלטות הממשלה בעניין המלחמה בטרור

חברי הכנסת ש. תמיר שאל את ראש הממשלה ביום י"א בכסלו תשכ"ט (2 בדצמבר 1968):

בהודעה רשמית, שנמסרה כתום ישיבת הממשלה מיום 24 בנובמבר 1968, נמסר כי בישיבה "נתקבלו החלטות הקשורות למלחמה בטרור".

אבקש את כבודו להשיבני:

מה הן אותן החלטות הקשורות במלחמה בטרור שנתקבלו בישיבת הממשלה מיום 24 בנובמבר 1968, ואשר ניתן לגלותן בפומבי?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

טעמי בטחון אינם מאפשרים לגלות יותר מאשר נמסר בהודעה הרשמית, שנמסרה כתום ישיבת הממשלה מיום 24 בנובמבר 1968, — ואוסף שאני תמה על עצם השאלה.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

השאלה היתה על החלטות אשר ניתן לגלותן בפומבי.

ראש-הממשלה ל. אשכול:

אילו היה זה ניתן לפרסום, היינו מפרסמים זאת או.

9. דברי השר ישעיהו על דמות העתונות הבלתי-תלויה

חברי הכנסת א. אבנר שאל את ראש הממשלה ביום י"ג בכסלו תשכ"ט (4 בדצמבר 1968):

ביום 1 בדצמבר 1968, בעת דיון במוכרות מפלגת העבודה, דבע השר ישראל ישעיהו להלאים את העתונות הבלתי-תלויה, וטען כי עתונות זו היא סכנה למוקדריה (ידיעות על כך נמסרו ב"הארץ" מ"2 ו-3 בדצמבר 1968).

האם החליטה הממשלה על הפיכת ירושלים, חברון ובאר-שבע ליחידה כלכלית אירגונית אחת?

ראש-הממשלה ל. אשכול:
התשובה שלילית.

לפי מיטב ידיעתי לא דיבר השר דיון בנאומו על "הפיכת ירושלים, חברון ובאר-שבע ליחידה כלכלית אחת", אלא על "שילוב כלכלי". כן לא טען שדבריו משקפים את דעת הממשלה.

6. עירעורו של השר ספיר על החלטה בדבר שילוב השטחים המוחזקים במשק ישראל

חברי הכנסת א. אבנר שאל את ראש הממשלה ביום ו' בכסלו תשכ"ט (27 בנובמבר 1968):

בידיעה שנתפרסמה ב"הארץ" של יום 26 בנובמבר 1968 נמסר, כי קיימות גירסאות סותרות לגבי עירעור של השר פנחס ספיר בממשלה בשאלת שילוב אוכלוסיית תושבי השטחים המוחזקים בישראל.

לדברי בעל המאמר הגירסאות הן כלהלן:

- א. השר ספיר הגיש לממשלה עירעור עקרוני על המדיניות בשטחים.
- ב. השר ספיר עירער על מגמת ההתנחלות ועל העסקת ערביים (תושבי השטחים) בישראל.
- ג. השר ספיר לא הגיש כל עירעור, כיוון שהממשלה לא החליטה מעולם על המדיניות בשטחים.

הנני מבקש איפוא לדעת:

1. האם אחת מגירסאות אלה נכונה? אם כן — איזו מהן?
2. אם גירסאות אלה לגבי עירעורו של השר ספיר אינן נכונות — מהי הגירסה הנכונה?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

לשאלה 1: אף אחת משלוש הגירסאות אינה נכונה. לשאלה 2: השר פנחס ספיר עירער על ההחלטה של ועדת השרים לשטחים המוחזקים, לפיה יקבע שר המסחר והתעשייה סידורים על מנת לאפשר הקמת מפעלים ביהודה ובשומרון לייצור מוצרים וחלקי מוצרים בקבלנות-משנה. בעקבות העירעור קבעה הממשלה בישיבתה מיום 2 בדצמבר 1968, כי כל הצעה בדבר עזרה להקמת מפעלים בשטחים המוחזקים בסיוע הממשלה תיבדק ותהיה טעונה אישור ועדת השרים.

הי"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחברי הכנסת אבנר.

אורי אבנר (העולם הזה — כוח חדש):

אדוני ראש הממשלה, האם לאור תשובה זאת, הודעתו של שר הבטחון מעל דוכן הכנסת בתשובה לשאלתה, כי הממשלה אישרה את הקו שלו בדבר שילוב השטחים בכלכלת המדינה, היתה בלתי-נכונה, מוקדמת, או בלתי-מדייקת?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

אני מבקש ממך להפנות את השאלה לשר הבטחון. הוא יבדוק בדיוק מה ענה, מתי ענה ומה מצב הדברים. אני לא זוכר בדיוק.

11. התנהגות הסול בכלא רמלה כלפי העצור נעים אל-אשהב

חבר הכנסת א. חביבי שאל את שר המשטרה ביום י"ב בכסלו תשכ"ט (3 בדצמבר 1968):

נעים אל-אשהב, המנהיג הקומוניסטי מירושלים המזרחית, העצור שוב זה ימים, לפי צו מינהלי, בכלא רמלה, קיים שביתת רעב במשך שישה ימים, במחאה על תנאי מעצרו הגורעים. בליל שבת, 22 בנובמבר 1968, בתואנה של מקרה הפיצוץ במחנה-יהודה, התנכלו האסיר-ים הפליליים לנעים אל-אשהב באורח חמור עד כדי איום על חייו. כל בקשותיו של נעים אל-אשהב אל הסוהרים להתערב ולהפסיק את ההתעללות בו הושבו ריקם. כל בקשותיו להעבירו באותו לילה לתא אחר, מאחר שאיימו "לחתוך אותו בסכין גילוח", עלו בתוהו. בעקבות מה שאירע בלילה, ומתוך חשש כי ההתנכלות בו תימשך ללא התערבות שלטונית הכלא, פתח נעים אל-אשהב בשביתת רעב. הוא ביקש להפגישו עם פרקליטתו, עורכת-הדין פ. לנגר, ושיגר אליה בקשה דחופה בכתב לראותה. בקשתו ומכתבו לא הועברו לידיעת פרקליטתו. ביום ב', 25 בנובמבר 1968, כאשר הגיעה משפחתו לבקרו במסגרת הביקור הדו-שבועי, מנעו מהם את הביקור. שלטונות כלא רמלה לא גילו למשפחה מדוע נאסר עליהם לבקרו. ביום ו', 29 בנובמבר 1968, לאחר שהנהלת בית-הכלא הבטיחה לשפר את תנאי מעצרו, ניאות נעים אל-אשהב להפסיק את שביתת הרעב.

הנני לשאול את כבוד השר:

1. הידוע כבוד השר על המקרה הנ"ל?
2. מדוע מוחזק אסיר פוליטי, העצור על-פי צו מינהלי, עם אסירים פליליים?
3. היופסק מנהג זה?
4. מדוע נתנו שלטונות כלא רמלה להתנכל לנעים אל-אשהב עד כדי סיכון חייו ולא התערבו?
5. מדוע מנעו שלטונות הכלא את ביקור בני משפחתו? מדוע לא נמסר להם על שביתת הרעב?
6. מדוע לא העבירו שלטונות הכלא את בקשותיו לפגוש את פרקליטתו?
7. הנערכה חקירה אודות התנהגות זו של שלטונות כלא רמלה, ואילו מסקנות הוסקו?
8. הישוחרר נעים אל-אשהב, ומתי?

שר-המשטרה א. ששון:

בדקתי את פרטי השאלתה ולהלן תשובותי:

לשאלה 1: נעים עבאס אל-אשהב מוחזק בבית-סוהר רמלה על פי צו מעצר מינהלי לפי תקנות (2) ו-111 מתקנות ההגנה (שעת חירום), 1945, שהוצא על-ידי אלוף פיקוד המרכז למשך 3 חודשים החל מ-31 באוקטובר 1968.

בתאריך 21 בנובמבר 1968 התקבל אל-אשהב לראיון בפני המנהל, בהתאם לבקשתו, וטען כי העצור-ים שבתאו מציקים לו. המנהל הציע להעבירו לתא נפרד, בו יימצא לבדו. העצור ביקש שלא יועבר לתא כזה, אלא יועבר לתא אחר שהוא עצמו הציע, ובאותו היום הועבר לשם כמבוקש. אולם כעבור יום אחד בלבד,

הנני מבקש לדעת:

1. האם הצעתו הנ"ל של מר ישעיהו גדונה בממשלה?
2. האם דבריו הנ"ל נאמרו (אם בכלל) על דעת הממשלה?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

הצעתו של השר ישעיהו לא נדונה בממשלה. השר ישעיהו דיבר בישיבת המזכירות של מפלגתו בשמו הוא, ככל אחד מחברי המזכירות.

עד כמה שהבינותי את דברי השר ישעיהו — הוא לא תבע להלאים את העתונות הבלתי-תלויה.

היו"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

כבוד ראש הממשלה, האם הממשלה מתכוונת להגיש לכנסת, לפני סיום הקאדנציה הנוכחית, חוקים נוספים להגבלת חופש העתונות, נוסף על חוק יסוד: הממשלה, וחוק לתקון חוק הגורע, חוק דיני הראיות (בטחון המדינה)?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

מי זה ידוע סודות הממשלה?

אני חושב שזה ראוי לשאלתה מיוחדת.

10. דברי הוקעה של אישים ערביים על הפיצוץ בשוק מחנה-יהודה

חבר הכנסת א. אבנרי שאל את ראש הממשלה ביום י"ג בכסלו תשכ"ט (4 בדצמבר 1968):

הנני מבקש לדעת:

1. האם אישים ערביים היושבים בשטחים המוחזק-ים ובירושלים המזרחית הוקיעו בפני ראש הממשלה, או מי מאנשי משרדו, את ההתפוצצות בשוק מחנה-יהודה?
2. אם כן — מי הם האישים?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

לשאלה 1: מכתבים ומברקי הוקעה על הפיצוץ, שאירע בשוק מחנה-יהודה בירושלים ביום 2 בנובמבר 1968, הגיעו אל ראש הממשלה וכן אל יועץ ראש הממשלה לענייני ערבים ונציג ראש הממשלה בשטחים, מנכבדים שונים במזרח-ירושלים, יהודה ושומרון.

לשאלה 2: תושבי מזרח-ירושלים, שהוקיעו את הפשע, ביקשו שלא לפרסם את שמותיהם. בין תושבי יהודה ושומרון שהוקיעו את הפשע ראוי להזכיר את ראש עיריית חברון, ראש עיריית דורה — אני מסופק אם זה השם הנכון, אולי מפני שזה יוצר אסוציאציה עם פירוש המלה ברוסית — נשיאי לשכת המסחר בבית-לחם ומשפחה מכובדת מאיוור בית ג'אלה.

תגובות דומות נשלחו גם לשר הבטחון, שר המש-טרה ואישים אחרים.

כמו כן ראוי להזכיר, כי העתון הערבי "אל-קודס", היוצא לאור במזרח-ירושלים, הוקיע את הפשע במאמר ראשי.

אודה לכבודו אם ישיבני:

- א. הידועה לו הביקורת שנמתחה על-ידי השופט הנ"ל:
ב. האם קיימות הוראות מתאימות לשוטרי תנועה, הקובעות שיש להשתמש גם בשיקול דעת מינימלי מתי לא לערוך דו"ח?
ג. אם לא — האם בעקבות פסק-הדין תוציא המשטרה הוראות מתאימות?

שר-המשטרה א. ששון:

א. ידועה לי הביקורת שנמתחה על ידי כבוד השופט גלעדי מאשקלון בפסק-דינו, עקב דו"ח תנועה. אולם לא מצאתי בהמשל פסק-הדין הזה, שכבוד השופט אמר, כפי שמציין בעל השאלתה הנכבד, כי סמל המשטרה, שרשם את הדו"ח, ארב לנהגים שעצרו מכוניותיהם לאיסוף חיילים.

ב. התפיסה הבסיסית של משטרת ישראל היא אכיפת חוקי המדינה — בכללם חוקי התעבורה בדרכים — על-פי שיקול, ואמנם הסמל השתמש, ללא ספק, בשיקול הדעת שלו כשהחליט לרשום את הדו"ח.

ג. אינני רואה כל צורך בהוצאת הוראות חדשות כלשהן. איסוף חיילים בדרכים היא חובה מוסרית-לאומית, שיש לעודדה, ומשטרת ישראל עושה כמיטב יכולתה ואפשרויותיה בכיוון זה, לעתים בכוחותיה בלבד ולעתים תוך שיתוף עם המשטרה הצבאית. אולם אין פירוש הדבר שהחובה המוסרית-הלאומית הזאת צריכה לחסן את הנהג בפני תביעה בעבירות שהוא עובר בבואו למלא אותה. קרו עשרות תאונות שנגרמו על ידי עצירות פתאומיות של נהגים האוספים חיילים. במקרה הנדון נעצרה הנהגת על הכביש וחסמה את הדרך לרכב שמאחוריה, וגרמה לשורה ארוכה של מכוניות ולצפירות מכל צד, בעוד שכללה להתקדם במקצת ולרדת לשולי הדרך ולאסוף את החיילים. דומני כי יסכים עמי השואל הנכבד, שעצירה כזאת באמצע הכביש, גם אם מטרתה לאסוף חיילים, אינה מראה על התנהגות זוהירה.

13. תנאי המאסר של החבלנים הערביים בישראל

חבר-הכנסת א. חביבי שאל את שר המשטרה ביום כ' בכסלו תשכ"ט (11 בדצמבר 1968):

כבוד שר המשטרה אמר בכנסת (26 בנובמבר 1968): "ארשה לעצמי לומר בסוגריים, שהתנאים בבתי-הסוהר שלנו, שהם אנושיים יותר מאלה שבבתי-הסוהר במדינות אחרות, וביתוד במדינות ערב, אין בהם כנראה כדי להרתיע את החבלנים, גם אם הם נעפטים לתקופות ארוכות. אולי הגיע הזמן שנבחן מחדש את התנאים האלה ונחליט על צעדים משפטיים חמורים יותר נגד החבלנים, המסתננים והפושעים הבטחוניים האחרים."

הגני לשאול את כבוד השר:

1. התהיה הרעה בתנאי המאסר של האסירים?
2. אילו צעדים נבחנים, כדברי השר, בנוגע לשינוי תנאי המאסר?

שר-המשטרה א. ששון:

לשאלה 1: הדברים שאמרתי בכנסת, מעל במה נכבדה זו, והמצוטטים על-ידי בעל השאלתה הנכבד, נאמרו בסוגריים, ולא כדבר שכבר הוחלט עליו בממשלה.

דהיינו בליל שבת, 22 בנובמבר 1968, לאחר סגירת התאים, התלונן שוב אל-אשהב בפני איש סגל במקום, כי גם בתא זה שהוא בחדר זרקו עליו עצורים קליפות של פירות וספלים מפלסטיק ושפכו מים על מזונו. הזיקף קרא לקצין התורן, אשר הזהיר את כל העצורים בתא, והסדר הוחזר. העצור לא התלונן על איום "לחתוך אותו בסכין גילוח" ולא על איום אחר העלול לסכנו. גם הקצין התורן נוכח שלא קיימת כל סכנה, על כן נהג בהתאם להוראות, ולא פתח את התא בשעות הלילה.

למחרת, בתאריך 23 בנובמבר 1968, ביום שבת, דיווח הקצין התורן למנהל, ועל מנת למנוע תקלות כאלה ואחרות בעתיד, הורה המנהל להעביר את העצור לתא שבו יוחזק בנפרד.

ב-24 בנובמבר 1968 הופיע העצור לבידור המקרה בפני סגן המנהל. העצור לא התלונן בפניו על פגיעות ואימים. הוא ביקש להחזיקו בתא עם עצורים אחרים ולא להחזיקו לבד, ומאחר שלא נענה לבקשתו, הכריז שביתת רעב.

לשאלה 2: אל-אשהב ידוע ממאסרו הקודם כמסית עצורים מינהליים שלא לקיים את הסדר והתקנות בבית-הסוהר וכאיש הרוצה להתבלט כמנהיג גם בבית-הסוהר — ועל כן, כדי לשמור על הסדר הטוב והבטחון בבית-הסוהר, הוחלט להחזיקו באגף העצורים (לפני משפט) בגנדר מיתר העצורים המינהליים.

לשאלה 3: אין זה מנהג. הדבר תלוי בהתנהגות העצור.

לשאלה 4: כפי שכבר ציינתי, לא היתה "התנכלות" לעצור ולא היתה כל סכנה לחייו.

לשאלה 5: משפחתו של אל-אשהב הגיעה לבית-הסוהר למחרת היום שבו הכריז על שביתת רעב, ובהתאם להוראות הקיימות אין שובתי רעב מקבלים ביקורים. אין חוק המחייב למסור למשפחת האסיר על שביתת הרעב.

לשאלה 6: ב-27 בנובמבר 1968 פנה אל-אשהב בכתב והזמין את עורכת-הדין פליציה לגנר, אולם סירב לפרט את נושא הפגישה המבוקשת על אף שהוסבר לו שהחוק מחייב זאת, ואם לא ינהג בהתאם לחוק, לא יועבר המכתב לתעודתו.

בתאריך 28 בנובמבר 1968 הופיעה עורכת-הדין לגנר וביקשה לראות את העצור בקשר עם הוועדה המייעצת למעצרים מינהליים, ומאחר שהיה ברשותה יפוי-כוח מטעם העצור, אופשרה הפגישה. לאחר הפגישה פנה העצור למנהל וביקש להוציאו מתאו שבו הוא נמצא לבדו, והודיע על הפסקת שביתת הרעב. בקשתו נתמללה.

לשאלה 7: הנהלת בית-הסוהר פעלה בהתאם לחוק ואין מקום וצורך בעריכת חקירה כלשהי.

לשאלה 8: ברשות הנהלת בית-הסוהר צו מעצר מינהלי, שתקפו עד לתאריך 30 בינואר 1969.

12. שיקול דעת דו"ח שוטר על עבירת תנועה

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר המשטרה ביום י"ג בכסלו תשכ"ט (4 בדצמבר 1968):

שופט התנועה גלעד גלעדי מאשקלון מתח ביקורת על שוטר תנועה סמל חיים שרמן, שלא פעל לפי שיקול דעת וארב לנהגים שעצרו מכוניותיהם לאיסוף חיילים.

16. סירוב ברית-המועצות לקבל דואר ישראלי הנושא בולי "מועדים לשמחה"

**חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הדואר ביום כ"א
בחשון תשכ"ט (12 בנובמבר 1968):**

בקשר לדיעות, שבירת-המועצות מחזירה לישראל
דואר הנושא בולי "מועדים לשמחה", תשכ"ט, אבקש
את כבוד השר להשיבני:

1. האם ידיעות נכונות?

2. אם כן — האין בצעד זה משום הפרת הסכמי
הדואר הבין-לאומי?

3. כיצד מגיבה ישראל על החזרת הדואר שלה?

שר-הדואר י. ישעיהו-שרעבי:

1. הידיעה נכונה.

2. אין בכך משום הפרת הסכמי הדואר הבין-
לאומי. אנונת איגוד הדואר העולמי מרשה למינהל דואר
לאסור קבלת פריט זה או אחר. משתמשים באותה רשות
גם לגבי בולים. למשל, בשנת 1967 הודיעה בריטניה
כי כל דברי הדואר מגואטמאלה להונדורס הבריטית,
הנושאים עליהם בולים מסדרה המראה את מפת האזור,
יוחזרו לשולחיהם, כיוון שמאותה מפה שהופיעה על
הבולים ניתן היה להסיק שהונדורס הבריטית שייכת
לגואטמאלה. ובשנת 1966 הודיעה פולין, כי תחזיר
למערב-גרמניה את כל דברי הדואר שישאו עליהם
בולים מסדרה המראה מבנים אדריכליים בגרמניה
משתים-עשרה המאות האחרונות.

3. אין תגובה.

17. מקרה של דרישה לאיית מברק לכפר עציון בלטינית

**חבר-הכנסת א. שוסטק שאל את שר הדואר ביום
כ"ז בחשון תשכ"ט (18 בנובמבר 1968):**

במכתב למערכת "הארץ", שפורסם ביום 12 בנובמ-
בר 1968, מתלונן אזרח כי אולץ על ידי המברקה לאיית
מברק לכפר עציון בלטינית.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

האם קיימת בדואר ישראל מדיניות המחייבת כי
מברק לאזרח ישראלי הגר בגוש עציון ייכתב לטינית?

שר-הדואר י. ישעיהו-שרעבי:

מברקים ליהודה ושומרון נמסרים באמצעות בתי-
הדואר בשטחים המוחזקים שכפופות לממשל הצבאי.
עובדי בתי-הדואר אלה אינם בקיאים בשפה העברית,
והעברת המברקים נעשית בערבית או באותיות לטי-
ניות בלבד.

עם עליית המתנחלים לכפר עציון הופעלו שם
שירותי דואר ותקשורת, אך שירותי מברקה עדיין לא
הופעלו.

הפקיד, שקיבל את המברק הנוכח בשאלתה עוד
לפני הפעלת השירות, טעה.

אני מקווה שבקרב יופעלו בכפר עציון גם שירותי
המברקה, כמובן בשפה העברית, ובאמצעות בית-דואר
שמחין לשטחים המוחזקים.

התנאים האנושיים בבתי-הסוהר וההתנהגות המאופקת
שלנו כלפי העצורים, אשר מטרתם לפני מעצרים היתה
הרג ללא אבחנה, מקילים, כנראה, על מגויסי החבלנים
ושולחיהם שמעבר לגבול את מלאכתם ומאפשרים
להם להתרברב בפני כתבי העתונים בארצות ערב
ובארצות אחרות על כוונתם להחמיר את פעולותיהם
נגדנו.

לשאלה 2: אין באפשרותי לפי שעה לענות על
השאלה הזאת.

14. שיחזור הגברות חטיב וחוסייני ממעצרן

**חבר-הכנסת ע. זועבי שאל את שר המשטרה ביום
כ' בכסלו תשכ"ט (11 בדצמבר 1968):**

בעתון "הארץ" נתפרסם, כי הגברת חטיב, אשת
ראש עיריית ירושלים המזרחית לשעבר, והגברת חוסייני
ממזרח ירושלים קיבלו צו מעצר אדמיניסטרטיבי לתקופה
של שלושה חודשים.

אבקש את כבודו לענות לי:

1. האם הידיעה נכונה?

2. מה הסיבות לנקיטת צעד זה ועל סמך איזה
חוק בוצע?

3. האם מוכן כבודו להתחשב — כדוגמת מקרים
דומים בעבר (הגברת שהאבי) — בנימוקים מיוחדים
כדי לבטל את צו המעצר?

שר-המשטרה א. ששון:

לשאלה 1: הידיעה שהופיעה ב"הארץ" נכונה.

לשאלה 2: מעצרן האדמיניסטרטיבי של שתי הגב-
רות בוצע לפי צו צבאי בשל פעילות שיש בה כדי
לסכן את בטחון המדינה.

לשאלה 3: לאחר ששתי הגברות התחייבו בכתב
לחדול מפעילות עוינת כזאת, שוחררו. בעת ההחלטה
על השיחזור היו בפני ראש הממשלה, בפני שר הבטחון
ובפני מספר בקשות והמלצות מצד מספר נכבדים ערבים
ממזרח-ירושלים ומיהודה ושומרון.

15. דרישה להוציא בולים שיבטאו רדיפות

היהודים בארצות ערב

**חברת-הכנסת ש. ארבלי-אלמזליג שאלה את שר הדואר
ביום כ' בחשון תשכ"ט (11 בנובמבר 1968):**

נוכח הפעילות הענפה של מדינת ישראל בזירה
הבין-לאומית נגד מסע הרדיפות מצד מדינות ערב לגבי
שרידי היהודים המתגוררים בתחומיהן, והחשיבות שיש
בהצגת בעיה כאובה זו בפני הציבוריות הרחבה במדי-
נות הנאורות בעולם, ובהתחשב בערך התעמולתי-
ההסברתי שיש לבולי הדואר בתחום זה — רצוני לשאול
את כבוד השר:

הקיימת במשרד הדואר תכנית להוצאת בול או
סדרת בולים שיבטאו את הרדיפות של היהודים וסבלם
בארצות ערב?

שר-הדואר י. ישעיהו-שרעבי:

אין תכנית להוצאת בולים שיבטאו את רדיפות
היהודים וסבלם בארצות ערב, ובין מאות ההצעות
לבולים חדשים, שהוגשו לנו על-ידי פרטים, מוסדות,
גופים ציבוריים וכי' — אין כל הצעה כזאת.

לכפר עציון בשפה העברית? ואם כן — מה המניעים לכך?

3. האם בדעת השר לפרסם הוראות מתאימות שלא יישנה מקרה כזה בדואר-ישראל?

שר-הדואר י. ישעיהו-שרעבי:
 הידיעה נכונה.

ראה תשובתי, שניתנה היום, לשאלתה של חבר-הכנסת אליעזר שוסטק באותו עניין.

20. **שיפור הקליטה של שידורי "קול ישראל" באילת**

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הדואר ביום כ"ט בחשוון תשכ"ט (20 בנובמבר 1968):

שידורי "קול ישראל" בתכנית א' אינם נקלטים, או נקלטים בקושי ולסידורין, במקלטי הרדיו המצויים באילת.

אבקש את כבודו להשיבני:

1. מה הן הסיבות להעדר קליטה סדירה ונאותה של שידורי תכנית א' באילת?

2. מה נעשה לשיפור ותיקון המצב בעניין זה?

שר-הדואר י. ישעיהו-שרעבי:

לשאלה 1: בגלל המרחק הרב של אילת מן המשי-דרים המרכזיים, המשרדים את תכנית א' ותכנית ב', קיימים קשיים לקלוט את השידורים במקלטים שהם באיכות נמוכה. משרד הדואר הפעיל לפני שנים אחדות משדר מקומי מיוחד לאילת, אשר שידר את תכנית א' לשטח העיר באורח מוגבר. עם הפעלת תכנית החורף של "קול ישראל" חל שינוי בזמני השידור של התכנית השונות. כתוצאה מכך ביקשה עיריית אילת לשדר במשדר המקומי את תכנית ב' במקום תכנית א'. כיום מופעל המשדר לשתי התכניות לסינון.

לשאלה 2: משרד הדואר פועל לפתרון מלא של הבעיה. תוך חצי שנה יופעלו באילת שני משדרים חדשים בשיטת אפ. אפ, אשר ישרדו במקביל ובאיכות גבוהה את שתי התכניות של "קול ישראל". כן מתנהל עכשיו משא-ומתן בינינו לבין העירייה בדבר רכישת שטח מתאים כדי להקים עליו משדר נוסף בגלים בינוניים. משדר זה לכשיוקם יפתור את הבעיה פתרון מלא גם לגבי אותם תושבים שמקלטיהם אינם פועלים בשיטת אפ. אפ.

הי"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת שמואל תמיר.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

כבוד השר, האם לאחר השיפורים הללו התצפיות הן שהשידורים יגיעו באופן תקין גם למצרים?

שר-הדואר י. ישעיהו-שרעבי:
 אני צריך לברר זאת עם המהנדסים.

21. **הוזלת שיחות בין-לאומיות בטלפון**

חבר-הכנסת א. טיאר שאל את שר הדואר ביום ל' בחשוון תשכ"ט (21 בנובמבר 1968):

בעתונות נתפרסמו הודעות סותרות בדבר ההקלות הכספיות שתחולנה על שיחות בין-לאומיות כתוצאה מהתקנת חכבל התתיימ.

18. **תיקון ליקויים בשידורי הטלפון בצמון הארץ**

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר הדואר ביום כ"ח בחשוון תשכ"ט (19 בנובמבר 1968):

ישובי הגליל העליון ועמק הירדן סובלים באחרונה מליקויים חמורים בשידורי הטלפון. מאז סגירת מרכזות הטלפונים בטבריה וחיבור רשת הטלפונים באזור למרכזות האוטומטית בחיפה חלו תקלות רבות.

למרות התלונות להנהלת הדואר לא חל כל שיפור במצב. פעמים אחדות במשך היום קשה להשיג קשר טלפוני לישובים שונים באזור. אנשי מרכזות הטלפונים בחיפה מסרבים לקשר בין המנויים שבאזור זה באמצעות מרכזי הדואר בחיפה, לרבות האחראים שם, אינם מתחשבים אף בשעות שבהן מתחוללות תקריות באזור וטוענים כי אין בסמכותם לקשר בין הישובים הנמצאים באותו אזור, המשתרע מגשר בדרום ועד מלכיה, בכלל זה צפת, קריית-שמונה וטבריה. בעבר, בעת שמרכזות הטלפונים היתה בטבריה, לא היו תקלות מסוג זה.

שאלותי הן:

א. הנהגות הידיעות דלעיל?

ב. אם כן — מה בדעתו לעשות לתיקון הליקויים הללו?

שר-הדואר י. ישעיהו-שרעבי:

העובדות אינן מדויקות. אין חיבור של רשת הטל-פונים באזור למרכזות האוטומטית של חיפה. כל מנויי האזור ממשיכים להיות קשורים אל מרכזות הטל-פונים האוטומטיות שבתוך אזור טבריה, ודרך אל כל שאר אזורי הארץ. השירותים שמקבלים מנויי אזור טבריה מחיפה הם שירותי המידע והקשר אל מקומות שאין אליהם חיוג ישיר, דהיינו לשטחים המוחזקים.

באשר לאיכות השירות: נכון הדבר שהיו שיבושים עם הפעלת המרכזות בקריית-שמונה. מהנדסי הדואר פעלו לתיקון הדבר והבעיה נפתרה.

אני חייב לחזור ולהזכיר לשואל הנכבד ולכנסת, שגידול צרכי התקשורת של הבטחון משפיע על השירות השפעה ניכרת הן מבחינת הכמות והן מבחינת האיכות והטיב.

אנו מתקנים בציר צפת-טבריה ציוד רדיו-טלפון, אשר יופעל בעוד חודשים אחדים ויקל במידה רבה על הקשר בין שתי הערים, בין ישובים בתוך האזור ועם שאר אזורי הארץ.

19. **מקרה של דרישה לאיית מברק לכפר עציון**

בלטינית

חבר-הכנסת מ. ידיד שאל את שר הדואר ביום כ"ח בחשוון תשכ"ט (19 בנובמבר 1968):

במדור מכתבים למערכת "הארץ" מיום 12 בנובמבר 1968. הופיע מכתב מאיר מאיר מירושלים כלהלן:

"ביום שני, י"ג בחשוון תשכ"ט — 4 בנובמבר 1968, ביקשתי לשלוח מברק מירושלים לכפר עציון — כתוב עברית. בדואר צויתי לאייתו — לטינית. אתמהא!"

אודה לשר אם ישיבני:

1. האם הידיעה נכונה?

2. האם חורה משרד הדואר לא לקבל מברקים

1. מדוע עולה שיחת טלפון למחלל שבת ב-25% פחות מלשומר שבת הנאלץ לטלפן בימות החול?
2. מה הביא את משרדך לקבוע תשלום מוגד בשבתות?

שר-הדואר י. ישעיהו-שרעבי:

לשאלה 1: השיחות המוזלות בינינו לבין ארצות-הברית וקנדה חלות על שני ימים — יום שבת ויום ראשון; שומדי שבת יוכלו כמובן להשתמש בשיחות המוזלות ביום ראשון, שבו שיחות הטלפון מותרות לכל אדם מישראל.

לשאלה 2: ראה תשובתי, שניתנה זה עתה, לשאל-תה של חבר-הכנסת טיאר בעניין זה.

23. חקירה בעניין השעייתו של מר א. צובא מעבודתו בדואר אילת

חבר-הכנסת א. טיאר שאל את שר הדואר ביום ו' בכסלו תשכ"ט (27 בנובמבר 1968):

במכתב שהופנה אלי מתלונן מר אבינועם צובא, עובד דואר הנדסה באילת, כי הושעה מעבודתו לאחר סכסוך עם מנהל העבודה האזורי. מתוך אותו מכתב למדתי על יחסי עבודה עכורים בין מנהל העבודה האזורי הנ"ל לבין — לפחות — אחדים מעובדי דואר הנדסה באילת. כן הובא לידיעתי מכתבו של המנהל הכללי של משרד הדואר, המודיע למר צובא על השעייתו מן העבודה בשל הפרת משמעת חמורה.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. מה היתה הפרת המשמעת החמורה שהביאה להשעייתו של מר צובא מהעבודה?
2. האם נערכה חקירה, לפני ההודעה על החשעה או לאחריה, בדבר ההאשמות ההדדיות ויחסי העבודה העכורים בדואר הנדסה באילת?
3. האם ניתנה בחקירה זו, אם נערכה, אפשרות למר צובא להשמיע את טענותיו?
4. מה היו מסקנות החקירה לגבי: א. מר צובא; ב. מנהל העבודה; ג. היחסים ההדדיים בין העובדים בדואר הנדסה באילת?
5. מה נעשה על-ידי הדואר לתיקון המצב?
6. מה היא ההחלטה הסופית, עד כה, בדבר גורל עבודתו של מר צובא במשרד הדואר?

שר-הדואר י. ישעיהו-שרעבי:

אין יחסי עבודה עכורים בדואר אילת. קיימת בעיה אישית מצערת של העובד הנזכר בשאלתה, אשר עקב התנהגות פרועה הושעה מעבודתו ביום 24 בדצמבר 1967 והוגשה נגדו קובלנה לגביעות שירות המדינה. חוקר הגביעות הגיש תובענה לבית-הדין המשמעותי והדיון נקבע ל-8 בינואר הקרוב.

עם זאת נהגנו בעובד הנזכר לפני משורת הדין ולפי המלצתנו הסכים נציב השירות להחזירו לעבודה ב-19 במאי 1968, בתקווה שיכבד את עבודתו תוך שמירה קפדנית על יחסי עבודה נאותים ומקובלים. לצערנו נכזבה התקווה; ב-27 באוקטובר גרם שוב לתקרית חמורה, ובעקבותיה הוגשה נגדו קובלנה נוספת, והוא הושעה עד לגמר הדיון בבית-הדין המשמעותי. העניין נמצא עכשיו בטיפולו של התובע והחוקר הראשי של נציבות שירות המדינה.

אבקש מכבודו להשיבני:

1. מה היא ההחלטה במחיר השיחות הבין-לאומיות מישראל לאירופה ומישראל ליבשות אחרות כתוצאה מהשימוש בכבל התת-ימי?
2. האם הנחה זו היא על כל שיחה?
3. האם הנחה זו חלה גם על שיחות ממנו למנו (person to person)?
4. מה שיעור ההנחה על שיחה המקויימת בימי שבת וראשון?
5. האם הנחה זו היא גם על שיחות של אור-חיים פרטיים?

שר-הדואר י. ישעיהו-שרעבי:

בטרם הופעל הכבל הימי בוצעו כל השיחות הבין-לאומיות באמצעות אפיקי רדיו, שסבלו לעתים מהפרעות אטמוספיריות וכתוצאה מכך — מליקויים בשמיעה. באותו זמן היה מופעל בינינו לבין כל הארצות, שאתן קיימו שירות שיחות טלפון, הסדר של שיחות אישיות, היינו שיחות שהוזמנו ובוצעו מאיש מסוים בארץ אחת אל איש מסוים בארץ אחרת, והטלפונאית בצד המזמין היתה צריכה לוודא שהחייב לא יתחיל לפני ששני האנשים קושרו ביניהם. זה השירות "person to person" המוכר על-ידי בעל השאלתה. התעריף בעד השיחות האלה נשאר בעינו ולא חל בו שינוי.

עם הפעלת הכבל, ולאחר שהושגו הסכמים עם המינהלים הנוגעים בדבר בחוץ-לארץ, הופעל שירות נוסף, זול יותר, של שיחות רגילות בין מנו למנו (במקום שיחות אישיות בין איש לאיש). שיעור ההחלה כ-25% מן התעריף של השיחות בין איש לאיש.

שירות זה הופעל עם שתי-עשרה ארצות שהקשר בינינו לבינן, לכל ארכו, איננו מנותב לאפיקי רדיו. הארצות הן: אוסטרליה, איטליה, ארצות-הברית, בלגיה, גרמניה המערבית, הולנד, נורווגיה, ספרד, צרפת, קנדה, שווייץ, ובשבועות הקרובים יופעל השירות הזה גם בינינו לבין בריטניה.

כן הופעל נוהל שלפיו מבצעת הטלפונאית מלכת-חילה את השיחה המוזמנת כשיחה רגילה (בתעריף המוגד), אלא אם כן מבקש המזמין שיחה אישית במפורש.

שירות השיחות הרגילות חל על כל השיחות — פרטיות, ציבוריות וממשלתיות — עם הארצות הנ"ל.

נוסף לכך מופעל בקשר שבינינו לבין ארצות-הברית הסדר של שיחות "סוף-שבוע", שהן זולות ב-25% מהשיחות הרגילות (כלומר זולות בשיעור של 45% לערך בהשוואה לשיחות אישיות). ההסדר הוצע לנו על-ידי הצד האמריקאי והוא מופעל בימי שבת וראשון החל בליל שבת בחצות ועד ליום ראשון בחצות, משך 48 שעות רצופות כל שבוע. ההסדר הורחב גם על שיחות עם קנדה; אך הסדר דומה איננו קיים בשיחות עם ארצות אירופה.

22. סיבת ההחלטה של שיחות טלפון בין-לאומיות בשבת

חבר-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר הדואר ביום ו' בכסלו תשכ"ט (27 בנובמבר 1968):

משרדך פירסם ברבים, כי המטלפנים בשבתות לאירופה תוך ניצול הכבל החדש יוכו להנחה של 25%. אודה לכבודו אם ישיבני:

— שאלות ותשובות (טיאר, ישעיהו־שרעבי, לוח, אבנר, גז) ; חילופי גברי בוועדות הכנסת (לוח, אזניה) —

דואר הנשלחים אלי ביום חמישי לפני־הצהריים מירו־שלים, בדואר אקספרס, מגיעים למשרדי בתל־אביב ביום ראשון בבוקר.

שאלותי הן:

1. האם יש הבדל בדואר רגיל ודואר אקספרס, מלבד המחיר?
2. כמה זמן דרוש לדואר להעביר דברי דואר בדרך אקספרס מירושלים לתל־אביב ולחיפה, ולהיפך?

שר־הדואר י. ישעיהו־שרעבי:

מכתבי אקספרס הנמסרים עד שעות הצהריים למשלוח בכל אחד מהסינים בתל־אביב והמיועדים לירושלים או לחיפה או להיפך, נמסרים לתעודתם בו ביום.

מכתבי אקספרס הנמסרים למשלוח לאחר שעה זו נמסרים לתעודתם בשעות הבוקר של יום המחרת.

לוח זמנים בדבר השעה האחרונה שאפשר למסור מכתב אקספרס, כדי שיימסר בו ביום, מצוי בכל סניף דואר. אין איפוא שום הצדקה לעיכוב במסירתו של מכתב אקספרס מיום חמישי ועד ליום ראשון.

אשמח לבדוק את תלונתו של חבר־הכנסת אבנר אם יואיל להמציא לי את עטיפות דברי הדואר שמדובר בהן.

26. שיפור הקליטה של שידורי "קול ישראל" באילת

חברת־הכנסת מ. גז שאלה את שר הדואר ביום י"ג בכסלו תשכ"ט (4 בדצמבר 1968):

בביקורי באילת השמיעו בפני כמה מתושבי המקום טענות קשות על כך שאינם קולטים את שידורי "קול ישראל".

אבקש את כבודו להשיבני:

א. האם טענות אלה נכונות?

ב. האם קיימת איזו דרך לתיקון המצב על מנת שהשידורים ייקלטו גם באילת?

שר־הדואר י. ישעיהו־שרעבי:

ראי נא תשובתי, שניתנה היום, לשאלתה של חבר־הכנסת שמואל תמיר באותו נושא.

ד. חילופי גברי בוועדות הכנסת

לוועדת החינוך והתרבות — במקום מר פנחס רוזן; ב. חבר־הכנסת יצחק גולן ייכנס לוועדת הכנסת במקומו של מר פנחס רוזן.

מטעם סיעת מפלגת העבודה הישראלית ייכנס לוועדת הכספים חבר־הכנסת דוד גולומב במקום חבר־הכנסת אברהם ביטון.

הי"ר ק. לוח:

מאחר שאין התנגדות, אני קובע שהכנסת אישרה את הודעת יושב־ראש ועדת הכנסת.

24. דברי שר הדואר על העתונות הבלתי־תלויה חבר־הכנסת א. טיאר שאל את שר הדואר ביום י"ב בכסלו תשכ"ט (3 בדצמבר 1968):

בישיבת מזכירות מפלגת העבודה ביום 1 בדצמבר 1968 הציע שר הדואר, כפי שהוא מצוטט ב"הארץ" מיום 2 בדצמבר 1968, להעביר את העתונות היומית הבלתי־תלויה לבעלות ציבורית או לפחות להטיל עליה פיקוח רשות ציבורית, כפי שהדבר נעשה לגבי "קול ישראל".

בדברי ההסבר שלו להצעה, כפי שהם מצוטטים באותו עתון, אמר שר הדואר, כפי שהוא מצוטט ב"הארץ" "עתונות זו היא סכנה לדמוקרטיה", וכן היא "עשירה באינפורמציה, אך פרשנותה לא אובייקטיבית ... עוינת את המפלגה".

אבקש את כבוד שר הדואר להשיבני:

האם נכונה הידיעה?

שר־הדואר י. ישעיהו־שרעבי:

דברים שאמרת בישיבת מזכירות מפלגת העבודה, בעניין העתונות ובעניינים אחרים, נרפסו במלואם, על־פי הפרוטוקול הסטינוגרפי, בבטאונה של מפלגת העבודה הישראלית "הפועל הצעיר", גליון מס' 10, מיום 10 בדצמבר 1968.

אשמח מאוד אם תקדיש מעט מזמנך היקר לקריאת הדברים באותו גליון, ומובטחי שתמצא בהם עניין רב.

הי"ר ק. לוח:

שאלה נוספת לחבר־הכנסת טיאר.

אברהם טיאר (המרכז החפשי):

כיצד מסביר אדוני שר את העובדה, שעתונאים וחברי מפלגת העבודה שמעו דברים אחרים?

שר־הדואר י. ישעיהו־שרעבי:

אינני יכול להסביר דברים שאינני יודע אותם. את דברי פרסמתי ב"הפועל הצעיר", על־פי הפרוטוקול הסטינוגרפי, ואתה יכול לקרוא אותם שם.

25. בדיקת תלונה על עיכובים במסירת מכתבי אקספרס

חבר־הכנסת א. אבנר שאל את שר הדואר ביום י"ג בכסלו תשכ"ט (4 בדצמבר 1968):

בחודשים האחרונים קורה באופן קבוע שדברי

הי"ר ק. לוח:

רשות הדיבור ליושב־ראש ועדת הכנסת, להודעה על חילופי גברי בוועדות הכנסת.

ברוך אזניה (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה. הריני מבקש את אישורה של הכנסת לחילופי גברי בוועדות הכנסת.

מטעם סיעת המפלגה הליברלית העצמאית יחולו השינויים הבאים בוועדות: א. חבר־הכנסת נסים אליעד ייכנס לוועדת הפנים במקום חבר־הכנסת יצחק גולן,

ה. חוק החסינויות וחכיות היתר הדיפלומטיות והקונסולריות, תשכ"ח—1968 (*) (קריאה ראשונה)

במועצתו, כידוע, מאפשר בתנאים מסוימים את הכנסתו של המשפט המקובל האנגלי, שגם כולל את המשפט הבין-לאומי המנהגי, לתוך מערכת המשפט הישראלי.

אך עתה מאפשרות לנו אמנות וינה למלא את משאלתו של השופט חשין ז"ל שלא לשאוב עוד מכלי שני, לפי שכיום יש בינו, בזכות היות מדינת ישראל חברה במשפחת העמים, לשותות מן המקורות במישרין.

בלי להיכנס לפרטי האמנות והחוק אשר יתן להן חוקף בישראל, בכוונתי להצביע על עקרונות אחדים אשר מצאו את ביטויים בחוק זה:

א. החוק בא לתת גיבוי סטטוטורי לעקרונות עתיקי-יומין על חסינויות וחכיות היתר הדיפלומטיות והקונסולריות.

ב. החוק מושתת על עקרון ההדדיות, ונותן סמכות לשר החוץ להגביל על פגיעה בחסינויות וחכיות היתר של נציגיו בחוץ-לארץ, על-ידי צעדים מקבילים לגבי נציגיה של המדינה הפוגעת.

ג. תעודת שר החוץ בקשר למעמדו של עובד דיפלומטי או קונסולרי תשמש כבעבר ראייה מכרעת למעמדו של אותו נציג בבת-המשפט הישראליים. כך היה המצב גם בבריטניה וגם נקבע בחוק הבריטי Diplomatic Privileges Act משנת 1964, אשר נתן חוקף להוראות אמנת וינה משנת 1961.

ד. במספר ניכר של תקנות ובחוקים אחרים, בעיקר בענייני מסים שהם בתוקף בישראל, מצוי סעיף הפוטר את הנציגויות הדיפלומטיות והקונסולריות ואת אנשי הסגל מן המס הנדון. יצוין כי האמנות אינן מרחיבות חסינויות וחכיות היתר, אלא אף באות לצמצם אותן.

ה. עלי להעיר את לבם של חברי הכנסת הנכבדים על סעיף 12, זה הסעיף היחיד אשר איננו קשור במישרין בהוראות שתי האמנות. בעוד שהאמנה משנת 1961 דנה בנציגויות דיפלומטיות קבועות, והאמנה משנת 1963 דנה בנציגויות קונסולריות קבועות, הרי סעיף 12 נותן לשר החוץ את הסמכות להעניק חסינויות וחכיות יתר לנציגויות דיפלומטיות מיוחדות וארעיות, דהיינו לשליחויות דיפלומטיות מיוחדות. כן נותן סעיף זה את האפשרות להעניק בישראל חסינויות וחכיות לשליחי האו"ם ואירגונים בין-לאומיים אחרים בלי צורך להיזקק עוד בעניין זה לפקדות החסינויות וחכיות היתר של האו"ם, מס' 27 משנת 1947. מדובר כאן בשליחויות מיוחדות (Missions Spéciales) שבקשר להן הכינה ועדת האו"ם למשפט הבין-לאומי במשך השנתיים האחרונות טיוטת אמנה הכוללת הוראות מקבילות למצויות באמנת וינה משנת 1961. לא רצינו לחכות עוד עד אשר אמנה כזאת תהיה בתקפה, הואיל ורצוי שתהא לנו כבר עתה הסמכות להעניק חסינויות וחכיות יתר לשליחויות כאלה. כן רצינו למנוע את הצורך בחקיקה מיוחדת בבוא העת בעניין זה. אני יכול להבטיח כי לא אשתמש בסמכויותי, שיוענקו לי על-פי הסעיף 12, אלא בכובד ראש ואחרי שיקול של כל נסיבות המקרה.

הי"ר ק. לו:

הכנסת תעבור לסעיף ב' בסדר-היום: חוק החסינויות וחכיות היתר הדיפלומטיות והקונסולריות, תשכ"ח—1968, קריאה ראשונה. רשות הדיבור לשר החוץ.

שר-החוץ א. אבן:

אדוני היש-בראש, כנסת נכבדה. אני מתכבד להגיש לכנסת את הצעת חוק החסינויות וחכיות היתר הדיפלומטיות והקונסולריות, תשכ"ח—1968.

הצעת חוק זו קובעת זכויות וחובות במשפטו הפנימי, דבר שאין לי הזדמנויות רבות לעשותו. רישומו של נושא החסינויות וחכיות היתר הדיפלומטיות והקונסולריות אינו ניכר בניהול יחסי החוץ של המדינה בלבד, כי הוא מורגש גם במשפטה הפנימי ובפעולותיהם של שלטונות המדינה ורשויותה המקומיות. לנושא נודעת השלכה כפולה — בין-לאומית ולאומית-פנימית.

ועידות וינה משנת 1961 ומשנת 1963 גיבשו באמנות את המשפט הבין-לאומי הדיפלומטיות ובזכויות היתר הדיפלומטיות והקונסולריות. משלחות ישראל השתתפו בדיוני שתי הוועידות וחתמו, בכפוף לאישורה, על שתי אמנות שנוסחו באותן הוועידות. מדובר באמנת וינה בדבר יחסים דיפלומטיים משנת 1961, ואמנת וינה בדבר יחסים קונסולריים משנת 1963. הנני מביא את נוסח שתי האמנות כתוספת ראשונה וכתוספת שנייה לחוק המוצע. שתי האמנות נכנסו לתקף הבין-לאומי לאחר שאשרר אותן מספר מדינות כדרוש על-פי ההוראות הכלולות בשתי האמנות. 80 מדינות אישרו את האמנה הראשונה, או הצטרפו אליה, ו-33 מדינות אישרו את האמנה השנייה או הצטרפו אליה, בעוד שמספר המדינות הדרוש לכניסת כל אחת מן האמנות לתקפה הוא 22.

בעוד שהעקרונות הכלליים של דיני החסינויות וחכיות היתר מוכרים בעולם כולו, הרי שאלות רבות וחשובות מוצאות פתרון והסדר שונה במדינות השונות, בכל אחת לפי המשפט והנוהג הפנימי שלה. בכוונתנו לאשרר את שתי האמנות. באמצעות החוק המוצע תקבלנה אמנות אלו תוקף פנימי בישראל. על-ידי כך נוכל לתת לרשויות ישראל, למשפטניה ולערכאותיה נקודת-מוצא ובסיס יציבים בנושא מורכב זה של חסינויות וחכיות יתר דיפלומטיות וקונסולריות.

כידוע, אין כיום בישראל תחיקה שיטתית הדנה בזכויותיהם של דיפלומטים וקונסולים זרים. במידה וקיימות הוראות-חוק המתייחסות אליהם, הרי הן מזרות ובלתי שיטתיות; ועניין בעיקר בזכויות יתר בפני מיסוי.

כללי החסינויות הדיפלומטיות והקונסולריות, שעיקרם חלק של המשפט הבין-לאומי המנהגי, נקלטו במשפט המקובל האנגלי והועברו למשפט הפנימי של ישראל באמצעות הסימן 46 לדבר המלך במועצתו על ארץ-ישראל, 1922—1947, והסעיף 11 לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תשי"ח—1948. הסימן 46 לדבר המלך

בראשית ימי המדינה, הגענו במרוצת עשרים השנים למספר של 61 נציגויות זרות בישראל, שבדופן הגדול הן בדרג גריריות. (מספר זה כולל את שש המדינות במזרח אירופה אשר ניתקו את יחסיהן הדיפלומטיים עמנו במוצאי מלחמת ששת הימים ואשר הדאגה לענייניהן הועברה, כנהוג במצבים כאלה, לידי נציגויות זרות אחרות הקיימות במדינה). הנציגויות הזרות הפר-עלות בישראל מייצגות מדינות מחמש יבשות. מצויות בתוכן כל מדינות אירופה, כל מדינות יבשת אמריקה, הצפונית, המרכזית והלטינית, מדינות אפריקה החדשות שהתנגעו לעצמאות מדינית בשנים האחרונות, ומדי-נות באסיה, ותיקות וחדשות.

אם נוסיף על מספר ראשי הנציגויות כל אותם הדיפלומטים בדרגות האחרות, כגון היועצים, המזכירים ועובדי השירות, נגיע למספר של יותר מ-500 אדם העו-שים את שירותם הדיפלומטי בישראל. ואם נוסיף על אלה את רעיותיהם ובני משפחותיהם האחרים, הרי מקבלים אנו מספר נאה של קרוב לאלף נפש, בני עמים שונים מקצווי תבל המהווים יחד את הציבור הדיפלומטי הזר במסגרתו הרחבה. אנשים אלה שוהים במדינתנו תקופות ממושכות פחות או יותר. כנהוג בארצות הדמו-קרטיות המובהקות, חפשים הם לנוע ברחבי ארצנו ולראותה מקרוב על גופיה וחוויותיה. רבים מהם באים במגע חברתי חפשי עם האוכלוסיה הישראלית ושואבים במישרים את רשמייהם על מאמציה, הישגיה ובעיותיה. כך הם משמשים צינור יעיל, ולרוב נאמן, להעברת דבר ישראל לאומות העולם. אני בטוח כי הכנסת והעם מחייבים נוהג של חפשויות במגעיהם של נציגים דיפל-ומטיים זרים עם המתרחש במדינה. האופי הדמוקרטי של חברתנו קובע את אוירת עבודתם של נציגים זרים בתוכה.

דרכו של עולם מימים ימימה שהמדינה המקבלת נוהגת יחס מיוחד של כבוד ואדיבות בנציגים הדיפלומ-טיים הזרים המשרתים בתחומיה. ואין מדובר רק בגוה-ם המשפט הבינ-לאומי והתועלת המדינית מצוים עלינו הקפדה על יחס כזה. על כן דואגת ממשלת ישראל להבטיח תנאים נוחים לאורחים זרים ומיוחדים אלה, ועושה כמיטב יכולתה להנעים את שהותם אצלנו. בשיתוף-פעולה כן ויעיל מצד הגורמים הממשלתיים הנוגעים בדבר, בייחוד אנשי המכס והמשטרה הישרא-ליים, עומד משרד החוץ על המשמר ומקפיד על זכויות היתר והחסינויות של הדיפלומטים הזרים. הוא מונע פגיעות בהם ומסיר תקלות הבאות או העלולות לבוא מכל צד שהוא.

בהתאם לרוח זו של סעד ואדיבות לדיפלומט הזר בארצנו, עוזר משרד החוץ במציאת שיכון מתאים לדיפלומטים בבירה.

יתר על כן, עקרון ההדדיות הוא יסוד מוסד-ביחסים בין העמים, והוא בא לידי ביטוי נאמן באמנות וינה האמורות. על-ידי אישור אמנות אלה ניתן לנו הכוח להגן ביתר יעילות על ענייניהם של הנציגים הדיפלומ-טיים הישראליים המשרתים את מדינתנו בחוץ-לארץ.

באמנות וינה האמורות מנוגשות ומרכוזות כל אותן ההוראות המדברות על חובותיהם וזכויותיהם של הדיפל-ומטים הזרים והצעת החוק הנוכחית באה לעשותן חוק בישראל.

אני מציע, שעל שום אופיו המיוחד של חוק זה יעבר הוא לדיון בוועדת החוץ והבטחון של הכנסת.

בטוחני שבהצעת חוק זו תינתן תשובה לצרכי המדינה בחקיקה בנושא זה. וכן, העברת הוראות של המשפט הבינ-לאומי לחוק חרות תהיה בגדר התקדמות וצעד חשוב בדרך לרעיון של מדינת חוק.

ישראל, כידוע, מעוניינת באמנות וינה בדבר יחסים דיפלומטיים משנת 1961 ובאמנות וינה משנת 1963 בדבר יחסים קונסולריים, לא רק כמדינה המקבלת והמארחת בארצה דיפלומטים וקונסולים זרים, אלא גם כמדינה המשגרת נציגיה לארצות תבל. המשימות המדי-ניות הכבדות, המוטלות על משרד החוץ, חייבו את הרכבתה המתמדת של רשת נציגויותינו בחוץ-לארץ, וכיום אנו מקיימים 93 נציגויות קבועות, דיפלומטיות וקונסולריות, ב-73 מדינות שונות. זהו מספר נכבד מאוד, אשר איננו נופל ממספר נציגויות בחוץ-לארץ של מדינות גדולות הרבה יותר ממדינתנו. ברור איפוא, שכשם שיש לנו עניין בכך שסדר טוב ישורר בכל הנוגע לדיפלומטים ולקונסולים הזרים הנמצאים בארצנו, כך מעוניינים אנו שנציגינו בחוץ-לארץ ייהנו אף הם מהגנה, חסינויות וזכויות יתר.

אמנות וינה אינן מעניקות זכויות בלבד; הן קובעות גם חובות, ורצוני להזכיר לכנסת הנבחרת אחת מחובות אלו, היא החובה, אשר צוייה בסעיף 41 לאמנות וינה בדבר יחסים דיפלומטיים ובסעיף 55 לאמנות וינה בדבר יחסים קונסולריים. כוונתי לחובתם של כל האנשים הנהנים מזכויות היתר והחסינויות לכבד את דיניה של המדינה המקבלת. מוטלת עליהם גם החובה שלא להתערב בענייניה הפנימיים של אותה מדינה. זאת ועוד, בעוד שהאמנות האמורות מעניקות לנציגים זרים חסינויות מסוימות משיפוט בתי-המשפט, הרי משרד החוץ עושה את כל המאמצים בצינורות הדיפלומטיים כדי להבטיח שתושבי ישראל לא יישארו ללא ישע. גם בעל מעמד דיפלומטי, אם גרם נזק לאזרח הארץ או לתושבה, או התחייב התחייבות משפטית אחרת, והוא טוען טענת חסינות, נוהג משרד החוץ להגיע את בעל המעמד הדיפלומטי או את נציגותו לתשלום פיצוי הונג מרצון. זוהי הגנה דיפלומטית בעלת משמעות מיוחדת. ברור זו הצעה משלחת ישראל לוועדת וינה בדבר יחסים דיפלומטיים הצעת החלטה מיוחדת בעניין תבי-עות אזרחיות. הצעת החלטה זו, אשר נתקבלה על-ידי ועידת וינה ברוב גדול, המליצה כי המדינה המשגרת תוותר על חסינות חברי הנציגות הדיפלומטית הנתבעים בתביעות אזרחיות על-ידי תובעים במדינה המארחת, כאשר ניתן לוותר על החסינות בלי לפגוע בביצוע תפ-קדי הנציגות. כן נאמר בהחלטה שכאשר אין מוותרים על החסינות, צריכה המדינה המשגרת לעשות כמיטב יכולתה כדי להביא ליישוב צדק של התביעה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נבחרת. הואיל והצעת החוק נוגעת לציבור הדיפלומטים הזרים בישראל, אני רואה להעיר הערות כלליות על הנושא.

מצבנו הבינ-לאומי המיוחד במינו מצווה עלינו מאמץ ליצירת מגע דיפלומטי מתמיד ומקיף ככל האפשר. אחת הידידים לכך — עידוד גדול של הייצוג הדיפלומטי הזר בישראל, מחד גיסא, והרחבת הייצוג הדיפלומטי של ישראל בחוץ-לארץ, מאידך גיסא. יצוין שישראל היא בין המדינות שמרובות בה הנציגויות הדיפלומטיות הן כמדינה מקבלת והן כמדינה משגרת.

מקומן ועזר של נציגויות דיפלומטיות זרות בישראל

היו"ר ק. לוא :

אנו עוברים לדיון. רשות הדיבור לחבר הכנסת שופמן, ואחריו לחבר הכנסת הררי.

יוסף שופמן (גח"ל) :

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, אני כמובן תומך בהצעת שר החוץ להעביר את הצעת החוק לוועדת החוץ והבטחון. יחד עם זאת יש לי כמה הערות.

ההערה הראשונה היא פורמלית במקצת. בסעיף 18 להצעת החוק נאמר שתחילתו של חוק זה היא ביום שיוידע עליו שר החוץ בהודעה ברשומות. הרי החוק עם התוספות, כלומר שתי האמנות, יתפרסם בספר החוקים. האם פירוש הדבר שאת עניין התחילה יפרסמו בנפרד ולא בחוק? לשם מה כל העניין הזה? הדבר קצת לא מובן.

בהצעת החוק הוכנסה תוספת חשובה מאד שאינה מופיעה באמנה, והיא סעיף 14 המדבר על הדדיות. הדבר מפתיע במקצת שבאמנות לא מדובר על כך. אמנם במבוא מדובר על השוויון הריבוני של המדינות. אולי מכך אפשר להסיק מסקנה שהכוונה היא להדדיות. אבל במפורש מדובר על כך בהצעת החוק, וטוב שהוכנסה ההוראה המפורשת הזאת. משרד החוץ יהיה חייב לשמור בקפדנות על ההוראה הכלולה בסעיף הזה.

במבוא לשתי האמנות מדובר גם על יחסים דיפלומטיים ויחסים קונסולריים, שזכויות יתרו וחסיונות אינן באות להביא תועלת ליחידים, אלא להבטיח ביצועם היעיל של תפקידי הנציגויות. שר החוץ הדגיש בדבריו במיוחד את סעיף 41, המטיל על הנציגויות לא להתערב בעניינים הפנימיים של המדינה, דבר שכידוע אינו נשמר בקפדנות על-ידי הנציגויות, והן עוברות על כך בכל מיני דרכים.

החסיונות מפני שיפוט פלילי היא אבסולוטית בית-סים דיפלומטיים; אינה קיימת ביחסים קונסולריים. לעומת זאת בשיפוט האזרחי יש יוצאים מן הכלל, ואני באמת רוצה לברך את המשלחת שלנו על הצעת ההחלטה שדיבר עליה שר החוץ בדבריו, הפנייה אל המדינות לא לשמור על החסינויות בענייני תביעות אזרחיות, שאם לא כן, באמת צריך ליתושב כי כל המדינות לא להיכנס ליחסי אשראי עם נציגויות דיפלומטיות וקונסולריות.

את עיקר דברי אני רוצה להקדיש דווקא לאמנה בדבר יחסים קונסולריים, כי בעניין זה אנחנו נמצאים במצב עדין למדי ביחס לשמונה נציגויות קונסולריות בירושלים. עניין ההדדיות בא בחשבון רק ביחס לקונסוליה אחת שעליה עוד אדבר. אבל קיימות בירושלים שבע קונסוליות שאינן כלולות בנציגויות הדיפלומטיות של ארצותיהן. הן מנותקות מן השגרירויות ומן הציירויות, ומהוות מין ממלכה בפני עצמה. לא ידוע איך האגשים נכנסים לתפקידם, באיזה אופן הם מתמנים; לא שומעים מי נותן להם את התוקף לפעול. אם עד עכשיו, מתוך שיקולים מסויימים, צודקים או בלתי-צודקים, שאיני רוצה להיכנס עתה לניחותם, התעלמנו מקיומן של אותן קונסוליות, הרי עכשיו, כאשר האמנה הווינאית מ-1963 תיכנס לתקפה, לא נוכל להמשיך ולהתעלם מהן. כי האמנה הזאת קובעת תנאים מסויימים שקונסוליות אלה אינן תואמות אותם. אם כן, ראשית, בסעיף השני של האמנה הקונסולרית מ-1963, בפסקה השלישית, נאמר שכיוון של יחסים קונסולריים בין המדינות ייעשה

בהסכמה הדדית. איפה יש הסכמה הדדית ביחס לאותן הקונסוליות שדיברתי עליהן ושהן קיימות בירושלים? בסעיף 4 נאמר "אין לכוון נציגות קונסולריות בשטחה של המדינה המקבלת אלא בהסכמתה של אותה מדינה". שוב, מתי ניתנה הסכמה זאת?

בסעיף 10 נאמר: "ראשי נציגויות קונסולריות מתמנים על-ידי המדינה המסגרת ומקבלים מטעם המדינה המקבלת את הרשות לבצע את תפקידיהם". מתי ואיך ניתנה אותה רשות לבצע את התפקידים?

עוד יותר: "בכפוף להוראות אמנה זו, הנהלים הפורמליים למינויו של ראש נציגות קונסולרית נקבעים על-ידי דיניה ומנהגיה של המדינה המסגרת, ואילו הנהלים הפורמליים לקבלתו נקבעים על-ידי דיניה ומנהגיה של המדינה המקבלת". האם קיימים אצלנו מנהגים כל-שהם, שלפיהם יכולים לפעול אצלנו קונסולים ללא הסכמת משרד החוץ שלנו?

בסעיף 11 כתוב: "המדינה המסגרת תעביר את כתב המינוי או מסמך כיוצא בזה, באמצעות צינור דיפלומטי או צינור נאות אחר, אל ממשלת המדינה שבשטחה חייב ראש הנציגות הקונסולרית לבצע את תפקידיה".

בסעיף 12 כתוב: "לראש נציגות קונסולרית ניתנת הרשות לגשת לביצוע תפקידיה על-ידי הרשאה מטעם המדינה המקבלת הנקראת 'תעודת קיום מינוי', ותהא צורתה של הרשאה זו אשר תהיה".

יתר על כן, בסעיף 24 כתוב: "הודעה למדינה המקבלת על מינויים ועל בואם וצאתם של המתמנים: יש להודיע למיניסטרו לנציגי-חוץ של המדינה המקבלת או לרשות שנתמנתה על-ידי אותו מיניסטרו, ואם משרד החוץ שלנו אינו מקבל זאת, האם נתמנה על-ידו, בהתאם לסעיף 24, איזה מוסד במדינה הרשאי לקבל את ההודעות האלה?"

עכשיו נוצר מצב שאסור לנו להתחמק ממנו, ביחוד ביחס לשבע הקונסוליות אשר עם המדינות שלהן אנחנו מקיימים יחסים דיפלומטיים, אלא שבירושלים הן נפרדות מכל הסגל הדיפלומטי של מדינתנו. הן אינן כפופות לשגרירויות שלהן, כפי שמקובל בכל הנציגויות הקונסולריות.

אשמח מאוד לשמוע מפי שר החוץ מה הוא חושב לעשות בעניין זה, מה כוונתו לעשות כדי לתקן את המצב המשונה הזה, כאשר יפרסם את תחילתם של החוק והאמנות.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש):
מה אתה מציע?

יוסף שופמן (גח"ל):

אני מציע לחסל אותן, אם הן לא תתאמנה את מעמדן לדרשות החוק - האמנה.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש):
גם של ארצות-הברית, למשל?

יוסף שופמן (גח"ל):

את כל אלה שאינן קשורות במשרד החוץ ויושבות בביכול על סמך איזו קפיטולציה מימי התור-כים. אין לכך מקום במדינת ישראל. אם זאת ארצות-הברית, אנגליה, צרפת או בלגיה, אין זה משנה ולא

בהם הרבה; כי סוף סוף המדובר באמנה בין-לאומית ולא רק בחוק שהכנסת מקבלת.

מכיוון שנטלתי רשות הדיבור, אינני רואה הזדמנות נאותה יותר לדבר על הבעיה האנורמלית של הקונסולים בירושלים. יכול להיות שהעוקץ שבדברי הוקהה על-ידי חברי הכנסת שופמן, שנגע בנקודה זו לפני. כאשר ראיתי הצעה זו — והיא נתפרסמה בחוברת הכחולה לפני למעלה משנה, ביום 28 בנובמבר 1967 — מיד חשבתי שזוהי ההזדמנות הנאותה לגולל לפני הכנסת את המצב הלא-נורמלי של הימצאות קונסולים במקום שגרירי רים בעיר הבירה של ישראל, וירושלים היתה עיר בירתה של ישראל עוד לפני מלחמת ששת הימים. כבר אז היו הקונסולים עוברים משני צדי הגבול, בלי להכיר ברי-בונותה ומרותה של ממשלת ישראל על השטח ששלטה בו אז. נשאלת השאלה, את מי ייצגו קונסולים אלה? המדינות שמינו קונסולים אלה — חוץ מספרד, שבעייתה היא בעיה סבוכה שלא אדבר עליה עתה — הכירו בישראל, החזיקו שגרירים מואמנים בישראל וקיימו יחסים דיפלומטיים עם ישראל. ויחד עם זאת הסתובבו קונסולים שאיש לא ידע את מי הם מייצגים; כי המדינות שמינו אותם, כפי שאמרת, מיוצגות על-ידי שגרירים ולא על-ידי קונסולים. הקונסולים ניהלו מדיניות בפני עצמה, וספק אם זהו תפקידם של הקונסולים. עד כמה שידוע לי, כמה מהם ממשיכים בזאת גם עכשיו. ואני חושב שמצב זה הוא בלתי-נסבל. גם אילולא היה חוק זה, וגם אילולא מלחמת ששת הימים, צריך היה פעם לשים קץ לתופעה מזוהה זו. מה גם שיש כמה שגרירויות שעד היום — אינני חושב שהן עושות זאת לנוחיותן — מחזיקות את משרדיהן ועובדיהן מחוץ לירושלים, בהרצליה, ברמת-גן ובתל-אביב. באותו זמן נמצאים בירושלים מטעם מדינות אלה קונסולים, שאינם רוצים להכיר בריבונותה של ישראל על ירושלים.

שמעתי שבזמן האחרון השגרירים כאילו אימצו את הקונסולים, שנמצאים בירושלים. מבחינה חוקית, המצב נעשה מהוגן יותר. אבל עדיין מוזר הוא, ששגריר שמייצג מדינה המקיימת יחסים טובים ויפים עם מדינת ישראל אינו נמצא בעיר הבירה, ואילו הקונסול של אותה מדינה נמצא בעיר הבירה. אני חושב שזוהי דבר שממשלת ישראל אינה צריכה להסכים לו. לפי האמנה יכולים להתמנות קונסולים, שהמדינה המארת מסכימה להם. לכן בשום פנים ואופן אין להשאיר מצב בלתי-נורמלי, שהקונסולים — גם אם הכנסו תחת חסותם החוקית של השגרירים — יישבו בירושלים, והשגריר יישב מחוץ לירושלים.

אני יודע שמדינת ישראל צועדת בתבונה צעד אחר צעד. איננו נוהגים להיות חריפים בתגובותינו, ואיננו חותכים דברים. אבל הגיע הזמן, שסוף סוף יסלימו המדינות האחרות עם המציאות הנמשכת זה זמן רב מאוד.

אם אני דן בסוגיה זו — ואני עושה זאת בכל הזהירות — רצוני להעלות שאלה הנוגעת לסעיף 16 של האמנה. קיימת מסורת שבמדינות קתוליות הנציג של האפיפיור, הנונציוס, הוא ראש השירות הדיפלומטי. הוא הדיקן. הקורפוס הדיפלומטי השלים עם זאת, והדבר נהפך למסורת. אין זה משנה אם הוא הוויכך במקצונו, אם נבחר על-ידי חבריו. עצם העובדה, שהוא הדיפלומט, מקנה לו את הבכורה.

כלום. החוק הזה יחייב את משרד החוץ להסיק את המסקנות.

יש בעיה קשה מאוד ביחס למדינה השמינית, ספרד. בהזדמנות זו אני רוצה לברך את ספרד על הצעד האלגנטי שעשתה — כי יש בו יותר אלגנטיות מאשר ממשות — כאשר ביטלה את צווי הגירוש משנת 1492. עם ספרד אין לנו יחסים דיפלומטיים, ומומילא אין קיימת הדדיות. אין לנו קונסוליות בספרד. המוצא הטוב ביותר הוא אילו יוכלנו לקשור קשרים דיפלומטיים עם ספרד, דבר שהוונח על-ידי המדינה בראשית צעדיה, בשעה שספרד רצתה לקיים יחסים כאלה. מתוך דוקטרינריות בלתי-מובנת השיבנו את פניה ריקם. חוסר ההדדיות הוא איפוא יותר באשמתנו מאשר באשמת הספרדים. גם בעניין זה יצטרך משרד החוץ לראות איך לקדם את העניין, ואולי תהיה ההזדמנות שנוכל לקשור יחסים דיפלומטיים עם ספרד, או לפחות יחסים קונסולריים בלבד. הבעיה הזאת המורה מאד, כי שמונה הקונסוליות בירושלים מהוות פגיעה קשה בריבונותה של מדינת ישראל, ואם החוק והאמנות יתקבלו על-ידי הכנסת ויתפרסמו, יהיה משרד החוץ חייב — למרות המצב העדין — להסיק את המסקנות.

היו"ר ק. לוז:

רשות הדיבור לחברי הכנסת הררי, ואחריו — לחברי הכנסת בן-מאיר.

יוזם הררי (מפלגת העבודה הישראלית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני, כקודמי חברי הכנסת שופמן, מברך את שר החוץ על שאנחנו עושים תשריף לשתי אמנות אלה משנת 1961 ומשנת 1963 לגבי הנציגויות והקונסוליות. הצורה שאנחנו נותנים לתשריף הזה, שיהווה חלק מחוקי ישראל, — זו, לדעתי, הצורה הנכונה. הבעיה אינה מתעוררת בארצות-הברית, ששם מאשרים את כל האמנות בקונגרס, וכל אמנה מאושרת מחייבת כחוק המדינה. אנו איננו הולכים בדרך זאת, ואין צורך להביא אמנה לאישור הכנסת. דומני, רק את אמנת השילומים הביאו לדיון בכנסת, וכן את עניין הקמת היחסים הדיפלומטיים עם גרמניה, בגלל חשיבות הדבר. ואם ביום מן הימים תעמוד לדיון בעיית האמנה לאי-הפצת הנשק הגרעיני, רצוי היה שגם אמנה זו — אם בכלל ידובר בה אי-פעם — תובא לדיון כדי שהכנסת תוכל, כמו שהייתי מציע, שלא לאשר אותה.

אינני רואה כל קושי בבעיה המשפטית, שעורר חברי הכנסת שופמן, לגבי פירסום ההצהרה ברשומות מטעם משרד החוץ, על מועד כניסתה של אמנה זו לתקפה. סעיף 151(1) באמנה הראשונה אומר: "אמנה זו תיכנס לתקפה ביום השלושים לאחר התאריך בו הופקד אצל המזכיר הכללי של אירון האומות המאוחדות כתב האישור או כתב ההצטרפות העשרים ושניים". דהיינו, אמנה זו אינה יכולה להיכנס לתקפה אוטומטית, אלא רק כאשר יהיו עשרים ושניים אישורים. לא בדקתי את השאלה, אבל אני מתאר לי שכבר יש עשרים ושניים אישורים. ושר החוץ יפרסם הכרזה ברשומות על מועד כניסתה של האמנה לתקפה, ועל מועד כניסתה של החוק לתקפו.

אשר לסעיפי החוק, אינני יודע אם אפשר לשנות

במשרדים הללו, פעילות בלתי-ידידותית לישראל — אם נדבר בלשון זהירה ומאופקת.

בכל הנתונים הללו, וכאשר נשמטה הטענה האחרונה שהעיר איננה מאוחדת; משאוחדה העיר והיא כל כולה בריבונות ישראל, והיא בירת ישראל — אין להשלים עם המציאות הזאת שהיא פגיעה ישירה בריבונותנו בירושלים. אני מניח, ואיני מולול בתשובה הצפויה משר החוץ, שלא הכל נתון בידיו, ושאינו תכתיבים בנדון, ושכמה מן המדינות המקיימות קונסוליה בירושלים במקביל לשגרירויות או לציריות בישראל, בתל-אביב (כפי שהן עושות את האבחנה), הן מדינות ידידותיות, גדולות, בהן המעצמה הידידותית לישראל — ארצות-הברית של אמריקה, ועלינו לנהוג בזהירות, בהתחשבות ובשיקול-דעת. נכון. אולם נראה לי שבכל מערכת היחסים הסבוכה, המשתנית מפעם לפעם בינינו לבין מדינות, ובהן ידידותיות, יש רגעים ויש שעות של תיוקח, ולנושא הזה של הכרה בירושלים כבירת ישראל יש להקצות אזור מקום גבוה מאד בסולם העדיפויות, על מנת שבאותה מסכת יחסים נעמיד את התביעה הזאת כתביעה שאיננו נכונים לוותר עליה.

הנקודה השנייה, שיש להעלותה בדיון זה על חוק החסיגויות וחכויות היתר, מתייחסת לסעיף 12 (א) ו-12 (ב) בפרק המסומן כפרק ג' — שלחיות מיוחדות. אני מתייחס לא דווקא למדינות שאינן נמנות עם סוג המדינות שלפי האמנה נמנות להן זכות-היתר והחסינות שבתוספת הראשונה והשנייה. אני מתייחס לאי-רגונים בין-לאומיים, שעל-פי סעיף 12 (א), ובמיוחד סעיף 12 (ב), "שר החוץ רשאי, בצו שיפורסם ברשומות, להעניק מזכויות היתר ומהחסיגויות שבתוספת הראשונה והשנייה לנציגים של מדינה זרה או של אירגון בין-לאומי. שאותן תוספות אינן חלות עליהם, והממלאים את תפקידם בישראל על דעת הממשלה, הכל במידה ובתנאים שיקבע שר החוץ בצו". בדברי ההסבר שצורפו להצעת החוק אומרים כי סעיף 12 לחוק המוצע, הכולל הוראות בדבר שלחיות מיוחדות, בא להכניס לדיני ישראל את כללי המשפט הבין-לאומי כפי שהתגבשו בטיטוט האמנה בנושא זה, שהוכנה על-ידי הוועדה הבין-לאומית למשפט של האו"ם, אף כי אמנה זו טרם נכנסה לתקפה.

יורשה לי איפוא לשאול: למה אנו נחפזים? אם הוועדה הבין-לאומית למשפט של האו"ם טרם התחילה על כניסת האמנה לתקפה, אף-על-פי שהכניאה אותה, — רוצה לומר שכללי ההדדיות אינם תופסים אוטומטית בכל המדינות או לכלי כל הגופים והאירגונים. מדוע נהפך אנו טיוטה זו לחלק מחוק חרות של מדינת ישראל? אינני עוסק בדבר תיאורטי כללי. כשאנו שומעים על אירגונים בין-לאומיים — אנו חושבים מיד על האו"ם, ולא רק האו"ם בתור שכזה אלא גם סוכנויות מיוחדות, כל אותם גופים שבדרך כלל אנו נהנים מהם מעט מאד, גופים שאנו עלולים לא אחת להיות חשופים להתקפות תיהם ולפגיעותיהם. מדוע נכלול בחוק חרות שלנו טיוטה זו, בטרם זמן, בטרם חייבים אנו לעשות כן?

ישראל נתונה מדי שבוע בשבוע, מדי יום ביום, בין עצרת למועצת הבטחון, בין סוכנות הסעד והתעסוקה לפליטים וגופים אחרים לבין שלוחים מיוחדים שרוצים לשגר אלינו, נתונה בלחץ מתמדי, חד-סידרי, המבקש להעניק להם מעמד מיוחד אשר רכובו המכריע מתנגדים

הייתי רוצה שהוועדה, משרד החוץ וממשלת ישראל ישקלו שמה יש לקבוע, שראש הקורפוס הדיפלומטי בישראל יכול להיות רק שגריר שמקום מושבו הוא בירושלים בירת ישראל. בכך לא נפגע בשגרירויות שבכוננה אין יושבות בבירת ישראל. ואין בירה אחרת לישראל וזאת ירושלים. חושבני שאין זה מנומס, שראש הקורפוס הדיפלומטי, מקום מושבו לא יהיה ירושלים. כפי שהנהיגו שנציג האפיפיור יהיה ראש הקורפוס הדיפלומטי, כך אפשר להנהיג, שראש הקורפוס הדיפלומטי בישראל יכול להיות רק שגריר שמקום מושבו הוא ירושלים — בירת ישראל. רק לשגריר כזה מגיעה הבכורה של ראש הקורפוס הדיפלומטי. ראש הקורפוס הדיפלומטי חייב להחזיק שגרירותו בעיר הבירה. זהו הנימוס האלמנטרי כלפי המדינה המארחת, ולא כלפי מדינות אחרות.

ייתכן שהדבר יעורר בעיות רבות. בכל זאת הייתי מציע לשקול אותו.

והערה אחת לגבי הקונסוליות ה"בלתי-כשרות" בירושלים. אם רואים בדברי בדרי ביקורת — ואני אינני אומר אותם כדברי ביקורת אלא כהצעה —, אין לבקר רק את משרד החוץ ואת הממשלה. הציבור היהודי בירושלים נוהג לנהוג לקבלות-הפנים האלה שהקונסולים הללו עורכים מדי פעם בפעם. הקונסולים אינם רוצים להכיר בממשלת ישראל, אינם רוצים להכיר בריבונות ישראל. אינם רוצים להגיש את תעודותיהם לממשלת ישראל. אבל לארח את הציבור הזה, לקבל אותו ועל-ידי כך להתעלות ולהתכבד — את זה הם עושים תמיד, ברצון ובכבוד. ובכן, ציבור יהודי ועם יהודי המכבד את עצמו אינם צריכים ואינם חייבים ללכת לקבלות-הפנים של הקונסולים הבלתי-מקובלים האלה.

שאר בעיות האמנה יצטרכו כמובן לעבור לוועדה ולהיבחן יפה יפה, בהתחשב בחוק הבין-לאומי. ואני בטוח שהיועצים המשפטיים של משרד החוץ יתנו את כל עזרתם בעניין זה, ובכך לא אכנס לפרטים.

הי"ר ק. לוז:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שמואל תמיר, ואחריו לחבר-הכנסת אבנרי.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. ברשותו של חבר-הכנסת הרר, אמשין במקום שהוא עמד, מתוך הצטרפות למרבית הדברים שאמר בנוגע לקונסוליות בירושלים. לשבחם של אלה שהחליטו על כיוון הקונסוליות הללו ניתן לומר רק דבר אחד: הם לא הכירו מעולם בחלוקתה של העיר לשתיים, והקונסול שנשלח על-ידם לירושלים היה אחראי כלפיהם לגבי שני חלקי העיר, אף-על-פי שקיימו משרדים כפולים במזרח העיר ובמערבה. בנקודה זו מסתיימים דברי השבח.

היום נוצר מצב שהקונסוליות הללו — דומני שכל אחת מהן — מקיימות שני משרדים בירושלים, אולי התפקידים השונים מתחלקים בין שני המשרדים, אבל הקונסוליה אחת היא.

הייתי מוסיף על מה שנאמר קודם לכן בנקודה זו: אין כאן עניין פורמלי גרידא. לאחרונה — במיוחד בקשר למספר נסיגות לפעולות חתרנות בירושלים — הועלו בעתונות הישראלית כמה עובדות, או לפחות חשדות, לגבי פעילות לא-קונסולרית ביותר של יותר מפקיד אחד

— חוק החסינויות וחכיות היתר הדיפלומטיות והקונסולריות (ש. תמיר, לח, אבנרי, כהן-צידון) —

נקרא לדברים בשם: מדובר על מאבק בין ישראל ובין מדינות, ביניהן כל המדינות הידידותיות לישראל — נדמה לי ללא יוצא מהכלל — שאין מכירות באיחודה של ירושלים.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
אינן מכירות בירושלים המערבית.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):
ובחלקן אינן מכירות רשמית אף בקיומנו כדון בירושלים המערבית.

השאלה הגדולה היא: האם זהו הרגע, האם זוהי העילה, לפתוח במלחמה נגד מדינות אלה, ביניהן ידידתנו מספר 1 בעולם — הייתי אומר: ידידתנו החשובה היחידה שנשארה בעולם — ארצות-הברית? שר החוץ אמר על שר הבטחון את האמירה היפה: יש אנשים שהם "נץ בביתך ויונה בצאתך". אני מברך את שר החוץ על ההגדרה הקולעת הזאת. שר הבטחון איננו היחיד. (אגב, קדאתי היום מודעה בעתון חשוב, שבו מכריזים בעלי המודעה כי דיין גרוע מאבק, ששר הבטחון גרוע אפילו משר החוץ.) הגבורה הזאת לנאום כאן נאומים אנטי-אמריקניים, או נגד הקונסול האמריקני בירושלים, היא משונה כאשר אותם אנשים — אני מתכוון לדוברי כל המפלגות האלה — מדברים בשפה אחרת לגמרי בבואם לאמריקה. ברגע שרגלם דורכת על אדמת ארצות-הברית, הם מבינים שיש בעיה של "פאני-טומים", שיש בעיה של המדינות האמריקניות בכלל, ושלא כל-כך פשוט להכריז מלחמה על ארצות-הברית.

בעיית ירושלים היא עדיין פצע פתוח, הדורש טיפול ברגישות של רופא, בעדינות של רופא, ולא שילהוב יצרים של עתונאים ועסקנים. הדבר נכון גם לגבי בעיות עדינות עוד יותר, כמו בעיית האנדרטות. אני רק יכול להתפעל מהרגש החיובי המופלא של החיילים שלנו, אשר למחרת הקרב הקימו לראשונה את האנדרטות לחללי האויב בירושלים, לעומת חוסר-הרגש הקיצוני של עסקנים למיניהם, המקווים עכשיו לעשות הון פוליטי מפרשה זו.

עובדה היא שיידינו הטובים ביותר בעולם אינם סבורים עדיין שבעיית ירושלים באה על פתרונה הסופי. גם ידינו המושבעים ביותר, הרוצים לשמור על אחדות ירושלים, הרוצים להגיע לפתרון שיכיר בריבונות ישראל בירושלים המאוחדת — ואלה הם כבר הידידותיים ביותר —, גם הם סבורים שיש לתת לערבים מעמד מיוחד בירושלים. הבעיה הזאת — איזה מעמד יינתן לערבים בירושלים, במסגרת של הסדר מדיני, במסגרת של שלום — זוהי הבעיה הגדולה הפתוחה לפנינו, שום הסתערות מילולית על קונסולים לא תועיל, ובדואי לא תקדם את הבטחון.

בישוחות רבות בארצות-הברית, שבהן התעוררה הבעיה הזאת, למדתי על הגישה האמריקנית אליה. רק לפני כמה שבועות קיימתי שיחה עם השגריר יוסט, שהתמנה עכשיו כחבר הממשלה האמריקנית הבאה וגם כנציגה באו"ם, ולמדתי מדבריו, כי גם הוא מבין שאם רוצים לשמור על אחדות ירושלים, אין הדבר אפשרי בלי לתת לערבים מעמד מיוחד, שישפך את רגשותיהם, שישפך את כבודם הלאומי. שאם לא כך, בגלל הבעיה האחת הזאת — מעמדם של הערבים בירושלים — לא

לו, לפיכך, אף-על-פי שהסמכות לפי הצעת החוק תהא נתונה כל כולה לשר ולממשלה — נראה לי שאין לבנות את המסגרת. יתר על כן, עובדה היא שהממשלה הנוכחית העניקה בעבר מעמדים מיוחדים לנציגי האו"ם, כשהייתה דעת-קהל סוערת למדי בארץ שהתנגדה לכך. עוד היום אנו רואים את הדגל של האו"ם מתנוסס על ארמון הממשלה לשעבר, ואיש אינו יכול להשיג על מה ולמה, כשאין אנשי או"ם מוצבים בינינו לבין ירדן וכשהמשמרות של האו"ם חונות רק על התעלה וליד החומות, ואילו נציגות האו"ם עם אוד בול בראש יושבת בירושלים, במגמה ברורה להפגין ולסמל את אי-השלמות של האו"ם עם איחודה המחודש של ירושלים ועם איחודה המחודש של ארץ ישראל. דגל נוסף של האו"ם מוסיף להתנוסס אי-שם בסביבות מעבר מגדל-באום לשעבר, על איזשהו בניין שמעולם לא הבנתי לא את פשר תפקידו ולא את פשרו של הדגל, שנה וחצי לאחר שיחרור העיר כולה.

לפיכך, התוספת הזאת בסעיף 12, ביחוד בסעיף 12(ב), נראית לי מיותרת לחלוטין, ונראה לי שיש להשמיט אותה מהצעת החוק, משום שהיא באה להוסיף על שתי אמנות הוראות חוק נוספות על הקבוע בשתי האמנות.

החוק בכללותו מוצדק ומחוייב-המציאות. יש להעביר אותו לוועדה, ואם שר החוץ סבור שהוועדה צריכה להיות ועדת החוץ והבטחון, אינני רואה סיבה להתנגד לכך, אולם בהזדמנות זו יש הכרח לשים קץ לעוולה שמנסים להוסיף לגרום לישראל על-ידי קיום הקונסוליות על משרדיהן הכפולים בשני חלקי ירושלים.

הי"ד ק. לוז:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבנרי, ואחריו — לחבר-הכנסת פלד.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. עכשיו נמצאים שלושה אסטרטגואטים בדרך לירח. אולם נדמה לי שכמה מחברי הכנסת כבר הגיעו לשם, שהם חיים על הירח. אני מתכוון לדבריהם על בעיית ירושלים.

שלמה כהן-צידון:

קשר רופף מאד.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

יש פה חברי כנסת שמדבריהם למדתי, כי יש מצב כזה: יש למדינה מסוימת אדם טוב — זהו שגרירה המאומן בישראל; ויש לה אדם רע — זהו הקונסול היושב בירושלים. השגריר הוא התגלמות כל הטוב — הוא מייצג מדינה ידידותית. הקונסול בירושלים הוא איש רע מאד, מתנכר למדינה, מתנגד למדינה, לוחם נגד המדינה...

(קריאה: לא מכיר בה.)

האם הקונסול אינו מכיר במדינה, או שהמדינה, ששלחה אותו, אינה מכירה בה? מה הטעם להכריז מלחמה על קונסול, ולהימנע ממאבק נגד מדינות שאינן מכירות באיחוד ירושלים? למה לנהוג כמו הכלב, הנושך את המקל המכה אותו תחת לנשון את האדם המחזיק במקלו?

ששר החוץ נתקל בבעיה זו לא פעם, בעקבות כל מיני פניות המגיעות אליו. על חלק מהן אני יודע. הניזוקים יוכלו לקבל פיצויים על נזיקיהם רק אם המדינה הנוגעת בדבר מוותרת על חסינות מפני שיפוט. ומה אם אותה מדינה אינה מוותרת?

אילו היה קיים אצלנו "פול" של חברות ביטוח, המעניק פיצוי כספי נאות בכל מקרה של פגיעה בתאונה, לא היתה זאת בעיה. אילו היה פה שר המשפטים, הייתי מזכיר לו את הבטחתו לטפל בעניין זה, משאלה שעדיין לא באה על סיפוקה. בסופו של דבר, הפתרון לכל הבעיות האלה, וגם לבעיות "פגע וברח", הוא שיהיה "פול" של חברות ביטוח, שכל אדם שנפגע בתאונת דרכים יוכל לקבל את הפיצויים. אבל אין זה קיים עדיין. איני רואה סיכוי שהדבר יהיה קיים בקרוב. מוכרחים למצוא לדבר פתרון. יכול להיות פתרון של ביטוח-חובה של הדיפלומטים והקונסולים הזרים, או שמשרד החוץ חייב לתת את דעתו על דרך אחרת להבטחת זכויותיהם של אזרחים הנפגעים על-ידי דיפלומטים.

כאמור, ניתן לוותר על חסינות מפני שיפוט אזרחי, אך ויתור זה אינו ויתור על חסינות לגבי הוצאת פסק-דין לפועל. פירוש הדבר, שאפשר לקבל פסק-דין, ואי אפשר יהיה להוציאו לפועל. מובנת הדרישה לחסינות כשניתן לאסור או לעצור את הדיפלומט, אך אם ויתר על חסינות בדיון, רצוי שויתור זה יכלול גם את הליכי ההוצאה לפועל, תוך הגבלת ההליכים לעיקול כספים בבנקים, ואולי הליכי הוצאה לפועל במדינה המשגרת, בהתאם לחוקים המהוגים שם.

כל זה נוגע, כאמור, לבעיה אחת, הבעיה המעשית היחידה שבה נתקל אורח ישראלי כלפי דיפלומט זר, והיא שכאשר דיפלומט זר פוגע באזרח ישראלי, האזרח נשאר חסר-הגנה. אני מציע לוועדה, שאלה יועבר העניין, לתת דעתה על בעיה זו.

הוצא להעביר את הצעת החוק לוועדת החוץ והבטחון. יש לי ספק בעניין זה. הצד הנוגע ליחסי חוץ — מובן. הצד הנוגע לענייני בטחון — מובן גם הוא. כולנו מבינים זאת, אף-על-פי שהחוק אינו מדבר על כך בפירוש. אבל יש כאן בעיות משפטיות וכבדות מאד. אם אין מעבירים את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט, יש להקים ועדה משותפת של ועדת החוץ והבטחון לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ה"ר ק. לוז:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת פלד, ואחריו לחבר-הכנסת רפאל.

נתן פלד (מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים. אני מקדם בברכה את הבאת חוק החסינויות וזכויות היתר הדיפלומטיות והקונסולריות לאישור הכנסת. אני מביע משאלה שעובדה זו תשמש תקדים לנוג ואולי לחקיקה שתחייב הבאת אמנות בין-לאומיות, בדרך קבע, לאישור רורה של הכנסת.

בדיון שמתנהל כאן הדגישו כמה מחברי הכנסת את עקרון ההדדיות, שמונח ביסודן של האמנות הבין-לאומיות המובאות כאן לאישור. אבל מציעי החוק שלנו ראו בצדק להבליט ולהדגיש עקרון זה באופן מיוחד בסעיף מיוחד. דווקא באותם התנאים המיוחדים

יקום השלום בכלל, לא שלום עם הפלשתינאים ולא שלום עם העולם הערבי, ואפילו לא "שלום כפוי" מן הסוג שהשגריר יוסט וחבריו חושבים עליו.

(קריאה: מה זה מעמד מיוחד? היכן קיים דבר כזה?)

אני אומר בכוונה משהו לא-מוגדר — "מעמד לער-בים בירושלים".

אינני רוצה לצטט את שר החוץ, מפני שזה מסוכן, אצטט את שר הבטחון. הוא בטוח. הכל מסכימים לשר הבטחון. הוא גם רוצה במלחמה וגם רוצה בשלום, הכל מסכימים ששר הבטחון הוא האיש, בידו שרביט המלחמה והשלום כאחד. בין שאר התכונות שפירסם שר הבטחון — והרי הוא פירסם תכונות רבות וסותרות — היתה תכונת שכללה, בין השאר, מתן מעמד מיוחד לירדן בירושלים, והנפת דגל ירדן מעל הר הבית. אם אתם רוצים לרִיב בעניין זה, ריבו עם שר הבטחון, ולא אתי.

מי שמחפש תקדים למתן מעמד לערבים בירושלים — אין בכלל תקדים לירושלים. ירושלים זו עיר בלי תקדים.

על כל פנים, הייתי מציע לחשוב על בעיית ירושלים בנפרד, ולא כאשר דנים על בעיה משנית של הקונסולים בירושלים, שהיא פונקציה של פונקציה של הבעיה.

לגבי הטענה שהקונסולים מטפלים בעניינים מדיניים: גם כאן כדאי להזהר. ראשית, מניין לכם שכל הפעולות המדיניות של אותם הקונסולים הן שליליות? האם אתם מוכנים להניח מראש כי כל פעולה של הקונסול של ארצות-הברית — שהיא מדינה ידידותית מובהקת — והקונסול של בריטניה — שהיא מדינה ידידותית למדי, בימים אלה — מכוונת נגד ישראל? גם אני שמעתי על כל מיני פעולות של הקונסולים בירושלים המזרחית. אני מוכרח לומר, שחלק מן הדברים דווקא נראו לי. כאשר חסרים גשרים אל הציבור הערבי בירושלים, אינני בטוח אם יש לשרוף את כל הגשרים, בלי לבדוק תחילה כל גשר בנפרד אם הוא טוב או רע. זהו צד אחד של הבעיה. הצד השני של הבעיה: גם לנו יש קונסולים בעולם. כאשר טוענים טענה זו נגד זרים, צריך להזהר שמא יטענו אחרים טענה זו כלפי הקונסולים שלנו. אני שומע לא פעם טענה, שהקונסולים שלנו, והדיפלומטים שלנו, בארצות-הברית מטפלים בעניינים פנימיים של ארצות-הברית, שציבור היהודי של ארצות-הברית. אין סוף לטענות כאלה. פה חל עקרון ההדדיות. מוטב להיות זהירים, פן דברים שאנחנו אומרים מעל דוכן זה היום יישמעו מחר מעל דוכן הסינט האמריקני, למשל, כשהם מכוונים כלפינו.

לגבי החוק עצמו, רצוני להעיר הערות קצרות.

סעיפים באמנות קובעים חסינות מוחלטת מפני השיפוט הפלילי של אותה מדינה שהדיפלומטים מכהנים בה. חסינות זו מובנת. קיימת גם חסינות אזרחית, להוציא אי-אלו הסתייגויות. על החסינות האזרחית ניתן לוותר. הקושי מתעורר כאשר לא מוותרים. דבר זה מעורר שאלות, שכל אחד מאתנו, העוסק בענייני ציבור, נתקל בהן לא פעם. כך, למשל, על-פי האמנה תהיה מוגנת מפני תביעות נזיקין אזרחיות תאונות-דרכים שאירעה עקב נהיגתו הרשלנית של הנציג הדיפלומטי, או נהיגתם הרשלנית של בני משפחתו. אני מתאר לעצמי

ליותר על החסינות. זוהי בעיה רצינית דווקא משום הרחבת הקשרים הדיפלומטיים והקונסולריים, גידול הפרסונל של השגרירויות והקונסוליות הזרות. ולפיכך הוועדה אשר תטפל בנושא זה תצטרך לתת את הדעת על סוגיה זו, אולי על-ידי קביעת חובת ביטוח, אשר תעניק לאזרח הנפגע על-ידי בעל חסינות את האפשרות להגיש תביעתו על-פי כתובת מסוימת.

ועכשיו, אדוני היושב-ראש, אני מגיע להערכתי האחרונה. הרבו לדבר בוויכוח הזה על מעמדם של הקונסולים בירושלים. ובכן, קודם כל צריך לקבוע את העובדה, שבעיה זו לא נוצרה אחרי מלחמת ששת הימים. אין זו בעיה חדשה. זוהי בעיה שנתקלה בה גם לפני מלחמת ששת הימים, וביטוייה החמור - אי-רצון של מדינות מסוימות, מדינות חשובות, מדינות בעלות משקל ביחסיהן הבינ-לאומיים של ישראל, להכיר בירושלים כבירתה של ישראל. אינני חושב שיכול להיות מישור אשר יתעלם או מציע להתעלם מן האנומליה שבמצב הקיים. השאלה היא: מה הן הדרכים היעילות והנכונות שעלינו לברור כדי לטפל באנומליה הזאת? האם השעה הזאת היא השעה הנכונה כדי לפתוח חזית מדינית זו, כשאנו ניצבים בחזיתות מדיניות רבות, קשות ומסובכות? לכן הייתי סבור שהדגשים החזקים אשר הושמו בבעיה הזאת, אם כוונתם היתה להביא לידי ביטוי את הביקורת על המצב הקיים, הרי הדבר הזה טבעי; אבל אם הכוונה היא לדחות את הממשלה ואת הציבוריות הישראלית לצעדי "לחץ" נמהרים - חוששני ששכרו של הדבר עלול לצאת בהפסד.

בעניין ירושלים, וכל שכן עכשיו, עלינו ללכת בדרך של יצירת עובדות.

יוסף שופמן (גח"ל):

אבל זה יהיה בסתירה לחוק.

נתן פלד (מפ"ם):

אנא האזינה במשך רגע ושמע את מסקנותי. אני אומר: בעניין ירושלים, וכל שכן עכשיו, עלינו ללכת בדרך של יצירת עובדות. אני רוצה לומר לחבר-הכנסת אבנרי, שאינני חושב כי ישיבתם ומעמדם המיוחד, המפוקפק, של הקונסולים בירושלים יש בה תרומה כלשהי לבעיית היחסים בין יהודים וערבים בירושלים. לדעתי, אין כאן כל תרומה, ואולי יש כאן ההיפך מתורם מה. ואף כי אני סבור שבפתרון בעיית ירושלים - האחת, השלמה - שהיא בירתה של מדינת ישראל, נצטרך לתת גם תשובה לרגשות ולזכויות של הערבים תושבי ירושלים - לא זו הדרך, היינו: התחשבות במעמדם המיוחד של הקונסולים כדי לתרום כביכול לפתרון הבעיה הזאת.

בצדק אמר חבר-הכנסת שופמן, שקבלת החוק הזה ואישורו האמנות הבינ-לאומיות יעמידו אותנו לפני סתירה הקיימת בין המציאות לבין המצב המשפטי אשר ייווצר. על כן הייתי מציע שהוועדה - ולדעתי, זו צריכה להיות ועדת החוץ והביטחון - , אשר תטפל בחוק, תטפל גם באספקט זה שלו.

הי"ד ק. לוז:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת רפאל, ואחריו לחבר-הכנסת האזרחי.

שלא פעם מתנהלת בהם הפעולה הדיפלומטית והקונסולרית של מדינת ישראל חשוב העקרון הזה, ומן ההכרח שהממשלה ומשרד החוץ יקפידו היטב על קיומו והפעלתו.

נקודה נוספת, שהייתי רוצה לעמוד עליה, נוגעת לסעיף 8 בפרק ב' - "חסינויות וזכויות יתר קונסול-ריות". סעיף זה - שמירת הוראות בדבר גישואי יהודים בישראל - אומר: "האמור בסעיף 5 (ו) לתוספת השנייה לא יתפרש כבא לגרוע מן האמור בסעיף 2 לחוק שיפוט בתי-דין רבניים (גישואין וגירושין), תשי"ג-1953". סעיף זה מתייחס לסעיף 5 (ו) בפרק א' של התוספת השנייה, האומר: "התפקידים הקונסולריים הם: ... (ו) לפעול בתפקידים של נוטריון, ורשם אזרחי ובתפקידים כיצוא באלה, ולבצע תפקידים מסוימים בעלי אופי מינהלי, ובלבד שאין בדיניה של המדינה המקבלת שום דבר הנוגד פעולות אלה". ובכן, החוק המקומי, החוק של המדינה המקבלת, מובטח ממילא בנוסח של האמנה שאנחנו באים לאשרר אותה. לשם מה בא סעיף זה שאיננו דרוש ונושא אופי הפגנתי? אני מציע איפוא למחוק סעיף זה, מן הטעם שכבר הזכרתי, שהחוק המקומי וההנהגה המקומי ממילא מובטחים ואין צורך בניסוח מיוחד והבלטה מיוחדת, כפי שהדבר בא לידי ביטוי בסעיף 8 בפרק ב'.

כמה מחברי הכנסת כבר הזכירו את פרק ג', שלי-חיות מיוחדות, סעיף 12, סעיפים קטנים (א) ו- (ב), הבאים למסור סמכות לשר החוץ להענקת זכויות יתר וחסינויות לבני-אדם נוספים שאינם כלולים באמנות וינה משנת 1961 ו-1963. אינני מקבל את דעתו של חבר-הכנסת שמואל תמיר, שסעיף זה מיותר. התפתחות פעולתם של האירגונים הבינ-לאומיים היא מהירה, מסועפת וענפה, ומדי פעם מופיע הצורך להעניק זכויות יתר לבני-אדם, נציגי גופים ואירגונים בינ-לאומיים, אשר לא נכללו באמנה. אולם הייתי מציע לעשות את הענקת הזכות הזאת כפופה לביקורת הפרלמנט, על-ידי שבסעיף פ"א אלה, (א) ו- (ב), ייאמר שהסמכות הזאת תהיה נתונה בידי שר החוץ באישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת. דבר זה, לדעתי, יתן את האפשרות להעניק חסינויות נוספות, אך יעשה את הענקתן כפופה לביקורת ציבורית-פרלמנטרית, ואני חושב שדבר זה רצוי.

כמה מחברי הכנסת כבר נגעו בשאלת מצבם של אזרחי ישראל - וזה נוגע לא רק לאזרחים ישראלים אלא לאזרחים בכל המדינות החותמות על האמנות הללו - כאשר הם נפגעים ורוצים להגיש תביעה אור-חיה, כלפי האנשים הנהנים מן החסינות, והנה, חוק זה מגן על בעלי החסינות ומשאיר את האנשים הרוצים להגיש תביעה למעשה במצב שאין להם כתובת. נזק לדוגמה מקרה של אדם שיש לו תביעה, שנגרם לו נזק, תביעתו סבירה, אך אין לו כתובת ממשית לפנות על-פיה. נכון הדבר שהמשלחת הישראלית בוועידת וינה הכניסה בנקודה זאת תיקון חשוב, אשר נתקבל ונכלל בגוף האמנה, אבל בסופו של דבר ההימנעות מלהשתמש בחסינות המובטחת על-ידי האמנה היא בכל זאת עניין של רשות ולא של חובה. ידועים לי מקרים שאורח שנפגע ורצה להגיש תביעה אזרחית אינו יכול להגיש את תביעתו, משום שהמדינה הנוגעת בדבר - על אף הכתוב באמנה, ועל אף המקובל - אינה מסכימה

— חוק החסינויות וזכויות היתר הדיפלומטיות והקונסולריות (רפאל, כהן-צידון, גוברין, לוז, האוזנר) —

יצחק רפאל (מפד"ל):

אני חושב שאין העם הספרדי עושה לנו טובה מיוחדת בעניין זה, אבל הוא אולי מרגיש — אם גם באיחור רב — שיש לו מה לתקן, ואולי הוא מנסה לתקן חטאי אבות. אולי עתה השעה שהעם הספרדי יתעורר לפתיחת פרק חדש ביחסיו עם עמו ועם מדינתו הנבנית. משרד החוץ שלנו צריך להיות מוכן להיענות לתנועה כזו, לקריאה או לפניה כזו אם תבוא, ונקווה שתבוא.

ולבסוף, חברי הכנסת, הערה לסעיף 12 להצעת החוק. אני חושש שלפתחו של סעיף זה רובצת סכנה לפתיחת אפשרות לחריגות, ביחוד מעקרון ההדדיות. בכל אופן ההצעה שבסעיף זה מעניקה סמכויות רחבות מדי לשר, ואין אצלנו הרבה חוקים המעניקים סמכות בלעדית לשר בלי שיוזקק לאישור הכנסת, ואפילו לא לאישור ועדה של הכנסת. בכל אופן אני מציע להגביל את הסמכות הזאת בכך, שהיא תהיה טעונה אישור מטעם ועדת החוץ והבטחון, אותה ועדה שתעניין בסוגיה כולה ותבדוק את פריטיה.

הי"ד ק. לוז:

רשות הדיבור לחברי הכנסת האוזנר.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. יפה עשתה הממשלה שהביאה אמנה לאישור הכנסת ולא סמכה על העקרון המשפטיים הכלליים, שעליהם היא מסתמכת בבתי-המשפט ולפיהן אמנות שהומשלה כורחת בשם המדינה הן שרירות וקיימות. הייתי מציע, כי הממשלה תקבע מעתה נוהל כללי להביא אמנות לאישור הכנסת, לפחות אמנות כאלה המחייבות נוהלים מיוחדים בבתי-המשפט ושזכויות אזרחי המדינה עלולות להיפגע בעקבותיהן.

ההתפרסות הקונסולרית והדיפלומטית שלנו חובקת את כל העולם. רבים הקונסולים והדיפלומטים ממדינות אחרות שמשרתים אצלנו. מטעם הדברים העניין מחייב הסדרה חוקית. אבל מכיוון שכך, עקרון ההדדיות הוא עקרון יסודי. עקרון עליון בכל היחסים הללו; הוא עקרון קובע ביחסים בין-לאומיים בכלל; הוא עקרון חשוב פי-כמה בשביל מדינה שאיבאה מוציאים אותה מתחום ההדדיות, דוחקים אותה לעמדה מבודדת, מכריזים שלא הרי ישראל כהרי מדינה אחרת, שגבולותינו אינם מובטחים, שקימונו אינו בטוח, שבכבודנו לא צריך להתחשב. לכן יפה עשתה הממשלה שקבעה בסעיף 14 לחוק זה את עקרון ההדדיות כיסוד מוסד למתן זכויות לאחרים. יתנו לנו, יכירו בנו, יכבדו את הדיפלומטים ואת הקונסולים שלנו — נכבד גם את שלהם. לא יכירו בנו, לא יכבדו אותנו — לא נכבד.

אני מחייב את העקרון הזה, הוא מחייב המציאות מכוח המשפט הבין-לאומי, הוא צריך לשזור ביחסיה הבין-לאומיים של המדינה. אבל דווקא משום כך, אדוני היושב-ראש, קשה לשאת את עניין הקונסולים בירושלים, שאין שום הדדיות לגביהם, שאין הם מואמנים אלינו, שאין הם מקיימים אפילו את היסוד העקרוני לאמנה המחייב יחסים קונסולריים. שהרי כך פותחת האמנה בסעיף 2: כינום של יחסים קונסולריים בין מדינות נעשה בהסכמה הדדית. ופה מתהלכים קונסולים שלא שאלו

יצחק רפאל (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אמנות וינה נועדו להנהיג אחידות ושוויון במערך היחסים הדיפלומטיים והקונסולריים בין המדינות. מעוניינות בהן בראש וראשונה מדינות קטנות, ואנו בתוכן. המדינות הקטנות רוצות באחידות במערך היחסים, בהדדיות ובעקרון של שוויון. ידענו מדינות גדולות שהשכילו לצלל זכויות נציגויותיהן עד תומן ואף לחרוג מן המסגרות המקובלות, והן מרשות לעצמן לעתים קרובות למדי דברים מעבר למקובל ומעבר למותר, ואילו הן עצמן יצרו אווירה של מחנק ותחמו תחום מושב ותחום תנועה והגבלי טיטול לנציגיהן של מדינות אחרות. אינני רואה עדיין כל שינוי ביחס מצדן לגבי נוהג מיוחד זה, אף-על-פי שהן שותפות לאמנות וינה.

ונשאלת השאלה: כיצד תישמר ההדדיות, ואם אמנם נהיה אנו מוכנים לנהוג כלפי אחרים כפי שהם נוהגים או כפי שניהנו בעתיד כלפינו ולמדוד להם כמידתם? אינני יודע דוגמה אחרת שנציגי אומות, המקיימים יחסים תקינים וידידותיים עם אומה אחרת, יחרימו את בירתה. אני יודע שמשרד החוץ עשה באחרונה, וייתכן שהוא ממשיך בכך, מאמצים לא-מבוססים בכיוון זה, אבל התוצאות עודן יעומות ביותר.

חברי הכנסת, התופעה של הקונסוליות בירושלים, שכמה נואמים התייחסו אליה, אותן קונסוליות שאינן מכירות בריבונות הבירה ואינן מכירות בעובדות מדיניות — זוהי תופעה חמורה, והיא מחייבת תגובה. לא אבין את הגישה לקולה גם בפי הרואים את עובדת סיפוח ירושלים כעובדה מוגמרת, ואפילו חברי הכנסת אבנרי טוען שהוא נמנה עם אלה.

שלמה כהן-צידון:

איחוד ירושלים ולא סיפוח.

יצחק רפאל (מפד"ל):

מסביב לאחדות מהן מתהלכות בירושלים שמועות משונות מאד על פעילותן המיוחדת, פעילות החורגת מתחום תפקידן המוגבל והמוגדר, וכדאי היה להתחקות אחרי הדברים הללו. חברי הכנסת פלד, חולשה במקום אחד איננה מחזקת אותנו במקום אחר, ואין כל קשר בין הדברים. אין מקום לחולשה במקום שאין בה צורך. הגיעה השעה לחדול להתפעל מקונסול זר; תקופת השלטון התורכי בירושלים חלפה מזמן. יש חוקים ויש נוהלים מקובלים ומחייבים, ואין בכך יוצא מן הכלל.

חברי הכנסת, בירושלים פועלת גם קונסוליה של ספרד, מדינה שאין לנו קשרים דיפלומטיים עמה. אני כשלעצמי מצטער על עובדה זו, שאין לנו קשרים דיפלומטיים עם ספרד. ייתכן שגם אנו חטאנו בכך בראשית דרכנו. לפני שבוע קרה משהו בבירת ספרד. בתי-כנסת עתיקים והיסטוריים מוסיפים להיות נעזרים, כי אין שם יהודים, או שהם משמשים מוסיאונים נאים. אולם הקהילה המתחדשת במרדכי חונכה בית-כנסת מרכזי, בברכת נציגי השלטון ובנוכחותם. באותה הזדמנות הכריזו נציגי השלטון הספרדי על ביטולו הרשמי של צו הגירוש המחפיר של היהודים ממדינה זו.

עקיבא גוברין (מפלגת העבודה הישראלית):

לפני 500 שנה.

— חוק החסינויות וזכויות היתר הדיפלומטיות והקונסולריות (האזנה, לוז); חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (ייעול שירותי ההתגוננות האזרחית) (לוז, הררי) —

מדינות אין או חייבים לתת אלא למי שממלא כלפיו את חובתו להושיב שגרירותו בבירת המדינה.

אעבור עתה לכמה שאלות הנוגעות לסעיפי החוק. שיפוי של אזרחים נפגעי תאונות דרכים על-ידי מכוניות קונסולריות ודיפלומטיות היא שאלה חריפה שהעסיקה את בתי-המשפט לא אחת. משרד החוץ עושה כמיטב יכלתו כדי להשיג פיצוי ושיפוי כזה. מאז קיימות כאן מכוניות האו"ם, המסתובבות בדרכי ישראל, נפגעו על ידיהן אזרחים רבים. אזרחים אלה אולי יכולים ליצור אירגון של נפגעי מכוניות האו"ם. אם כי משרד החוץ עושה כמיטב יכלתו להטבת הנזק, חושבני שצריך להיות ברור כי אזרח שמזלו הרע גרם לכך שנפגע על-ידי רכב שאינו בר-תביעה, שאי-אפשר לתבוע אותו לדיון, יבוא איכשהו על סיפוקו. שלא יהיה אנוס להישאר ללא כל שיפוי.

עניין החסינות בעניין מתן עדות על-ידי דיפלומטים, זה הקבוע באמנת וינה משנת 1961, מעלה לעתים קרובות בעיות קשות. הדיפלומטים מפרשים את חסינותם בעניין מסירת עדות גם כחסינות לגבי הדעה במשטרה. ואפילו כשהדבר נוגע לגביה מהם, ממכוניותיהם או מבתיהם, הם אינם רוצים לעזור לגופים החוקרים כדי לגלות את מבצעי העבירה. אני חושב שמשרד החוץ יצטרך להפעיל את קשריו על מנת שלא יינתן פירוש רחב מדי לסעיף זה. כי אנו מעוניינים במסירת חוק וסדר, ועל כן זכאים אנו לדרוש מדיפלומטים לפחות שיעזרו לנו בגילוי מבצעי עבירה. ואמנם הסעיף המתאים באמנה הקונסולרית, סעיף 44 בתוספת השנייה, הוא הרבה יותר סביר ומתאים למטרה זו.

באמנה הקונסולרית קיים סעיף 22 המתנה מינוי פקידים קונסולריים, מקרב אזרחי המדינה המקבלת, בהסכמה מפורשת של אותה מדינה. אני חושב שזה סעיף טוב. הייתי רוצה רק להציע ששר החוץ יפעיל כבר עתה את הסעיף הזה גם לגבי ארצות שטרם הצטרפו לאמנה הזאת, כדי שנוכל להיות בטוחים שבתוך הקונסוליות אין משרחים אנשים בלתי רצויים, שאינם ראויים לשרת קונסוליות זרות. הייתי שמח לשמוע אם אמנם כבר מופעל הסעיף הזה הלכה למעשה.

הי"ר ק. לוז:

המשך הדיון ותשובת השר באחת הישיבות הקרובות.

1. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (ייעול שירותי ההתגוננות

(האזרחית), תשכ"ט-1968 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

והבטחון אני מביא לקריאה שנייה ושלישית חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (ייעול שירותי ההתגוננות האזרחית), תשכ"ט-1968. אני מבקש לאשר את החוק ובוז להאריך את תוקף התקנות עד יום כ"ב בטבת תש"ל — 31 בדצמבר 1969.

אני רוצה למסור בקצרה במה דברים אמורים: שר הבטחון הגיש לכנסת לפני שבועיים או לפני שלושה שבועות את הצעת החוק להארכת תוקף התקנות,

אותנו עליהם, באים והולכים ומתחלפים ביניהם ללא הסכמתנו. נמצאו כאלה שהיו כביכול מאמינים את מינויים אצל הממונה על המחוז, ואנחנו סבלנו אותם, אף-על-פי שיש כאן פגיעה מפורשת בעקרון ההדדיות, שכפי שאמרתי הוא יסוד מוסד ביחסים דיפלומטיים וביחסים בין-לאומיים. זו הסיבה שבגללה אני רואה את הסכנה הגדולה בתופעה יוצאת הדופן הזאת, שכמעט אינה קיימת במקומות אחרים, לפחות לא במקומות רבים. ואולי מפני שראו עצמם פטורים מן החובה להיות מוא-מנים כלפי המדינה, הם ראו עצמם גם פטורים ממילוי חובות אלמנטריות אחרות שחלות על קונסולים, ובכללן לא להתערב בעניינים פוליטיים ולא לעשות פה נפשות ומחקרים לכל מיני דעות.

כבר היתה הזדמנות להתריע מעל במה זו על פגוע-לותיהם של כמה מקונסולים אלה, שכנראה סבורים כי יש להם רק זכויות במדינה; צריך לתת כבוד לדגלם, חופש ממכס למכוניותיהם, לכבד את שקי הדואר הקונ-סולרי שלהם. ואילו הם אינם חייבים בכל חובה אלמנ-טרית כלפי המדינה. אין לשאת תופעה זו מפני עקרון ההדדיות שחייב לשרר בינינו ובין כל אומה אחרת. ואפילו לאומות ידידותיות, גם לארצות-הברית, חייבים אנו להסביר את הדבר הסבר היטב. יחסים קונסולריים אינם חד-סטרניים; הם תלויים בהסכמה הדדית.

דובר על סעיף 12. אני חושב שהוא צריך לחול על אירגונים בין-לאומיים מיוחדים, על משלחות אולי של הצלב האדום, או אירגונים בעלי מעמד בין-לאומי שלג-ציגיהם ירצה שר החוץ להעניק זכויות וחסינויות. אולם אם יהיה בדעתו של שר החוץ לתת זכויות יתר — על-פי אמנה בילטרלית בינינו לבין מדינה אחרת — לנציגים, נוסף לאלה המנויים בתוספת לחוק, כלומר נוסף לדיפלומ-טים ועובדיהם, וזו אפשרות קיימת, אני מבקש כי שר החוץ יצהיר שלא יינתנו זכויות יתר מיוחדות אלא למדינה שנציגותה בירושלים. אין אנו חייבים לתת יותר ממה שמחייבות אותנו אמנות וינה. ולמדינה שמבקשות מאתנו, בתוקף אמנה מיוחדת, זכויות יתר — אנו נעניק אותן אם משרדן בירושלים, אם שגרירותן כאן.

אני יודע שמשרד החוץ ומשלחתו בווינה ניהלו בשעתו מאבק גם בקשר לקביעת הבירה כתנאי להענקת זכויות חסינות דיפלומטיות. חבל שלא הצליחו בכך. אבל לפחות זכויות יתר וחסינויות נוספות ביחסים בין

הי"ר ק. לוז:

אנו עוברים לסעיף ה' של סדר-היום: חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (ייעול שירותי ההתגוננות האזרחית), תשכ"ט-1968, קריאה שנייה ושלישית. רשות הדיבור לחבר-הכנסת הררי, בשם ועדת החוץ והבטחון.

יונה הררי (בשם ועדת החוץ והבטחון):

כבוד הישג-ראש, כנסת נכבדה, בשם ועדת החוץ

(* "דברי הכנסת", חוב' ח', עמ' 615; גספחות.

חוברת י, ישיבה שני"ב

— חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (ייעול שירותי ההתגוננות האזרחית) (הדר, לוז) ;
חוק רשות השידור (תיקון מס' 2) (לוז, אונא) —

וכיוון שאין הסתייגויות לחוק זה, אני מבקש את כבוד היושב-ראש להעמיד את החוק להצבעה גם בקריאה שלישית.

היו"ר ק. לוז :

לחוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (ייעול שירותי ההתגוננות האזרחית), תשכ"ט—1968, אין הסתייגויות ולכן נצביע על שני סעיפיו יחד.

ה הצ ב ע ה

סעיפים 1 ו-2 נתקבלו.

היו"ר ק. לוז :

אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית.
ה הצ ב ע ה

חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (ייעול שירותי ההתגוננות האזרחית), תשכ"ט—1968, נתקבל.

ז. חוק רשות השידור (תיקון מס' 2), תשכ"ט—1968 * (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ק. לוז :

הכנסת תעבור לסעיף ג' של סדר-היום: חוק רשות השידור (תיקון מס' 2), תשכ"ט—1968, קריאה שנייה ושלישית. רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. כיושב-ראש הוועדה המשותפת לוועדת החוקה, חוק ומשפט ולוועדת החינוך והתרבות, שאליה הועבר החוק הזה לדיון ולטיפול, אני מתכבד להביא את חוק רשות השידור, תיקון מס' 2, תשכ"ט—1968, לקריאה שנייה ושלישית.

החוק הזה נדון בקריאה ראשונה בימים י"ט, כ' באב, 13 ו-14 באוגוסט 1968. על-פי בקשת הממשלה, התחילה הוועדה לדון בחוק הזה עוד בימי הפגרה. היום אני מתכבד להביא אותו, כאמור, לקריאה שנייה ושלישית.

החוק הזה נקרא בפי הציבור "חוק הטלוויזיה", אף כי החוק מטפל בעיקר בתיקונים בנוהל ובסדרי הפעולה של רשת השידור, כפי שנתקבלו כפרי הנסיון, וכן מתוך מגמה לשפר פרטים בהוראות החוק ולחזק את מעמדה של המליאה של רשות השידור ביחסיה עם הממשלה והשר. כפי שאמרתי, בפי הציבור נקרא החוק "חוק הטלוויזיה", ואמנם על הבעיות של הטלוויזיה — כלומר, על הכללת הטלוויזיה בתוך מסגרת רשות השידור — נסב עיקר הוויכוח. הייתי רוצה להצביע על כך ששאר התיקונים הם לא פחות חשובים מאשר התיקונים הקשורים בהנהגת הטלוויזיה במדינה.

רצוני להסביר את התיקונים שהכניסה הוועדה לחוק, ואתחיל בסעיף 5. בסעיפים הראשונים אין תיקונים בעלי חשיבות רבה, אלה הם בעיקרם תיקוני נוסח. התיקון הראשון, שהוא בעל חשיבות גדולה יותר, הוא בסעיף 5. רצוני להזכיר את הדיון, שהתנהל בוועדה על סעיף 5, מפני שהיתה לו חשיבות גדולה יותר, אף כי

בסופו של דבר לא שונה הנוסח של הצעת הממשלה. בשאלת הרכב מליאת רשות השידור היו דעות מדעות שונות, ובמיוחד הייתי רוצה להצביע על כך שחברי כנסת אחדים סברו שעם הרחבת השירות ועם הכללת הטלוויזיה, שכידוע מכוונת במידה לא קטנה גם לאוכלוסיה הערבית, בשירות זה, יהיה רצוי כי במליאה ישבו גם אנשים הבקיאים בתרבות הערבית. בוועדה אמנם קיבלנו באופן עקרוני את הדעה הזאת, שרצוי ואולי מותר לומר שזה מובן מאליו כי בגוף הזה, שיקוון את ענייני שידור השידור, ישבו גם אנשים הבקיאים בתרבות הערבית. אולם היינו סבורים שלא רצוי לכתוב את הדברים בצורה מפורשת בחוק, אלא להסתמך על ההבטחות שניתנו, כי הממשלה תתן את דעתה על נקודה זו ותבטיח שאמנם ישבו במליאה האנשים הבקיאים בתרבות הערבית והמתאימים לכך, וגם במספר מתאים.

אני עובר לסעיף 6, המתקן סעיף 8 לחוק העיקרי. בסעיף זה מחקנו סעיף קטן (ד), כפי שהיה בהצעת הממשלה, ואשר בו נאמר: "תמה תקופת כהונתה של המליאה, לא יהיו בין חברי המליאה הבאה יותר מאשר 15 חברים שכהינו במליאה היוצאת". הוועדה מצאה שהגבלת הכהונה של חברי המליאה באה לידי ביטוי בסעיף הקובע, שחברי המליאה יכולים להיבחר מחדש פעם אחת ולא יותר. מצאנו שהגבלה זו מספיקה כדי לקבוע את הסדר הטוב בבחירת חברי המליאה, ואין צורך בהגבלה נוספת.

בסעיף 7, הדין בהפסקת חברות ומינוי חליף, תיקנו סעיף קטן (3), הקובע שהתקופה בין התפטרות חבר מליאה ומסירת הדעה על כך לשר, צריכה להיות 96 שעות. ההתפטרות תיכנס לתקפה עם מסירת ההודעה לשר. רצינו להבהיר מה שנאמר בהצעת החוק של הממשלה, שהיושב-ראש ימסור את ההודעה לשר תוך 48 שעות. רצינו שייאמר בבירור, שתקופת-הביניים

(*) "דברי הכנסת", מושב שלישי, חוב' ל"ח, עמ' 3353 ; נספחות.

של הוועדה שנתקבלה בניגוד לדעתם. מצאנו שיש לתת את האפשרות בידי חברי ועדה כזאת, שקיבלה סמכויות, להביא את דעתם לפני המליאה, והמליאה תכריע בחילוקי-הדעות בין חברי הוועדה.

בסעיפים הבאים היו רק תיקוני נוסח שאיני רוצה לפרטם. בסעיף 12א(ג) הבהרנו את הבעיה, כיצד יטפלו בערעור של חבר המליאה, המובא לפני השר. מצאנו שהדבר אינו ברור כל צרכו, וניסחנו כך, שלאחר ששמע השר את נציגי העוררים ונציגי הרוב במליאה, רשאי השר לדחות את הערר. לא דחה את הערר כאמור, יעבידנו להכרעת הממשלה ויעכב את ביצוע ההחלטה עד להכרעה. כלומר, במקרה זה חייבנו אותו לעכב את ביצוע ההחלטה, ולא הסתפקנו בכך שהוא רשאי לעכב את הביצוע כפי שהיה כתוב בהצעת הממשלה.

בסעיף 11 יש רק תיקוני נוסח, מלבד אותו תיקון שכבר הזכרתי בסעיף 13(5) לחוק העיקרי.

גם בסעיף 13 תיקנו כמה תיקונים לשם הבהרה. כתבנו שלגבי התפטרותו של חבר הוועד המנהל, שעליה מדובר כאן, הכוונה היא שהחבר מתפטר מן הוועד המנהל, כלומר מתפקידו בוועד המנהל ולא מחברותו במליאה. אבל גם זה בא רק לצורך הבהרה וגם כאן הערכנו את המועד והשווינו את הנוסח לאותו נוסח שנתקבל בסעיף 7, ואשר קובע שיש לו 96 שעות, וההתפטרות מקבלת תוקף עם מסירת ההודעה לשר.

לסעיפים הבאים אין הערות. וכך אני מגיע לסעיף 18 (סעיף 23 לחוק העיקרי) שדן בשאלות מינוי המנהל הכללי. בנוגע לכך היו דיונים באיזו צורה צריך להבטיח שתהיה אפשרות להציע מועמדים, גם לשר וגם למספר מסויים של חברי המליאה. הייתי רוצה להזכיר כאן דיון בוועדה בעניין אחר השייך לסעיף זה. בסעיף 23(ב) לחוק העיקרי נאמר: "נתמנה משרתו של המנהל הכללי, יכנס יושב-ראש הרשות, לפי בקשת השר, את המליאה". סעיף זה אומר איפוא שהמשרה צריכה להתפנות כדי להתחיל בהליכים למינוי מנהל כללי חדש. היו ספקות אם יהיה זה מן הנכון לדחות את המועד שבו מטפלים במינוי חדש עד לרגע שכבר נתפנתה המשרה. בסופו של דבר נתקבלה בכל זאת הדעה כפי שהציעה הממשלה, לחכות עד לרגע זה כדי לא להביא לידי אי-שקט בתחום ניהול העניינים, שעלול להשתרר אם הטיפול במינוי מנהל חדש יתנהל תוך כדי מילוי התפקיד על-ידי המנהל הקודם.

שינינו את סעיף קטן (ד) מכפי שהיה בהצעת הממשלה, וקבענו, שהשר או לא פחות מתשעה חברי מליאה הנוכחים בדיון רשאים להעלות הצעת מועמדים למשרת המנהל הכללי. בכך רצינו להדגיש שאין להסתפק בכך שחברים אחדים יציעו בכתב מועמדים. רצינו להביט טיח שהדיון על מינוי המנהל הכללי יתנהל במליאה בנוכחות החברים. בסעיף קטן (ה) רצינו להבהיר שהשר יכול להציע לממשלה שתי אפשרויות — גם אם השר בשעתו מועמד — את המועמד שלו וכן גם את המועמד שהוצע על-ידי תשעה חברי מליאה. הוא יביא בכל אופן את שמות שני המועמדים — אם ישנם — לפני הממשלה. הוא יציע את המועמד שנראה לו, אבל יודיע לממשלה גם על המועמד של אותו מספר חברי המליאה. הבהרנו גם בסעיף קטן (ו) שהמועמד שיוצע על-ידי חברי המליאה צריך להיות מוצע על-ידי רוב חברי

התיה קבועה, ועם תום התקופה תימסר ההודעה לשר, ואז תקבל ההתפטרות תוקף. כך גם קבענו בסעיף 7 סעיף 9(2א) לחוק העיקרי — ביחס להתפטרותו של יושב-ראש הרשות או של משנהו. הבהרנו שהמדובר בהתפטרותם מתפקידם כיושב-ראש הרשות או כמשנה ליושב-ראש הרשות. מלבד ההבהרה הזאת קבענו שצריכה להיות הודעה לשר, והתקופה היא 96 שעות. כן קבענו שצריכה להימסר הודעה למליאה על התפטרות יושב-ראש הרשות או משנהו.

הוספנו סעיף 8 המתקן סעיף 10 לחוק העיקרי, שלא היה בהצעת הממשלה, זה הקובע שגם יושב-ראש הרשות וגם משנהו יהיו זכאים לקבל גמול סביר, שייקבע בתקנות. אחרי שהמשנה ליושב-ראש קיבל סטטוס קבוע, לא ראינו אפשרות למנוע ממנו קבלת גמול סביר בעד הזמן שיקדיש למילוי תפקידו זה; שהרי נקבע בחוק, שהוא יכול במקרים מסוימים למלא את מקומו של יושב-ראש הרשות, ואז כמובן יצטרך להקדיש זמן רב לתפקיד זה, שלא כחבר רגיל של המליאה שמקבל רק תמורה בעד הוצאותיו.

בסעיף 9, הבא במקום סעיף 8 להצעת החוק, במקום "שליש מחברי המליאה" קבענו — "10 מחברי המליאה". כלומר, קבענו מספר מפני שמצאנו שנוון יותר לקבוע מספרים מדויקים, כל מקום שהדבר אפשרי במקום חלקי השלם.

סעיף 10, המתקן סעיף 12 לחוק העיקרי ומוסיף סעיף 12א, דן בשאלות הנוהל במליאה. ובו קבענו לגבי המניין החוקי, שאם ישיבה, שנקבעה כחוק, אינה יכולה להתקיים מחמת העדר מניין חוקי, חייב היושב-ראש לכנס ישיבת המליאה תוך עשרה ימים, ולא כפי שהיה כתוב בהצעה המקורית, שהוא רשאי לכנס אותה. נראה היה לנו שכאן צריכה להיות חובה ברורה ומפורשת על היושב-ראש, לכנס את הישיבה בתאריך קרוב ככל האפשר לתאריך הישיבה שלא נתקיימה מחמת היעדר מניין חוקי.

סעיף 10(ג) קובע ש"המליאה רשאית להקים ועדות מתוך חבריה ולאצול להן מסמכויותיה בעניינים מסוימים שיפורשו". זה היה הנוסח בהצעת הממשלה. אנו הבהרנו שאצילות מסכות כזאת צריכה להיות מפו-רשת בהחלטת המליאה. מלבד זאת קבענו שהמליאה אינה רשאית לאצול מסמכויותיה לוועדה לפי פסיקאות (1) או (5) לסעיף 13. סעיף 13 של החוק העיקרי קובע את תפקידי המליאה. ובסעיף 13(1) נאמר שהמליאה צריכה "להתוות את קווי פעולתה של הרשות". בסעיף 13(5) נאמר שהמליאה וכזאת "לדון בדיוח השנתי שיוגש לה על-ידי הוועד המנהל, ובכל עניין אחר שייראה לה, ולקבוע מסקנותיה". קבענו ששני סעיפים אלה צריכים להישאר בתחום סמכותה של המליאה. לאור קביעה זו הצטרכנו לחלק סעיף 13(5), כפי שתראו בהמשך החברים; כי ברור שזכותה של המליאה לדון בכל עניין אחר שייראה לה, ולקבוע מסקנותיה, יכולה להיות נתונה להעברה לוועדה. על כן, בעקבות החלטה זו להבטיח את הדיונים האלה על קווי הפעולה ועל הדיוח-וחשבון השנתי במליאה, חילקנו את סעיף 13(5) ובצורה כזאת הסדרנו את הבעיה. הוספנו סעיף קטן (ד) האומר ששליש מחברי ועדה, כאמור בסעיף קטן (ג), רשאים לערור בפני המליאה על כל החלטה

בסעיף 24, המתקן את סעיף 42 לחוק העיקרי, הוספנו סיפה. הסעיף הזה מדבר על העברת תפקידים מן הרשות לגורמים אחרים. רצינו להבטיח שההעברה הזאת תוכל להיות מסויגת ומותאמת לצרכים המיוחדים של העניין. על כן הוספנו את הסיפה האומרת: "רשאית המליאה להחליט על התנאים בהם יועבר תפקיד כאמור". השאלה של העברת תפקידים היא שאלה עדינה למדי, אם כי ברור שיש פעולות שהדרך הזאת רצויה לגביהן ואפילו מתקבלת כדרך המתאימה ביותר. אבל צריך לנהוג זהירות בהעברת התפקידים מרשות השידור, ולהבטיח שהשליטה על העניינים תישאר תמיד ביד רשות השידור. כי סוף קוף מסרנו למוסד הזה תפקידים נכבדים ביותר, ולא בנקל צריך להעביר את תפקידיו לגורמים חוץ. ואם יש צורך באישור הממשלה להעברת תפקידים כאלה — הרי רצינו על-ידי הסיפה של הסעיף להבטיח שגם המליאה תתן את דעתה על הפרטים, ותתנה תנאים מתאימים כדי לא לאבד את השליטה על העניינים. על כן הכנסנו גם תיקון לשוני בסעיף קטן (ב), שבעצם אינו אלא מבהיר את העניין ואינו מוסיף לגופו של דבר.

סעיף 25 מתקן את סעיף 44 לחוק העיקרי; השמטנו בו את החלק הראשון. סעיף 44 מדבר על תכניות שידורים לבתי-הספר, והוא אומר שתכניות השידורים לבתי-הספר טעונות אישור של שר החינוך והתרבות, או של מי שהשר הסמיך לכך. שר החינוך יתקן תקנות לעניין סעיף זה. ההצעה אמרה שבמקום המלה "השידורים" יבוא "שידורי רדיו", כלומר, שהסעיף הזה לא יכלול שידורי טלוויזיה. הצעת הממשלה באה מתוך הנחה שהשידורים לבתי-הספר יתנהלו במסגרת מיוחדת, שעוד אדבר עליה. שר החינוך העיר את תשומת-לבנו לכך שיהיו גם שידורים, או לפחות ייתכן שיהיו שידורים, במסגרת של השידורים הרגילים, שיהיו מכוונים לבתי-הספר. על כן היה רוצה שיהיה לו מעמד בקביעת התכניות הללו; שנית, שהן יתכללנה במסגרת סעיף 44 גם בתקופה שבה קיימת הטלוויזיה הלימודית. קיבלנו טיעון זה ועל כן בסעיף זה נשארה המלה "שידורים", הכוללת גם שידורי רדיו וגם שידורי טלוויזיה.

סעיף 26 מוסיף את הסעיפים 44א ו-44ב לחוק העיקרי. בסעיף 44א הכנסנו שינויים קלים שאינני רוצה לעמוד על כולם, פרט לאחד מהם, המופיע בסעיף (ד), ובו נאמר: "תקפם של הסעיפים הקטנים (א) (2) ו-(ג) הוא עד יום י' בניסן תשל"א (31 במארכ 1971)". כלומר, סעיף זה מדבר על שידורי הטלוויזיה הלימודית. בהצעת הממשלה נקבע תאריך 31 במארכ 1969, כלומר, בעוד שלושה חודשים. בינתיים קיבלה הממשלה החלטה המאריכה את פעילות הטלוויזיה הלימודית לתקופה של שנתיים נוספות. הממשלה גם קבעה שבעד שנתיים תחליט על גורלה של הטלוויזיה הלימודית.

רצוני להבהיר ולהדגיש, כי המצב שנוצר הוא בבחינת מצב זמני אשר אינו קובע עדיין את מצב הקבע. ברור לגמרי כי ההסדר הקבוע בעניין הטלוויזיה הלימודית הוא עניין ציבורי בעל חשיבות רבה, אשר חייב להגיע לכנסת, — ואכן, בצורה זו דובר על כך בוועדה, — אם בצורת חוק או תיקון בחוק, ואם בכל צורה אחרת. על כל פנים, רצוני להדגיש כי הכנסת תובא בפירי הדברים כאשר עניין זה יהיה אקטואלי.

המליאה שהיו נוכחים בעת תום הדיון, ובלבד שמספר התומכים בו יהיה לא פחות מתשעה. על-ידי כך רצינו להבטיח שלא תתקבל החלטה כזאת על-ידי רוב מקרי. יכול לקרות שבתחילת הדיון היו נוכחים רוב חברי המליאה, אבל בסיומו נתמעטו ונשאר מספר קטן, והרוב היה פחות מתשעה. לא היה נראה לנו שזה נותן בסיס מספיק כדי לבחור במנהל.

בסעיף 23א היקננו בוועדה את סעיף קטן (א) (3). כאן מדובר על תקופת כהונתו של המנהל הכללי, ונאמר כאן: "משרתו תתפנה לפני כן אם אירע אחד מאלה...". וסעיף קטן (3) אומר: "הממשלה החליטה להעבירו מתפקידו לפי הצעת השר לאחר שהתייעץ עם המליאה, או לפי הצעת המליאה שנתמכה לפחות על-ידי 16 חברי המליאה". הממשלה הציעה 21 חברים, כלומר: רוב מיוחס. אנו בוועדה מצאנו שדי אם יהיה רוב רגיל להחליטה כזאת. כי אם הרוב של המליאה אינו מוכן לשותף פעולה עם המנהל — נוצר מצב שבוודאי אינו מאפשר עוד עבודה פורייה.

בסעיף 23ב קבענו, בקשר למינוי ממלא-מקום זמני, שהשר יתייעץ על המצב עם יושב-ראש הרשות. רצינו בעניין זה לשותף את יושב-ראש הרשות ולא למסור את ההכרעה רק ביד השר. כמוכן, ההכרעה למעשה היא ביד השר, אבל רצינו על-ידי התייעצות לשותף את יושב-ראש הרשות.

כן קבענו שמינוי ממלא מקום זמני יכול להיות רק לתקופה של שלושה חודשים. אבל, לא קיבלנו את הדעה שבאה לידי ביטוי בהצעת הממשלה, שאין להאריך את התקופה הזאת. אלא קבענו שרשאי השר, לאחר התייעצות כאמור — כלומר: עם יושב-ראש הרשות — להאריך את המינוי לשלושה חודשים נוספים. יש איפוא ביד השר במקרה זה להאריך את התקופה לעוד שלושה חודשים, אבל לא יותר מכך. היה נראה לנו שרצוי לתת את הגמישות הזאת במקרים שקשה למצוא את המנהל הכללי, או שיש בעיות בריאות שאולי יבואו על פתרון רק אחרי תום שלושה חודשים; ולא רצינו שבגלל תוספת קטנה לתקופה זו יצטרכו לפטר את המנהל.

אני מגיע לסעיף 23 לחוק המוצע. סעיף זה בא אחרי סעיף 37 לחוק העיקרי, בסעיף 37א, בעניין צווי מניעה. כאן נאמר: "לעניין סעד בדרך צו מניעה, דין הרשות כדין המדינה". כך היה כתוב בהצעת הממשלה. הוספנו: "בכל עניין הקשור, במישרין או בעקיפין, בשידורים או בהכנותם". אמנם רצינו לקבל את עצם הרעיון שבהצעת הממשלה, שצריך להבטיח את פעילותם התקינה של השידורים על-ידי שאי-אפשר לעכבם על-ידי צו מניעה. אבל ייתכנו תחומי פעולה של הרשות שאינם קשורים במישרין או בעקיפין בקיום תקין של השידורים. נניח: מישהו חייב או דורש כסף, דורש תשלום מרשות השידור, ועל סמך זה הוא מבקש צו מניעה, על אילו חוב או תביעה שיש לרשות אצל זה שלישי. אין כל סיבה שלא לתת את הסעד הזה לאדם כזה. שהרי עצם הפעולה של השידורים לא תיפגע, או שבכלל אין להם קשר עם העניין הזה שעומד לדיון או עומד להיות מובא לפני בית-המשפט, ואין לראות מדוע אורי חים, שתביעתם צודקת, צריכים להיות ניווקים, כל זמן שהדבר אינו מפריע לניהול תקין של השידורים.

על הסעיף הזה היה ויכוח ער בקרב הציבור וגם בוועדה. היו חברים שטענו שאת העניין הזה יש לקבוע בחוק. היו חברים שהציעו לפחות להעביר את הדברים לכנסת. אנו מצאנו שסדרי הניהול, כלומר הבעיות האדמיניסטרטיביות, מבנה הרשות וסדרי מעבר צריכים להיקבע על-ידי הממשלה, מפני שהם שייכים לתחום האדמיניסטרטיבי.

רצינו להבהיר שאין לפרש את ההוראה הזאת כאילו ניתנת כאן לממשלה אפשרות לפגוע בהוראות החוק, וכי מדובר בסדר אדמיניסטרטיבי גרדיא. על-ידי כך רצינו במיוחד להבהיר שמה שנאמר כאן אינו נוגע לסדרי המליאה או הוועד המנהל או הוועדות של הרשות, כי אם ממש למבנה הפנימי של הרשות.

הוויכוח נסב גם על השאלה שמה צריך לקבוע בחוק חלוקה בין שתי הזרועות של השידור: הרדיו והטלוויזיה. קיבלנו את הדעה שיש לכלול את כל התחום הזה בתוך מסגרת אחת, אף כי הכוונה היא — ואני רוצה להדגיש שמה שנאמר כאן — שתייהנה שתי זרועות באותו כיוון הולכת גם ועדת השרים המטפלת בזה. אמנם יש מנהל כללי אחד, אולם מתחתיו יהיו שתי זרועות.

שמואל תמיר (המוכרז החפשי) :
למה לא הכנסתם גם את העתונות?

אורי אבנר (העולם הזה — כוח חדש) :
רשות ציבורית אחת לכולם.

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
אילו השתתפת בדיון, היינו מגיעים גם לזה. לעת-עתה הסתפקנו בזה.

כאן מדובר על המבנה האדמיניסטרטיבי-האירגוני הפנימי, ועל כן היה נראה לנו כשיקול נכון שכדאי לראות גם כיצד יסתדרו הדברים למעשה. לא מצאנו לנכון לקבל את הדעה שהובעה כאן, שאת הדבר הזה יש לקבוע בחוק. נתנו לממשלה את הסמכות לקבוע את הפרטים. בזה סיימתי את ההסבר של החוק. יש כמה הסתיי-גויות, ואני מבקש לתת אפשרות למק אותן.

אסתר רזיאל-נאור (גח"ל) :
יש הסתייגויות?

היו"ר ד. נצר :
יש הסתייגויות.

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
הרי גם את רשמת הסתייגויות לחוק. רציתי להזכיר שיש כמה תיקונים לטעויות שנפלו, לשיבושים שנפלו בעת הדפסת החוק. לוח התיקונים מונח לפני חברי-הכנסת. למעשה, אלה הם תיקוני טעויות, ואין בהם שינויים מהותיים. אני מבקש לצרף אותם לפרוטוקול הסטנוגרפי.

היו"ר ד. נצר :
אני מציעה שדון סעיף סעיף.

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
הייתי מעדיף שירכזו את ההנמקות.

בסעיף 44 לחוק העיקרי הכנסנו שינויים חשובים למדי. סעיף זה בא להסדיר את היחסים בין בתי-הקולנוע והטלוויזיה. בדיונים שהתקיימו בוועדה וגם מהעדות ששמענו בוועדה, נוכחנו לדעת כי זוהי בעיה רצינית למדי. לפי הנסיון שהצטבר בכל העולם, בתי-הקולנוע הם הנפגעים על-ידי הנהגת הטלוויזיה, ובאותה מידה שהטלוויזיה מתפשטת — מורגש הדבר בבתי-הקולנוע. ברור שיש צורך בקביעת הסדר ביניהם. אולם נוכחנו לדעת כי הקריטריונים, שהוצעו לנו בהצעת הממשלה, אין בהם תשובה לשאלות העיקריות בסוגיה זו.

בהצעת החוק מטעם הממשלה נאמר : "השר רשאי, לאחר התייעצות עם הוועד המנהל, להתקין תקנות להסדרת שידורים של סרטי קולנוע, ובכלל זה לקבוע את תכיפות השידורים ומועדיהם ואת סוגי הסרטים המשו-רים, על-פי החוכן או שנת הייצור או כל מבחן אחר שייראה לו". והנה נתברר לנו כי קריטריונים אלו אינם יכולים לשמש כאן יסוד לקביעת התקנות, ועל כן קבענו כי עיקר הבעיה — אם יש בכלל לקבוע סדרים — היא לקבוע את היחס בין שעות השידור של סרטי הקולנוע לבין אלו של סרטי הטלוויזיה; לקבוע את היחס בין שעות השידור הללו ובין כלל שעות השידור, וכן לקבוע את שעות היממה שבהן ישודרו סרטים כאמור. כלומר, הבעיה העיקרית, כפי שנתבררה לנו, היתה — שלא תהיה התחרות בעת ובעונה אחת בין שני הגורמים החשובים הללו של בידור הציבור. על כן שימת הלב צריכה להיות מכוונת להסדר זה הקובע את החלוקה לפי שעות. הקובע את כמות השידורים של סרטים בטלוויזיה, על מנת לשמור על איזון כלשהו בין שני הגורמים הללו. אין אנו משלים את עצמנו שבכך פתרנו את הבעיה, אבל נראה לנו שבצורה כזאת אפשר לצפות כי תימצא דרך של הסדר שיוכל להתקבל על דעת שני הצדדים.

בסעיף 29, המתקן את סעיף 49 לחוק העיקרי, הוספנו סעיף קטן (1) האומר : "בלי לגרוע מהוראות כל חיקוק הקובע חובת רישוי לשידור או למכשיר שידור, לא יחול האמור בחוק זה". הוסבר לנו, וקיבלנו את ההסבר, כי כדאי להכניס סייג זה לחוק כדי להסיר ספקות.

בסעיף קטן (2) הוספנו וקבענו שלא יחול החוק על שידורים מתחנות משטרה, שאינם ניתנים לציבור, כלומר, לא רק על שידורים מתחנות צבאיות. קבענו כי אותו דין שחל על התחנות הצבאיות, צריך לחול גם על שידורים מתחנות משטרה.

גם בסעיף קטן (3) הכנסנו תיקון על-ידי תוספת לסיפה של הסעיף, שלפיה לא יחול החוק על שידורים בטווח מוגבל ושידורים במעגל סגור, "או שידורים אחרים שאינם ניתנים לציבור". מצאנו לנכון להדגיש זאת, כי מלבד צורות אלה יש צורות אחרות של שידורים, שמשתמשים בהן, דרך משל, במסגרת של מפעל או משק, ואשר עליהן לא יחול חוק זה.

אני מגיע לסעיף האחרון של החוק — סעיף 30, הקובע הוראות מעבר שהחשובה בהן היא ההוראה בסעיף קטן (ג) האומר : "בכפוף להוראות חוק זה תקבע הממשלה, לפי הצעת השר לאחר שהתייעץ עם הוועד המנהל, את מבנה הרשות עקב הכללת שידורי הטלוויזיה במסגרת הרשות, ובכלל זה — סדרי מעבר".

הי"ד ד. נצר :

אלה הם סעיפים שונים.

לסעיפים 1 ו-2 הסתייגות לחבר-הכנסת שופמן.
רשות הדיבור לחבר-הכנסת שופמן.

יוסף שופמן (גח"ל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. בהזדמנות זו אני רוצה להודיע שאני מוותר על הסתייגותי לסעיף 10.

ביחס להסתייגותי הראשונה: זהו חוק רשות השידור, הקובע את הסמכויות ואת המבנה של הרשות הזאת, רשות בעלת סמכויות מרחיקות לכת. והנה החוק מתחיל בסעיף פרשנות - מה זו "הרשות", מה הם "השידורים", מהו "השר", מהו "המנהל הכללי" וכו'. לכן הצעתי, שראשית, יוגד מה הם השידורים שאלהם מתייחס החוק הזה, והפרשנות תבוא בסעיף השני.

אני מציע שיאמר בסעיף הראשון: "השידורים הם שירות ממלכתי הניתן על-ידי רשות השידור". אלטרנטיבית אני מציע לשנות את הסעיף השני הקובע כי "הרשות תקיים את השידורים כשירות ממלכתי". כלומר, אני רוצה שבסעיף הראשון ידובר על השידורים ועל הרשות ורק אחר-כך תבוא הפרשנות, אולם במקרה שהצעתי זו תידחה, אני מציע ניסוח אחר של הסעיף השני.

בחוק מוצע שהרשות תקיים את השידורים כשירות ממלכתי, זאת אומרת, העיקר הוא הרשות, ודבר משני הם השידורים, ובסוף נאמר שזה צריך להיות שירות ממלכתי. אני חושב שסדר הדברים הזה פוגע ברעיון הממלכתיות של השידורים. והרי העיקר הוא שזהו שירות ממלכתי, ועל ידי דחיקת המלים האלה לסוף הסעיף ניתנת משמעות לא כל-כך סימפתית ולא כל-כך יפה ביחס לעתידו של השירות הזה.

לכך מצטרפת גם ההסתייגות המשותפת של חברת-הכנסת רזיאל-נאור ושל לסעיף 3. בסעיף 3 נאמר ש"הרשות תקיים את השידורים לשם מילוי תפקידים אלה". אנחנו מציעים להוסיף מלה אחת צנועה: "בנאמנות". לצערי עלי לומר - ואני חושב שאמצא שותפים רבים לכך בכל חלקי הבית, גם בין המצביעים בעד הצעות ממשלתיות - כי שירותי השידור, על שתי הזרועות, רחוקים מאוד מנאמנות. הדבר הזה של נאמנות חשוב מאד. אני רוצה להדגיש דבר נוסף: אם תידחה ההסתייגות שלנו ביחס לתוספת המלה "בנאמנות", פירוש הדבר שפוטרים את שירות השידור מלהיות "נאמן". אני פונה אל השר גלילי בבקשה שיביא בחשבון את הפנייה וההצעה להוסיף את המלה "בנאמנות" בסעיף 3. אני חוזר ואומר: אם לא תתקבל הסתייגות זו, פירוש הדבר שפוטרים את שירות השידור מנאמנות. זה יהיה חמור מאד. כבר עכשיו אין אמן מופרז באובייקטיביות של שירות השידור, על שתי הזרועות. גם הנסיון הקצר שיש לנו בטלוויזיה איננו מחזק בנו את האמון הזה. לא סתם הגשנו את ההצעה הזאת בוועדה. אני מציע לכנסת לא לדחות הצעה זו בקלות-דעת, כפי שמקובל ביחס להסתייגויות, שלאמיתו של דבר מופיעות בכנסת כנייתוח "פוסט-מורטם". הבעיה רצינית מאד. אם הממשלה מעוניינת לחזק את האמון בציבור ביחס לאובייקטיביות של שירות השידור, יטיב לעשות אם תסכים להכניס את המלה "בנאמנות", כי

דחיית הצעה זו מעוררת מחשבות נוגות מאד ביחס לכל מה שנשמע ונראה בשירות השידור.
אבקש לקבל את ההסתייגויות.

הי"ד ד. נצר :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שמואל תמיר, להנמקת הסתייגותו.

שמואל תמיר (המרכז החפשי) :

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת. אנו מציעים להשמיט את המלה "טלוויזיה" מן ההגדרות. משמעות ההצעה הזאת היא, שחוק רשות השידור יחול על שידורי רדיו בלבד, ורשות השידור תקים את שידורי הרדיו בלבד, ולא את שידורי הטלוויזיה. דומני שהסתייגות זו, בכל הענווה, יורדת לשורש הבעיה המרכזית, הניצבת לפנינו עם הקמת הטלוויזיה הישראלית. על-פי הצעת החוק, רשות אחת, והיא בלבד, תחלוש על שתי זרועות ההסברה המרכזיות, אידיות-הכוח, של המדינה, רשות שבצורה זו או זו - וכל הכבוד לחבריה וליושבי-ראש הטוב שלה - נתונה להשפעה ממשלתית במידה מרחיקה לכת, בראש וראשונה בהרכבה. אנו נהיה המדינה היחידה בעולם החפשי, בה שתי הזרועות הללו מרוכזות ביד אחת, וביד אחת בלבד. בארצות-הברית של אמריקה הן הרדיו והן הטלוויזיה הם פרטיים. בארצות כמו אנגליה וקנדה יש רשות ממלכתית ובצידה רשות או רשויות בלתי-תלויות, חברות בלתי-תלויות, ויש התחרות ביניהן. אצלנו לא זו בלבד שהרדיו כל כולו ממלכתי, והטלוויזיה כל כולה ממלכתית, אלא את שניהם אנו עוד מרכזים ביד אחת, עם מנהל כללי אחד, ולא אתפלא אם התוצאה תהיה גם מערכת חדשות אחת ופרשנות פוליטית אחת. אמרתי בקריאת-ביניים, חציו בבדיחה וחציו ברצינות: אולי נוסיף גם את העתונות לרשות זו ואז סיימנו את הפרשה, ריכזנו את כולם ביד אחת, וזהו זה. לדעתי זהו מצב מרחיק לכת ומסוכן. הטלוויזיה היא מכשיר רב-עוצמה. בישראל ידעו אין ידעים עד כמה עוצמה היא היכולת הגנוזה במכשיר הזה ואיזו השפעה תהיה לו על כל התפתחות חיי המדינה מבחינה כלכלית, חברתית ורוחנית. את כל אלה לרכז ביד אחת, עם כל הכבוד לחברי הרשות, הרי זה לצעוד צעד מסוכן מאוד לקראת ריכוזיות מוחלטת, ואינני רוצה לבחור במלה הרבה יותר חריפה וחמורה.

מטבע הדברים, מי שמקבל סמכות, משתמש בה ומרחיב אותה. לפחות היינו צריכים ליצור מציאות שתהא בה התחרות פנימית חיונית ויוצרת. לריכוז זה תהא גם משמעות כספית מרחיקה לכת. כבר קודם-לכן הבענו את הדעה שיש מקום בארץ לחברות עצמאיות ופרטיות לטלוויזיה ולשידור. אולי יורשה לי להביא רק מספר אחד מארץ כמו קנדה, שם רשות הטלוויזיה הממלכתית מפסידה כל שנה 140 מיליון דולר, בשעה שחברות הטלוויזיה הפרטיות מרוויחות כספים רבים ורמתן לפחות אינה גופלת משל הטלוויזיה הממלכתית. אנו עומדים להוציא 20-30 מיליון לירות בשנה הרא" שונה על טלוויזיה. לא היה צורך בכך, אבל, אם כבר הוחלט כפי שהוחלט, לפחות היה צריך להיות ניתוק בין הרדיו לטלוויזיה. על כן, כאמור, עם כל הכבוד לרשות וליושבי-ראש שלה העושים מלאכה חיונית - אינני חושב שמלה זו או זו בחוק תגביר את נאמנותם או תפחית את נאמנותם; הם עושים כמיטב יכולתם; לא תמיד הדברים

את הסתייגויותי הבאות. אז אנתח את הנסיון של הטלוויזיה עד עכשיו, אבדוק את מי היא משרתת, ואיך היא משרתת. אבל כבר כאן יכול אני לומר: הנסיון הוכיח שזהו מכשיר של השלטון, של בני-חסותו של השלטון, של הדעות הרווחות בשלטון—ולא של שום חוג, דעה והשקפה אחרים במדינה. הייתי רוצה לראות אם דיון כזה, בכנסת ריקה באורח יחסי, יראה בטלוויזיה, ואני מוכן להתערב עם כבוד השר, כשאור מהדוכן, שלא ייראה.

מטרת ההסתייגות שלי היא, פשוטו כמשמעו: לאשר הקמת תחנות טלוויזיה פרטיות במדינה, בצד השירות הממלכתי.

אעבור עתה להסתייגות השנייה לסעיף 3, המתייחס להגדרתן הרשמית של מטרות הטלוויזיה, כפי שהן מוגדרות בסעיף 3 לחוק העיקרי לגבי הרדיו, והן העתק נאמן של מטרות החינוך הממלכתי, דהיינו: "א) לשקף את חיי המדינה, מאבקה, יצירתה והישגיה" — כל הכבוד, מזה אני מסתייג. "ב) לטפח אורחות טובה" — זה בוודאי טוב, ואין להסתייג מזה. "ג) לחזק את הקשר עם המורשת היהודית וערכיה, ולהעמיק את ידיעתה" — כל הכבוד. הבעיה מתחילה בפיסקה (ד), האומרת "לשקף את חייהם ונכסי תרבותם של כל שבטי העם מהארצות השונות". רבותי, יש שני עמים בארץ, וזה, אולי, נעלם מעיני מעצבי דמות החינוך הממלכתי והרדיו. אני מציע שבמקום המלים "של כל שבטי העם" יכתב "של כל תושבי המדינה". זה כולל את כל שבטי העם היהודי, זה כולל גם את כל שבטי העם הערבי השוכן במדינה הזאת. "ה) להרחיב השכלה ולהפיץ דעת". כאן אנחנו מציעים להוסיף "ולהקנות ערכים הומאניים כלל-אנושיים". "ו) לשקף את חיי היהודים בתפוצות הגולה" — כל הכבוד. "ז) לקדם את מטרות החינוך הממלכתי כמתואר בחוק החינוך הממלכתי, תשי"ג-1953". גם מכך לא הסתייגתי, אם כי יש הרבה מה לומר. מאז נחקק אותו חוק עברו חמש-עשרה שנה, נערכו מחקרים מדעיים על טיבו של החינוך הממלכתי ומסקנותיו, מטעם האוניברסיטה העברית ומוסדות מדע אחרים, ובהם דברי ביקורת קטלניים על צרות האופק, על הלאומנות הצרה והקיצונית, המוקנית על-ידי החינוך הממלכתי, דבר הפוגע ביכולתו לעמוד במאבק ובתחרות בעולם המודרני, המחייב טיפוח דור בעל אופקים רחבים.

אנחנו מציעים, אחרי סעיף-משנה זה, להוסיף עוד סעיף-משנה, ובו יאמר: "ח) לחזק את הקשר שבין תושבי המדינה לבין תולדות ארץ-ישראל, על כל תקופותיה". אין לי זמן לנמק זאת כאן. נימקתי את הדבר כאשר דיברתי בוויכוח על משרד החינוך. היום, כאשר חידשנו את המגע עם כל רחבי ארץ-ישראל, יותר מאשר בכל תקופה אחרת, אנחנו חשים במחדל הקשה הזה של החינוך הממלכתי, המקנה לחלמזים את ההיסטוריה של העם היהודי בכל תקופותיה — וכך טוב —, אבל איננו מקנה לנוער הישראלי את ההיסטוריה של ארץ-ישראל לכל תקופותיה.

בסוף הסעיף, אחרי פסקה (5), אנחנו מציעים להוסיף פסקה (6), ובה יאמר: "לקיים שידורים לארצות ערב ולהציג את שאיפת השלום של תושבי המדינה". דומני שעל כך אין צורך להרחיב את הדיבור.

מניחים את הדעת, בייחוד לא את דעת האופוזיציה. אבל המבנה הוא הקובע. אנו מציעים שתהיה הפרדה בין שתי הרשויות.

הי"ר ד. נצר:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת אבנרי להנמקת הסתייגותו. אבקש לנמק גם את הסתייגותך לסעיף 3.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):
הייתי רוצה לנמק כל נושא בנפרד.

הי"ר ד. נצר:

אם תנמק גם את הסתייגותך לסעיף 3, נוכל להצביע עד סעיף 4.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):
בבקשה.

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה. בשקט מועברת כאן, למעשה, מהפכה בחיי הארץ. ירשנו מן השלטון הקולוניאלי הדיקטטורי של הנציב העליון הבריטי את הרדיו כמכשיר של השלטון. בימי האנגלים היתה העתונות חפשיית-למחצה, כשהיא כבולה לחוק העתונות, הקיים עדיו, המחייב אדם לקבל רשיון כדי להוציא עתון. אך הרדיו לא היה מעולם אלא מכשיר ישיר בידי השלטון.

כאשר קמה מדינת ישראל, קיבלנו מצב זה בלי מחשבה, בלי ניתוח, בלי ויכוח — כדבר מובן מאליי. אבל אין הוא מובן מאליי במדינה דמוקרטית. הוא יכול להיות קיים במדינה דמוקרטית, אבל אין הוא מובן מאליי במדינה דמוקרטית.

עכשיו, בדרך ההקבלה, כאילו זהו דבר מובן מאליי, רוצים להנהיג את אותו המצב, אותו העקרון, לגבי הטלוויזיה, ולהשאירה בידי הממשלה כמכשיר בלעדי, מכשיר שאין שני מובחנים כושר ההשפעה על חיי הציבור.

המהפכה הזאת יש בה סכנה לעצם קיומה של הדמוקרטיה הישראלית, ואת תוצאותיה עלולים אנו לראות תוך כמה שנים בלבד.

הטלוויזיה בידי השלטון — רק בידי השלטון — יכו"ל להיפך למכשיר של שטיפת-מוח, פשוטו כמשמעו. ראינו במדינה תרבותית ראשונה-במעלה, כצרפת, נסי-גה גוראה של תהליכי הדמוקרטיה, של תודעת הדמוקרטיה, והייתי אומר — של הנשמה הלאומית, עם כל התוצאות מסוג מהפכת הסטודנטים. אחת הסיבות העיקריות לנסיגה זו היא העובדה שהטלוויזיה, מכשיר חסר-דוגמה זה, הוא כל כולו בידי השלטון.

כבר הוזכרה הצעתו של השר ישעיהו. אני תמה מדוע כל המדינה קפצה על השר ישעיהו המסכן, על שהוא הציע להגשים לגבי העתונות עקרון הקיים זה מכבר לגבי הרדיו, ושעכשיו רוצים לקיימו לגבי הטלוויזיה — מונופולזציה מוחלטת של אמצעי התקשורת ההמונית בידי השלטון. והרי אין כל ויכוח על כך שכוח ההשפעה, כוח שטיפת-המוח, של הטלוויזיה עולה לאין שיעור על כוחו של הרדיו, ועוד יותר על כוח העתונות. אנחנו הולכים כאן, בצעדים בטוחים, לקראת המצב של 1984.

עוד אגיד דבר על תכנה של הטלוויזיה, כשאנמק

היו"ר ד. נצור :

לסעיף 4 יש הסתייגות רק לחבר-הכנסת אבנרי, ועל כן נחסוך לך טרחה אם תוכל לנמקה עתה.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש) : בבקשה.

כבוד היושבת-ראש, ההסתייגות לסעיף 4 היא מאוד מעשית. היא כבר נוגעת לנסיון הטלוויזיה עד עכשיו. ההסתייגות אומרת : בסוף סעיף 4 לחוק העיקרי יבוא : "לדוברי כל רשימות המועמדים, המחייבות לבחירות לכנסת ולרשימות המקומיות, תינתן האפשרות להציג את השקפות רשימותיהם". הכוונה היא לא רק לתקופת הבחירות, אלא בכל ימות השנה. ופה, גברתי היושבת-ראש, נאלץ אני למתוח ביקורת חריפה על הטלוויזיה, כפי שראינה בחודשים האחרונים.

ברדיו חדרה רוח ליברלית יחסית. אני אומר : "יחסית", והדגש הוא במלה "יחסית", מפני שיש תכניות ליברליות ויש גם ב"קול ישראל" תכניות שהן רחוקות מלהיות ליברליות. הדיווח על הכנסת הוא הגון. התכנית "היום הזה" היא בעיקרה הוגנת, אם כי גם עליה יש למתוח ביקורת לאחר תקופת הנסיון. התכניות המתיימרות להציג לפני תושבי המדינה את כל הדעות במדינה, קשה לומר שהן מציגות את כל הדעות, כפי שמחייב החוק כאשר הוא אומר : "הרשות תבטיח כי בשידורי שירות השידור יינתן מקום לביטוי מתאים של השקפות דעות שונות הרווחות בציבור...". (כאן נאמר "השקפות דעות שונות" ולא "כל הדעות". אפילו מנסחי החוק היסודי נזהרו שלא לומר "כל הדעות"). אם כן, לא כל הדעות..

נתן פלד (מפ"ם) :

איך אפשר להבטיח שתיתנה כל הדעות, האם זה ניתין?

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש) :

יש קריטריונים אובייקטיביים מסוימים. אם אתה רוצה, אפשר לומר במקום "כל הדעות" - הדעות של כל המפלגות. או של כל התנועות הציבוריות, לפי קריטריונים מסוימים, ואפשר לקבוע קריטריונים כאלה. האם כל זה מתקיים בארץ, אפילו ברדיו? נאמר זאת בפשטות : הוויכוח ברדיו הוא ויכוח כפי שהוא קיים בלב של השר גלילי עצמו, בין סיפוחים קיצוני לבין סיפוחים מתונים. זהו הוויכוח בין אדם שהוא אליעזר ליבנה, שהוא פאשיסט מובהק, פשוטו כמשמעו, ובין אדם מכובד מאוד כמו יצחק זיו-אב, שהוא לאומן קיצוני, אבל לא הייתי אומר שהוא פאשיסט. אלה מתווכחים ב"קול ישראל" אם לספח או לא לספח. האם יש ב"קול ישראל" מקום למחנה העצום, הדוגל בשלום ללא סיפוח? זהו מחנה אשר לפי כל הסקרים המדעיים של דעת-הקהל, הנערכים גם על-ידי מכונים הכפופים לממשלה עצמה, מקיף עשרות רבות של אחרי-זים (ואינני מתווכח בהגע זה, כמה אחוזים). זהו מחנה של פרופסורים, סטודנטים והציבור הרחב. האם כל זה משתקף ב"קול ישראל"?

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי) :

האם את אלה לא ייצג פנחס לבון?

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש) :

הפעם לא אוכל לענות על קריאות-ביניים, כי זמני מוגבל. נכון, כאשר הדבר מתאים למפלגת השלטון, בוויכוחים פנימיים בתוכה בין פלוגי לאלמוני, או בין סיעה א' לסיעה ב' - צץ מר לבון כדי לומר דברים מפליגים ומרחיקי-לכת מאוד. הוא קיצוני, אולי אף קיצוני ממני. אבל לשם מה הופיע - האם בשל דעותיו, או שמא מפני שהיו צריכים לדפוק את השר דין, ומצאו מישהו שאפשר להיאחז בו?

זהו המצב ברדיו. אם מחנה השלום יכול להשמיע ציוץ ברדיו, הוא צריך להשתחוות ולהגיד : תודה רבה. אין זו תופעה תדירה. אך בטלוויזיה המצב חמור לאין שיעור - ואני רוצה לומר את הדברים בצורה נוקבת. נשקפת סכנה חמורה שהטלוויזיה תתפתח בכיוון שיקנה לה מעמד של כלב-בית של המימסד, ותו לא. אני עוקב אחרי הטלוויזיה מזה כמה חודשים. אני רואה מה מופיע בטלוויזיה, מי מופיע מעל מסך הטלוויזיה, מי מתווכח עם מי בטלוויזיה. האם כל זה משקף את הוויכוח הציבורי, כפי שהוא מתנהל היום בארץ? אינני רוצה לדבר רק מבחינה אינטרסנטית ולהזכיר שמות, מי מופיע ומי איננו מופיע. הייתי יכול להגיד, למשל, שהסיעה שלו, אשר זכתה בבחירות ב-1.2% לא הופיעה ברדיו, במשך שלוש השנים האחרונות, באותו שיעור של 1.2%. פרט לדיווחים על הכנסת. היא לא הופיעה במשך תקופה זו ברדיו לא ב-10%, לא ב-5% ואף לא בחצי אחוז; היא לא הופיעה ברדיו כלל ועיקר. אבל מצב זה חל לא רק לגבי סיעה מסוימת זו. הייתי יכול להזכיר עוד גופים ציבוריים, בעלי דעות, שלא זכו להופיע ב"קול ישראל".

זהו הנקודה הקיצונית ביותר שאני חייב להעלותה בוויכוח זה. אני מוצא לנכון להשמיע את הדברים אלה בצורה בוטה מאוד, מפני שיש מסך של קומפלימנטים הדדיים : כל אחד מקבל איזה פידור מן השולחן הזה של הטלוויזיה, אדם רואה עצמו דקה אוד שתיים על המסך, זה מספק אותו, ואחר-כך נהפך הוויכוח להחלפת מחמאות.

הטלוויזיה אינה משקפת את חיי הציבור בארץ, כי זהו מכשיר המכוון על-ידי השלטון, למטרותיו של השלטון. אם מופיעה דעה שאינה מקובלת לגמרי, נעשה הדבר על-פי חשבונות פרטיים של מפלגת העבודה, ואין לכך קשר לעניין עצמו.

אני רוצה להזהיר מפני האפשרויות הטמונות במכשיר הזה, אם מוגמה זו תימשך, ועוד תחריף.

היו"ר ד. נצור :

חבר-הכנסת מייקווס מוותר על ההנמקה של הסתייגותו, אבל איננו מוותר על ההסתייגות עצמה. רשות הדיבור ליושב-ראש הוועדה, ישייב למסתייגים.

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אתייחס תחילה להסתייגותו של חבר-הכנסת שופמן לסעיף 1, כי היא פורמלית יותר. שאר ההסתייגויות כבר חודרות לגוף העניין.

כדי להעריך אל נכון את גישת הוועדה, שהתבססה על גישת הממשלה, צריך להשוות את הנוסח של החוק

הממשלה את הביקורת הזאת, הציעה את החוק הזה, ובעצמה הציעה ששירות השידור יוצא משליטתה הישירה.

בחוק זה יש עוד כמה וכמה פרטים שמחזקים את מעמדה של המליאה לעומת מה שהיה בחוק הקודם. הוא במיוחד מחזק את מעמדה גם כלפי הממשלה. נראה לי שכיוון זה של הדברים הוא הכיוון הנכון.

הובאו כאן כמה השוואות לארצות אחרות. אני סבור שעלינו להתחשב בהיקף הדברים כפי שהם קיימים היום אצלנו כבגורם בעל חשיבות. יש משמעות לעובדה שאנחנו פועלים במסגרת מצומצמת. יש משקל גם לנימוקים תקציביים, אפילו בתחום זה. יכול אני לתאר לי שעם התפתחות הדברים, עם גידול האוכלוסיה והרחבת האמצעים, נכניס פעם שינויים בפרטי החוק הזה, באותו כיוון שהציעו כאן חברי הכנסת. אולם נראה לי שבשלב הנוכחי של הדברים עלינו להסתפק באותם תיקונים שהחוק מציע לנו.

אינני רוצה להיכנס לוויכוח על ההשוואה עם הע"ח. אינני חושב שיש מקום לכך. אינני חושב שאפשר להשוות את מצבנו למצב בצרפת. יש מרחק רב בין הדברים. אם יש לנו ביקורת על הרדיו ועל הטלוויזיה — וגם אני חושב שיש מה לבקר, לא פעם עמדנו על כך שיש מה לבקר — נשמיע את דברי הביקורת וננסה בשלב זה של הדברים להשפיע בדרכים פרלמנטריות, ולא עלי-ידי הכנסת תיקונים בחוק, שלפחות בשלב זה הם נראים לנו מוקדמים.

לגבי סעיף 3 — רוצה אני לתת תשובה כוללת להצעות שהועלו. שאלנו את עצמנו אם בכלל עלינו לטפל בסעיף הזה, ובעיקר בהגדרות שסעיף זה מביא על תפקידי רשות השידור. בוועדה באנו לידי מסקנה שבשלב זה של התפתחות הדברים איננו רוצים לנגוע בהגדרות שנתקבלו בשעתן אחרי ויכוחים רבים וממושכים. איש איש משלה את עצמו שאלו הן ההגדרות המשובלות ביותר שאפשר להביאן. יכול הייתי להוסיף על ההערות שחברי הכנסת שופמן ואבנרי העירו על סעיפים אלה. הוועדה מצאה שאיננו צריכים לתקן את הפגמים האלה אלא דיון על חוק זה. על כן פטור אני מלהסביר את פרטי ההצעות שהוצעו, ומדוע הוועדה לא קיבלה אותן. היא לא דנה בהן לגופן; היא לא קיבלה אותן, כי היא מצאה שאין עליה לטפל בכל הסוגיה הזאת.

רצוני להעיר רק הערה אחת לדברי חברי הכנסת שופמן. הוא רצה לטעון שאם לא נכניס בסעיף 3(1) (א) לחוק העיקרי את המלה "בנאמנות", הרי בזה נבטא שפוטרים את הרדיו מנאמנות בשיקוף חיי המדינה וכו'. סבורי שפירוש זה מרחיק לכת במקצת, ובשום אופן אין לקבלו. אם אנחנו אומרים "לשקף את חיי המדינה" — פירוש הדבר לשקף בנאמנות. יתר על כן, נאמר בסעיף 4 לחוק העיקרי: "הרשות תבטיח כי בשידורי שירות השידור יינתן מקום לביטוי מתאים של השקפות דעות שונות הרווחות בציבור ותשודר אינפורמציה מהימנה". מה שרוצה חברי הכנסת שופמן שייאמר בסעיף 3(1) (א) "ישקף בנאמנות", נאמר למעשה בסעיף זה. אין לקבל את עצם הטענה הזאת.

אני רוצה להתייחס עוד להסתייגותו של חברי הכנסת אבנרי לסעיף 4. ושוב, לא רצינו להיכנס לסוגיה הזאת, השייכת בעצם לחוק הבחירות (דרכי

העיקרי עם הנוסח של החוק כפי שהוא מובא עכשיו לאישור הכנסת. החוק העיקרי אומר בסעיף הראשון "שירות השידור הוא שירות ממלכתי". סעיף 2 אומר: "מוקמת בזה רשות שידור, להלן — הרשות". כלומר, כאשר חוקקנו את חוק רשות השידור, תשכ"ה, נתקלנו בשאלה של הקמת רשות זו כרשות עצמאית. אותה שעה עמדה השאלה של הקמת המוסד הזה, ועל כן הדברים נוסחו כפי שנוסחו. כלומר, הסעיף הראשון הוא סעיף הצהרתי, והסעיף השני קובע שהמוסד החדש מוקם בתוקף החוק.

כיום המצב העובדתי הוא שהרשות פועלת זה שלוש שנים כמעט. על כן היינו צריכים להתחשב בעובדה זו בבואנו לנסח את סעיפי החוק. ולכן, כבכל חוק, בא סעיף ראשון של פרשנות, וסעיף שני הקובע את מהות של המוסד. סעיף הפרשנות קובע שהרשות היא רשות השידור, שקמה לפי חוק זה. הסעיף השני קובע שהרשות תקים את השידורים כשירות ממלכתי. הרי כבר קיימת הרשות לפי החוק והיא צריכה לפעול. אנו צריכים לקבוע את מסגרת פעולתה של הרשות ואת מהות פעולתה. על כן הנוסח הנכון הוא, שאנו קובעים כי רשות זו, הקיימת לפי החוק, כפי שנאמר בסעיף הראשון, מתפקידה לקיים את השידורים. ובאיו צורה עליה לקיים אותם? — כשירות ממלכתי.

על כן נראה לרוב חברי הוועדה שזהו הניסוח הנכון וההולם את מהות העניין.

חברי הכנסת שמואל תמיר מציע להוציא ממסגרת החוק את כל עניין הטלוויזיה. לא קיבלנו הצעה זו, תוך ראיתנו כי החשיבות של הבעיה המתעוררת כאן. כי ברור שאין אדם יכול להסיח דעתו מחשיבות המכ"ש שיר הזה, ואין אדם יכול להסיח דעתו גם מן הסכנות הכרוכות בדבר כשאנו מוסרים את שתי הזרועות האלה, את שני המכשירים האלה, לידי מוסד אחד מקיף, שהשפעת הממשלה עליו ניכרת למדי. אבל היה נראה לנו שהדרך הנכונה היא — על כל פנים, במצב הקיים — ליצור גורם אחד, הכפוף להנהלה ציבורית, שיקיף את אמצעי הקומוניקציה המרכזיים האלה.

מתוך דברי חברי הכנסת תמיר ואבנרי יוצא שלמליאת רשות השידור אין למעשה הרבה לומר בעניין זה, ושזו תפאורה שלמעשה מסתירה או מסווה את ידי הממשלה הפועלות כאן.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש) :
והאם אין זה כך?

משה אונא (י"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :

אינני סבור שהדבר הוא כך, אינני סבור שזהו תיאור נכון של הדברים. אמרתי שיש לממשלה השפעה ניכרת על הדברים, ונראה לנו שבמצבנו יש גם סיבה טובה לכך. אבל אין להציג את מליאת המוסד ואת הוועד המנהל כזרועות הממשלה או כפחות מזה. הם פועלים, הם מכוונים, הם מפקחים על ענייני הרדיו, וכפי שאנחנו מקווים — גם על הטלוויזיה בעתיד. ועם כל המגבלות שיש למוסד ציבורי כזה, אני סבור שיש התקדמות רבה במצב הזה לעומת המצב שהיה לפני קבלת החוק בתשכ"ה, שאז באמת היה העניין בידי הממשלה במישרים והיה מקום לביקורת. ואמנם קיבלה

קוסמטית. כי בסופו של דבר הממשלה היא הקובעת, היא הפוסקת. על-ידי ההתייעצות הזאת היא יוצאת אולי יד חזקה, אך לא יותר מזה.

אם כבר מדובר על רשות שאיננה מחלקה ממשלתית, מן הדין שרשות זו תיבחר על-ידי אותם אירגונים יציגים אשר זיקה להם אל הנושאים העולים באופן טבעי ברדיו, ואם הטלוויזיה בפנים — גם בטלוויזיה. על כן אנו מציעים ש-30 אנשי הציבור ייבחרו על-ידי שורה של אגודות, אירגונים ומסגרות, לאו דווקא פוליטיים, כפי שהציעו חברי כנסת אחרים, אלא גם פוליטיים, ובראש וראשונה — סיעות שאינן ממשלתיות (מכיוון שמטבע הדברים הכוחות של המיסד מיוצגים, בדרכים שונות, במסגרת הרשות), בתוספת הסייג שלא יותר משלושה עובדי מדינה יהיו במסגרת הרשות הזאת.

אינני חושב שבנושא זה של הרשות צריך לערב את נשיא המדינה, שיהיה הוא ומסגרת הפרמלי. שהרי אין המדובר בשופטים, ועל כן אין צורך לערב אותו. כך גם אינני מבין מה פירוש המלים "נציג אחד של הסוכנות היהודית". אם אחד מתוך 31, איזו משמעות יש לכך, ולמה דווקא הוא ימונה ולא יומלץ? המדובר הוא ברשות ממשלתית ישראלית שתושבי הארץ, באמצעות אירגונים, חייבים לבחור מתוכם.

חשובה ביותר היא הבחירה של יושב-ראש המליאה ומשנהו. על-פי החוק, וגם על-פי התיקון, יתמנה יושב-ראש המליאה על-ידי הממשלה. היושב-ראש יחד עם המנהל הכללי הם הם אשר על השידורים. כי בסופו של דבר גוף ציבורי בן 31 חברים אינו יכול להחליט על פעולה שוטפת יום-יומית כזאת. ואם היושב-ראש מתמנה על-ידי הממשלה, חזקה עליו שהוא נאמנה של הממשלה. הוא יכול להיות גם נאמנה של הממשלה, אבל הוא צריך להיות נאמן החבר כולו, במיוחד לאור הרקע שעליו עמדנו בהסתייגות הקודמת. על כן אנחנו מציעים שהיושב-ראש ייבחר על-ידי המליאה שנבחרה על-ידי מוסדות שונים.

אם יש אמת בטענת נציגי הממשלה, שהמדובר הוא ברשות עצמאית — והרי את המלים הללו "רשות עצמאית" יורקו בפנינו מעתה חזור וזרוק, לאמור: זו אינה הממשלה, זו רשות שנבחרה לאחר התייעצות; אם יש קורטוב של אמת בכל אלה, או תיבחר הרשות הזאת, המליאה הזאת, על-ידי מוסדות ציבור מכובדים, מהימנים, בני-סמך; וייבחרו היושב-ראש ומשנהו על-ידי המליאה הזאת. התוצאה יכולה להיות שיהא זה אותו אדם עצמו. אבל הרגשתו תהא אחרת; עצמאותו תהא אחרת; אי-תלותו תהא אחרת כאשר יידע שהוא נשען על בחירה ציבורית כללית, ולא על מינוי ממשלתי. צריך לקרב את מעמדו של ראש הרשות למעמדו של שופט, אשר מרגע שנבחר הוא חש עצמו בן-חורין לעשות כפי שישיר בעיניו, מתוך הרגשה מצפונית, ולא כפי שמצפה ממנו הסמכות שמינתה אותו.

חושש אני שההסתייגות הזאת, כמו גם שאר ההסתייגויות, לא תתקבל כאן. אני חושש גם שהתוצאות עלולות להיות חמורות, עם כל הרצון הטוב של הנבחרים, ולא נותר לנו אלא להביע את אזהרתנו — אולי for the record — כי אולי בעתיד נצטרך לשוב ולהזכיר אותה.

תעמולה). במסגרת ההצעות הקיימות בעניין זה עוד נחזור בוודאי לסוגיה הזאת, ויש בכוננתנו לטפל בה. על כן הייתי מציע שלא ניגע בשאלה זו.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
איזה טיפול?

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
איזה טיפול? הדלת פתוחה לפניך. תוכל להשתתף בדיונים אם רק תרצה בכך. אבל אתה פוטר את עצמך מזה.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
כלל וכלל לא. אבל אני אינני חבר בוועדה הזאת.

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אתה יודע בוודאי שאם תגיש הסתייגויות, תהיה זכאי להופיע לפני הוועדה.

היו"ר ד. נצר:
אנו עוברים להצבעה.

הצבעה

התיקון של חבר-הכנסת י. שופמן לסעיפים 1-2 לא נתקבל.

התיקון האלטרנטיבי של חבר-הכנסת י. שופמן לסעיף 2 לא נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת ש. תמיר לסעיף 1 לא נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת א. אבנרי לסעיף 2 לא נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת ש. מיקוניס לסעיף 2 לא נתקבל.

סעיפים 1-2, בנוסח הוועדה, נתקבלו.

התיקון של חבר-הכנסת א. רזיאל-נאור וי. שופמן לסעיף 3 לא נתקבל.

התיקונים של חבר-הכנסת א. אבנרי לסעיף 3 לא נתקבלו.

סעיף 3, בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת א. אבנרי לסעיף 4 לא נתקבל.

סעיף 4, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד. נצר:

אנחנו עוברים לסעיף 5. חברת-הכנסת אלוני מחקה את הסתייגותה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת שמואל תמיר, להנמקת הסתייגותו לסעיף 5.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. המדובר הוא בהרכב המליאה של הרשות. על-פי החוק, לרבות התיקון שמציעה הוועדה, תמונה המליאה על-ידי נשיא המדינה, על-פי המלצת הממשלה לאחר שתיוועץ עם אירגונים יציגים. הצורה הזאת, המופיעה בכמה חוקים, של התייעצות עם גופים ציבוריים, בצד החלטת ממשלתית, היא

— חוק רשות השידור (תיקון מס' 2) (נצח, אבנרי, ש. תמיר, בהיה, מיקוניס, ריאל-נאור) —

היו"ר ד. נצר :

הסתייגות לחברת הכנסת אבנרי לסעיף 5.

היו"ר ד. נצר :

רשות היבור לחברת הכנסת מיקוניס.

שמואל מיקוניס (מק"י) :
מוותר על ההנמקה.

היו"ר ד. נצר :

חברת הכנסת מיקוניס, יש לך הסתייגות גם לסעיף

12.

שמואל מיקוניס (מק"י) :
מוותר.

היו"ר ד. נצר :

לחברת הכנסת ריאל-נאור הסתייגות לסעיפים

5 ו-8.

אסתר ריאל-נאור (גח"ל) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. קשה למצוא את הביטויים המתאימים כדי להסביר ערכו וחשיבותו של הגורם והמכשיר הנקרא — טלוויזיה. מבחינת היותו מכשיר לתקשורת המונית, הבא לכל בית ומדבר אישית אל כל אדם, והופך להיות מעצב דעת-הקהל, ועוד מבחינות רבות, אולי הוא מסוכן ביותר. כי מכשיר זה יוצר הלך-רוח בלבו של הצופה בו, שבעצם אין צורך לחשוב, "כבר גידו לך". מי שתוססת בו רוח של מרד-נות, ממילא יתנגד למה ש"גידו לו". אבל מי שאינו קרוץ מאותו חומר, מי ששייך לטיפוס בני-האדם הנוחים, המוכנים לקבל בלי לחשוב ולשקול יותר מדי, הוא הטיפוס שהטלוויזיה עשויה לעצב את דעתו. ועל כן, משום היותו מדיום כזה, יש צורך לגייס נגדו איזה סכר, סכר רוחני, וגם פוליטי. אולי ייבנה הסכר מן המליאה שתחלוש עליו. אבל בעיקרו של דבר, הסכר הם האנשים העומדים בראש העניין הזה והמהלים אותו למעשה.

על כן, ברשותך גברתי היושבת-ראש, אדבר גם על הסתייגותי השנייה לסעיף 23. אני הצעתי שייאמר במפורש בחוק, כי יהיו שני אנפים לרשות: אגף לרדיו ואגף לטלוויזיה. בראש כל אגף יעמוד מנהל. אולם שני המנהלים יסודו למרות של המנהל הכללי ויהיו כפויים מבחינה אדמיניסטרטיבית לניהולו. וזאת כדי למנוע את הריכוזיות היתרה, את ההשפעה היתרה; כדי למנוע מסירת כל האמצעים של התקשורת הציבורית, והשפעתה על ההמונים, ביד אחת. אינני רוצה להתייחס לבעיה בטווח קצר. אני משתדלת לראות אותה בטווח ארוך יותר.

כמי שהיה לו מגע ישיר עם שירות השידור במחתרת, יודעת אני היטב היטב, עד כמה אפשר לרכוש לבכות ולהשפיע באמצעות מלים. ואני מרגישה שבאמצעות התמונה המתלווה למלה, כנראה אפשר להשפיע עוד יותר. ומשום שאני רוצה שנייה ולא ניכשל במשגים ששגו אחריי, כאשר מסרו הכל ליד אחת, אני מציעה שייאמר במפורש בחוק — וצריך שהבית יתרומם מעל השיגרה ויקבל זאת — שתהיה תבדלה בין אגף הטלוויזיה ובין אגף השידור, ובראש כל אחד מן האגפים יעמוד מנהל. ותהיה פעילות חפזית של כל האגפים; שירות חדשות בזה וזה; שיחות פרשנות והסברה בזה וזה, —

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש) :

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אי-אפשר לדבר על אופטימיות ופסימיות, כאשר אין מדברים על העתיד, אלא על ההווה, לא על מצב העשוי להיווצר, אלא על מצב הקיים כבר. יש לפקוח את העיניים, ולראות מה טמון בחוק זה.

יושב-ראש הוועדה אמר, שמליאת רשות השידור אינה מאפשרת לממשלה שלטון בלעדי על מכשיר זה. אני יכול רק לומר, שבהבנינו דעה זו, מביע יושב-ראש הוועדה נאיביות חיובית, אבל נאיביות שאינה תואמת את המציאות. שיטה זו של רשות ציבורית, עם מליאה כזאת, היא תחבולה ותו לא; היא תחבולה המאפשרת לממשלה שלטון מוחלט על מכשיר זה. הצורה מוחכמת, כי כאשר באים בטענות אל הממשלה — מדוע ברדיו ובטלוויזיה נעשה כך או אחרת — מרימה הממשלה ידה ואומרת: הרשות הציבורית היא עצמאית, איננו יכולים לומר לה שום דבר.

שמואל תמיר (המרכז החפשי) :

הממשלה בכלל אינה מרימה ידיים.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש) :

אפילו זה לא.

באור זה יש לבדוק את הרכב המליאה. מתוך אותה ביקורת, נגיע לאותה מסקנה כמו חברת הכנסת תמיר. אבל אני מציע דרך הפוכה דווקא. אני סבור שאילו קיבלנו את התיקון המוצע על-ידי, עם כל השיפור שיש בו, לא היה המצב המהותי משתנה. כי כולנו יודעים איך מרכיבים מוסד כזה. הוא מורכב כך — אני יכול לומר לך זאת בדיוק — אתה ממנה סופר שהוא מפא"יניק, מורה מפ"מניק, ונציג האמנים שהוא איש גח"ל, האקדמאי הבא יהיה שוב מפא"יניק. וכך יובטח שהמפא"יניקים, אנשי מפלגת העבודה, יהיו השולטים, וכמה פירורים יינתנו למפלגות אחרות. אמנם באופן רשמי יהיה במליאה חבר אחד אמן וחבר אחד סופר, אבל כולם יהיו מפא"יניקים טובים. לא כנס אפילו בטעות אף אמן קומוניסטי אחד, אף סופר קומוניסטי אחד.

אריה בהיר (מפלגת העבודה הישראלית) :

אתה מדבר על רק"ח?

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש) :

אני מדבר על כולם.

לכן אני מציע לאחוז את השור בקרניו, ולקרוז לילד בשמו. אני מציע פשוט: 30 נציגי הציבור, שכל אחד מהם ימונה על-ידי 4 חברי כנסת. במלים אחרות: הרשות תשקף בדיוק את הרכב הכנסת. אז יישארו המפא"יניקים והגח"לניקים ברוב, אבל תהיה דריסת רגל גם למישהו שאינו שייך למימסד. זהו ההישג היחיד שניתן להשיג — שבמקום שלטון של 100% של המימסד, יהיה שלטון של 90% של המימסד. בכל פתרון אחר שיתקבל, יהיה שלטון של 100% למימסד.

לא מינתה הכנסת שום גוף, פרט למבקר המדינה, ואין להשוות את מבקר המדינה לרשות השידור.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
רשות השידור חשובה יותר. מה שנוגע למבקר המדינה, אפשר להפסיד כסף.

יהודה שערי (המפלגה הליברלית העצמאית):
אינני נכנס עכשיו לשאלה של חשיבות. מבקר המדינה הוא במידה רבה זרוע של הכנסת. הוא מוסר דין-וחשבון לכנסת. ועדת הכספים דנה בממצאי הביקור רת של מבקר המדינה ומביאה למליאה את מסקנותיה. לכן יש קשר הדוק בין הכנסת לבין מבקר המדינה.

אני חוזר ומדגיש שהבעיה הזאת, מי ישלם באמצעי התקשורת רבי-ההשפעה האלה, זאת שאלה חשובה ביותר. לכן אני סובר שלאחר שמינתה הממשלה את המליאה, בכך סיימה את תפקידה. היושב-ראש והמשנה צריכים להיבחר על-ידי המליאה ולא על-ידי הממשלה. בזה נחזק את העצמאות של רשות השידור, בזה ניתן ליושב-ראש את ההרגשה שהוא יוגק את סמכו תו מן המליאה ולא מן הממשלה. באופן טבעי, אם מישו מתמנה על-ידי הממשלה, הוא חושב שהאחריות שלו היא קודם כל כלפי הממשלה. אמנם אפשר לומר שגם המליאה מתמנה על-ידי הממשלה, אבל יש הבדל מסויים. הואיל ובתוך המליאה יהיו גם נציגים של מוסדות להשכלה גבוהה, של אירגוני הסופרים, האמנים, המורים, יש להניח שתהיה מידה מסויימת של עצמאות.

לכן, חברי הכנסת, אני מציע שהיושב-ראש וגם המשנה ייבחרו על-ידי המליאה ולא על-ידי הממשלה. אני חושב שהדבר תואם את התפיסה של רשות ציבורית ממלכתית ולא גוף ממשלתי.

היו"ר ד. נצר:

אולי תנמק גם את הסתייגותך לסעיף 23.

יהודה שערי (המפלגה הליברלית העצמאית):
אני מוכן לכן.

בהתאם לקו המחשבה הזה, אני רוצה להציע שמנהל הרשות ייבחר על-ידי המליאה, אבל יאושר על-ידי הממשלה. ההצעה, כפי שהובאה לנו, היא שהשר הממונה על הטלוויזיה והרדיו, זאת אומרת על רשות השידור, יהיה זה שיציע את המנהל והוא יביא לדיעת הממשלה גם מי המועמד שקיבל לפחות תשעה קולות במליאה. אני רוצה ללכת באופן עקיב בקו זה של מקסימום עצמאות לרשות הזאת, בשם לב לעוצמה הרבה הטמונה בה. אחד מראשי הפרלמנט הצרפתי אמר פעם: מה זאת הרפובליקה החמישית? — זה גול פלוס טלוויזיה... בזה ביקש לבטא את חשיבות הטלוויזיה.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):
אתה רוצה לומר שפה יגידו שמדינת ישראל היא גלילי פלוס טלוויזיה?

יהודה שערי (המפלגה הליברלית העצמאית):
אני מביא בחשבון את חשיבותו הרבה של המכשיר הזה, את השפעתו הרבה על דעת-הקהל, על עיצוב הדעת

כדי למנוע פרשנות חד-צדדית מוחלטת, וכדי להתרחק מאי-פרופרציה במסירת הדברים, כמו "בתשובה לדב" ריו של חבר כנסת פלוני אמר השר", וכאן נפרץ סכר ונישא נאום של שלושת רבעי שעה, ולכל היותר אמרו מי היה חבר הכנסת, אשר בתשובה לדבריו נאמרו דברי השר. אך מה אמר חבר הכנסת — לא ידוע. זו, אדוני יושב-ראש הוועדה, תמציתה של המלה "נאמנות". ועל כן צריך שיהיו שני אנשים נפרדים, ובראש כל אגף יעמוד מנהל, והוא יהיה אחראי מבחינה אדמיניסטרטיבית וניהולית כלפי המנהל הכללי. אבל תינתן לו אפשרות פעולה.

דבר זה בא לידי ביטוי בכך שגם המנהל הכללי וגם מנהלי האגפים יהיו רשאים להשתתף בישיבות המליאה בזכות דעה מיעצת. אין להם רשות להכריע. הרשות להצביע אינה מסורה להם. אבל לערער על דברים, להרהר בדברים, להביא דברים לידי מחשבה שנייה, להסביר עמדות, ללחום את מלחמתם הציבורית — זו זכות שצריכה להינתן להם. זוהי נשמת המכשיר הזה, שאין להפוך אותו לאוטומט. יש לזכור שמאחורי אוטומט זה עומדים בני-אדם.

על כן דעתי היא שהמנהל וסגנו צריכים להיבחר על-ידי המליאה בראש כל אגף צריך לעמוד מנהל, ותינתן למנהלי האגפים הרשות להשתתף בישיבות המליאה בזכות דעה מיעצת.

אשר להסתייגותי לסעיף 8, אינני זוכרת מה בדיוק היה שם, ואפשר לוותר על ההנמקה.

היו"ר ד. נצר:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שערי להנמקת הסתייגותו.

יהודה שערי (המפלגה הליברלית העצמאית):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. הצעתי היא שיושב-ראש רשות השידור והמשנה ייבחרו על-ידי המליאה ולא יתמנו על-ידי הממשלה. וזאת למה? הטלוויזיה היא אמצעי התקשורת ההמוני רבי-ההשפעה ביותר. יש בטלוויזיה, וגם ברדיו, כוח רב. הטלוויזיה והרדיו לא רק רושמים מאורעות אלא גם מעצבים דעות. חשוב מאוד שנעזור לעיצוב הדעות בציבור באופן חפשי על-ידי שנאפשר לציבור לדעת את כל הדעות. להילחם או להיאבק נגד דעות צריך על-ידי דעות אחרות אך לא על-ידי השתקה. לכן יש חשיבות רבה מאוד לכך שהשירות הזה יהיה עצמאי ככל האפשר.

לפנינו שלוש אפשרויות: אפשר היה לכוון את שירות השידור כמחלקה ממשלתית, כלומר טלוויזיה ורדיו ממשלתיים, אפשר היה לכוון אותו כגוף פרטי-מסחרי, ואפשר גם ללכת בדרך שאנחנו בחרנו, כרשות ציבורית ממלכתית. לכל דרך הגיון משלה. אילו היה זה גוף ממשלתי טהור, היה הגיון בכך שלא רק המליאה תתמנה על-ידי הממשלה — ואני מסכים לכך שהיא תתמנה על-ידי הממשלה, כי סוף כל סוף מישו צריך למנותה...

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
למה לא הכנסת?

יהודה שערי (המפלגה הליברלית העצמאית):
כי הכנסת אינה קובעת בדברים כאלה. עד כה

הצעת חברי-הכנסת אבנרי לא נראתה לנו גם היא. אמנם אולי מביאה היא לידי נציגות הנשענת על קשת פוליטית רחבה. ספק רב אם בדרך זו אנו יכוֹלִים להבטיח נציגות לאותם הגורמים התרבותיים והרוחניים שאנו מעוניינים שיופיעו במוסד הזה. כי לפי הצעה זו, אנו לוקחים למעשה בקריטריון רק את הנציגות הפוליטית ותו לא, וכל שאר הגורמים נציגותם תהיה נתונה בידי המקרה ולא תהיה אפשרות לכוונם. היתרון שבהצעה, כפי שכבר נתקבלה בחוק הקודם, הוא בזה שיש אפשרות לפנות לאירגונים השונים, אבל יש גורם אחד שיארגן את ההרכב כולו בצורה מניחה את הדעת, כך שייצא בסופו של דבר מוסד.

כבר אמרתי שבקשר למינוי היושב-ראש והמשנה, אחד הגורמים היה גם החשבון של הבטחת האחריות הפרלמנטרית. כי אם יתמנה היושב-ראש על-ידי המליאה, בוודאי אי-אפשר יהיה לבוא לממשלה בטענה כלשהי. אחרי הכל אין לנו דרך להשפיע על המוסד הזה אלא על-ידי הכנסת ועל-ידי הפניות של הכנסת לממשלה ולשר האחראי. על כן נראה לנו שהדרך למנות את היושב-ראש והמשנה על-ידי הממשלה היא הדרך הנכונה, הדרך המבטיחה מצד אחד שתוטל גם אחריות רצינית על הממשלה, בעיקר בשל הצד הניהולי והציבורי של הדבר; ומצד שני מבטיחה היא באופן טוב יותר שהבחינה תהיה מכוונת לתפקיד, הרבה יותר מאשר אם תיעשה בתוך המוסד הזה. שאיננו ערוך לקבוע את הסדרים האחר-מיניסטרטיביים הללו.

על כן אנו מבקשים לדחות את ההסתייגויות הללו.

הי"ד. נצר :

חברי הכנסת, נעבור להצבעה. אנו מצביעים על סעיף 5.

הצבעה

התיקון של חברי-הכנסת ש. תמיד לסעיף 5 לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת א. אבנרי לסעיף 5 לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת ש. מיקוניס לסעיף 5 לא נתקבל.

הי"ד. נצר :

נמשיך ונצביע על ההסתייגות המשותפת של חברי-הכנסת שערי, דזיאל-נאור, ש. תמיד ומיקוניס לסעיף 5.

יהודה שערי (המפלגה הליברלית העצמאית) :
אני מבקש למנות.

הצבעה

בעד התיקון של חברי-הכנסת י. שערי,

א. דזיאל-נאור, ש. תמיד

— 17 וש. מיקוניס לסעיף 5

— 20 נגד

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש) :
אני מבקש ספירה חוזרת, גברתי היושבת-ראש.

לא רק בעניין הסברה פוליטית ישירה, אלא גם בשאלה איזה עולם רצוי לנו. הטלוויזיה חודרת לתת-ההכרה של האנשים ומעצבת את המושגים היסודיים. גם הרדיו עושה זאת במידה רבה, אבל הטלוויזיה עוד יותר. לכן יש חשיבות שהמנהל ידע שהוא נבחר על-ידי המליאה. הואיל והוא גם עובד ציבור, ומנהל בפועל את הרשות, יש צורך במקרה זה שיקבל גם את אישור הממשלה. בזה נבטיח את האחריות הפרלמנטרית שיש לממשלה. היו מי שאמרו שאם כל אלה ייבחרו על-ידי המליאה, היכן תהיה האחריות הפרלמנטרית? עצם העובדה שהמליאה מתמנה על-ידי הממשלה והמנהל יקבל את אישור הממשלה, בזה אנונה קובעים את אחריותו הפרלמנטרית של השר הממונה על הרדיו והטלוויזיה.

הי"ד. נצר :

רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט. אבקש ממך להשיב רק על הסתייגויות לסעיף 5.

משה אונא (י"ד ועדת החוקה, חוק ומשפט) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. הסעיף הדין בהרכבת המליאה הוא הסעיף המרכזי שעורך ויכוח גם בוועדה. הקונצפציה היסודית של הסעיף, כפי שנתקבלה עוד בחוק העיקרי, היתה שצריך להקים מוסד אשר על-ידי הרבנו מבטיח קשת רחבה של אישים אשר זיקה להם אל ענייני שידור, שיכולים לתרום לרוח השידור, שיכולים לפקח על המוסד הזה, ועל-ידי כך לתת לו בסיס ציבורי איתן. היה ברור שאין כוונה לנתק לגמרי את המוסד הזה מן הממשלה, כלומר מן הרשות המבצעת. אבל אני סבור שהניסוחים ששמענו כאן, שהמליאה היא תחבולה מחוכמת כדי להציג את המוסד קבל עם ואתה, כפי שאנו עניין של גוף עצמאי ולמעשה זו רק הממשלה, או אם נאמר כאן שההתייעצות עם גופים יציגים היא קוסמטיקה — אינני חושב שזוהו תיאור נכון של הדברים.

ראשית כל, עלי להסב את תשומת-הלב לכך שהיינו מעוניינים להשאיר את הקשר עם הממשלה, שפירושו — אחריות פרלמנטרית. זה היה בלא ספק אחד הקווים המנחים בעצם הרעיון של מבנה המוסד הזה ומינוי הנהלתו. יחד עם זה היתה הכוונה להדגיש את עצמאות המוסד, על-ידי המינוי מטעם הנשיא.

מדוע לא נראו לנו בוועדה ההצעות שהועלו כאן על דרך הרכבת המליאה? אם נלך בדרך שמציע לנו חברי-הכנסת שמואל תמיד, אמנם נצטרך לקבוע כמה מוסדות שיקבלו נציגות, אבל לעולם לא תהא אפשרות לשנות את ההרכב הזה. כי הוא נקבע בחוק. אם נרצה פעם שמוסדות אחרים ישתתפו בגוף זה — עלינו לשנות את החוק. ואז, כמובן, תהיה התוצאה שבכל פעם נצטרך להגדילו. גם בדיונים בוועדה הוזכרו שני גורמים שמן ההכרח בדרך כלשהי להבטיח את נציגותם, אם באופן קבוע — הרי מדי פעם. האחד הוא נציגות של המיעוטים במדינה, שצריך לדעת להבטיחה תמיד. גורם אחר שהוזכר לא פעם: אירגוני הנשים. נדמה לי שרצוי מדי פעם, אם לא תמיד, לאפשר לתת גם להם נציגות. דבר זה בלבד דיו לשלול את הדרך שמציע לנו חברי-הכנסת תמיד.

חוברת י', ישיבה שני"ב, ב' טבת תשכ"ט (23 דצמבר 1968)
 — חוק רשות השידור (תיקון מס' 2) (נצד) —

הצעת חברת-הכנסת א. רויאל-נאור
 למחוק את סעיף 8 לא נתקבלה.
 סעיף 8, בנוסח הוועדה, נתקבל.
 סעיפים 9, 10, 11 נתקבלו.

התיקון של חברת-הכנסת ש. מיקוניס לסעיף 12
 לא נתקבל.

סעיף 12, בנוסח הוועדה, נתקבל.
 סעיף 13 נתקבל.

התיקון של חברת-הכנסת ש. מיקוניס לסעיף 14
 לא נתקבל.

סעיף 14, בנוסח הוועדה, נתקבל.
 סעיפים 15, 16, 17 נתקבלו.

היו"ר ד. נצר:
 המשך הדיון — בישיבה הבאה של הכנסת, מחר
 בשעה ארבע אחר הצהריים. ישיבה זו נעולה.

היו"ר ד. נצר:

אבקש את חברת-הכנסת תמיר ואת חברת-הכנסת
 גולומב למנות את חקולות.

הצבעה

בעד התיקון של חברת-הכנסת י. שערי,

א. רויאל-נאור, ש. תמיר

וש. מיקוניס לסעיף 5 — 18

נגד — 22

התיקון של חברת-הכנסת י. שערי, א. רויאל-
 נאור, ש. תמיר וש. מיקוניס לסעיף 5
 לא נתקבל.

סעיף 5, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיף 6 נתקבל.

התיקון של חברת-הכנסת ב. עזיאל לסעיף 7
 לא נתקבל.

סעיף 7, בנוסח הוועדה, נתקבל.

הישיבה ננעלה בשעה 20.46.